"בזכות הפלא־פון זכיתי בשני מכרזים גדולים!"

"... האמת היא שהתלבטתי הרבה לפני שקניתי „פלא־פון", למרות שידידים ואנשי עסקים המליצו עם כל הלב. שאלתי את עצמי אם בעסק כמו שלי – התקנת מערכות מיזוג אויר, „פלא־פון" יכול לעזור.
לבסוף קניתי „פלא־פון".
השתכנעתי שהוא יוכל לחסוך לי זמן, לשפר השליטה על התקנות, לחזק את הקשר עם הלקוחות ואולי גם לחסוך כסף.
אבל ההפתעה הגדולה באה דווקא אחרי הקניה. פתאום התברר לי שה„פלא־פון" מביא לי לקוחות.
ניגשתי למכרז בחברה גדולה, שם דרשו לדעת תוך כמה זמן אנו מתקינים מזגנים ומהו זמן התגובה לשירות.

ציינתי שאנו עושים זאת בו ביום ע"י הודעה מיידית באמצעות ה„פלא־פון". מתברר שה„פלא־פון" עשה זאת – זכיתי במכרז!

כעבור שבוע כאשר ניגשתי למכרז גדול נוסף, שוב נוכחתי לדעת שהלקוחות מבינים את היתרון שב„פלא־פון"–וכך זכיתי במכרז השני!

היום אני מודה כי לו ידעתי זאת מראש הייתי קונה „פלא־פון" כבר מזמן."

קולי זרף

בזק
החברה הישראלית לתקשורת

מוטורולה תדיר...
תקשורת סלולרית בע...
קרמינצקי 16 תל־אביב
טל. 03-388307
חיפה, טל. 04-725092
ירושלים, טל. 02-716346

פלא־פון
טלפון מהפכני נייד בחיוג ישיר

ישראכרט אלא מה. VISA

דדו
כל טלויזיה אחרת מחווירה לעומתה

שים לב!
שים את **דדו** הדיגיטלית ליד כל טלויזיה אחרת ולא תוכל להתעלם מההבדלים.
שים לב לצבעים החדים והטבעיים, לתמונה הברורה והיציבה ולקליטה הסטריאופונית הנקיה.

מיטב החידושים
טלויזיה **דדו** הדיגיטלית מוצעת לך עם מיטב החידושים האחרונים בעולם האלקטרוניקה.

טלטקסט
- ★ טלטקסט **BUILT IN**.
- ★ 99 ערוצים ממוחשבים.
- ★ מרקע שטוח בגודל עד 28 אינטש.
- ★ 8 דרגות חדות.

סטריאופונית
טלויזיה סטריאופונית בעלת רמקולים 40 ואט היפרסוניק.

המעולים של דדו
טלויזיות, וידאו ומערכות סטריאו עכשיו בתנאי רכישה מיוחדים:
עד 12 תשלומים חודשיים (באמצעות "ויזה" ו "ישראכרט").
האספקה מיידית.

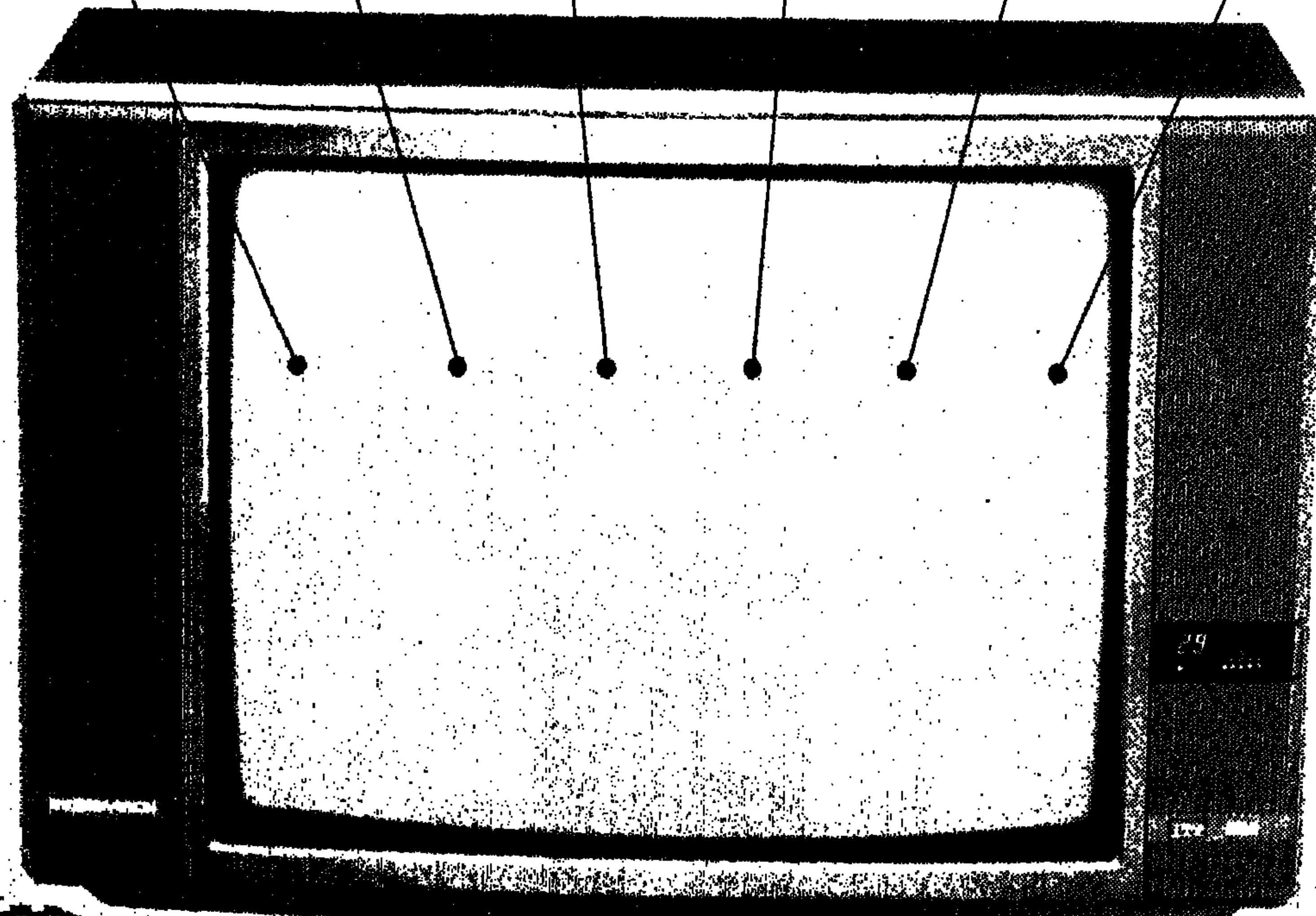

דדו - יש רק אחד.

ל.ת.ר. בע"מ תל אביב: שד' יהודית 35, טל' 03-255302. חיפה: קרית אליעזר, כנד מאירהוף, טל' 04-514615

אם גלידה קרה או קפה חם מקפיצים אותך מכאב, אתה צריך סנסיטיס.

משחת שיניים מיוחדת לשיניים רגישות לחום, קור ודברי מתיקה.

כיצד שינים בריאות מפתחות רגישות?

החלק העליון של השן מוגן על ידי שכבת זגוגית (אמאייל). החלק התחתון מכוסה על ידי החניכיים.
במקרה של נסיגת חניכיים (קטנה ככל שתהיה) ייחשף השורש הבלתי מוגן וכל גירוי חיצוני כמו קור, חום, מתיקות וכו' יגרמו כאבים עזים - זוהי תופעה של שיניים רגישות.

מהן הסיבות לנסיגת חניכיים?

אצל חלק גדול מהאוכלוסיה חלה נסיגת חניכיים טבעית בגיל מבוגר. במקרים אחרים, נגרמת עקב צחצוח לא נכון או שמוש במברשת קשה או ממחלות חניכיים.

האם ניתן לרפא רגישות יתר של השיניים?

כן, ניתן לרפא רגישות יתר של השיניים על ידי שמוש במשחת השיניים סנסיטיס משחת שיניים חדשה ומיוחדת לבעלי רגישות יתר של השיניים. סנסיטיס מכילה חומרים מיוחדים היוצרים שכבת מגן המתאחדת עם שורש השן החשופה ומונעת גירויים הגורמים לכאבים.

מה ההבדל בין סנסיטיס למשחת שיניים רגי

סנסיטיס היא משחת השיניים היחידה, המכילה שילוב של שני חומרים Strontium+Fluoride הפועלים יחד במשולב, למניעת רגישות השיניים כתוצאה מחשיפת השורש ובמניעת עששת. ה-Strontium יוצרים שכבת מגן המונעת העברת גירויים לעצב של החשופה. ה-Fluoride מחזק את זגוגית השן (אמאייל) ומונע עששת.

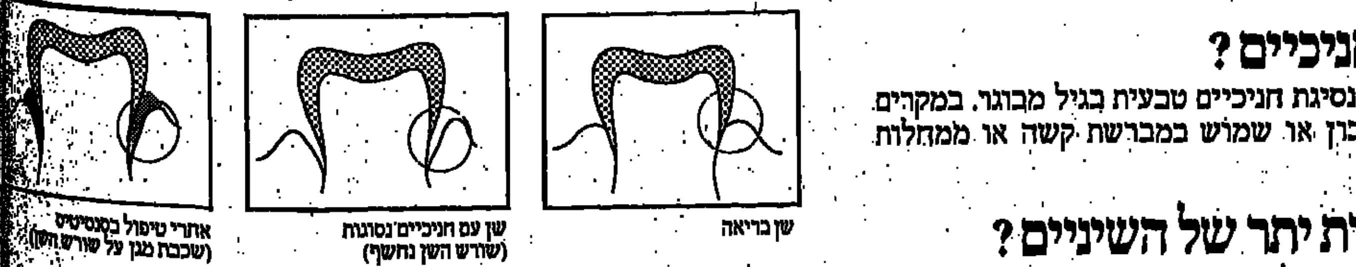

למה לך לסבול מכאבים מיותרים?

סנסיטיס טעימה, אינה מכילה קצף שאינו נחוץ לנקיון השיניים ומותירה הרגשה נעימה ורעננה ויכולה להחליף את השימוש במשחת שיניים רגי

סנסיטיס
יש כיסוי לשיניים רגישות

מיוצר ע"י אגיס תעשיות בע"מ איזור התעשיה ירוחם

הרזיה בחורף וסילוק השומנים

מרזי מורית עם הוכחות להצלחה

מרזי מורית — בפיקוח רפואי

ב־30 יום הצליחה עדנה זיסקינד, מורה חיפאית, להפחית 17 ק"ג ממישקלה בפיקוח רפואי. וזה עדיין לא הכל! ב־30 יום הצליחה עדנה גם להיפטר בקלות מריכוזי השומן "הבעייתיים" — בזכות השיטה האישית להרזיה וסילוק השומנים שהותאמה לה במרזי מורית.

חינם — מרזי מורית שולחת עכשיו לביתך חומר הסבר מפורט + הוכחות מצולמות. חייג: 02-663125, 02-630423, או בתלוש.

ייעוץ אישי — יום־יומי

חורף... קר... גשם... אווירה של סעודות לילה אל מול הטלויזיה. קילוגרם נוסף ועוד קילוגרם... לא נורא! יש סוודרים ומעילים — בלאו הכי אף אחד לא מרגיש בשומן שמצטבר... ובכלל — עד הקיץ נתגבר. האמנם?

ובכן, מחקרים בריאותיים שנערכו מוכיחים שדווקא החורף והסעודות הגדושות גורמים לסיבוכים בריאותיים מסוכנים — ולעודף משקל גבוה שהופך את תהליך ההרזיה לקשה יותר לקראת הקיץ. וכשמדובר בבריאות שלך מגיע לך רק פתרון שנבדק כבריא ויעילותו הוכחה.

השיטה היחידה בישראל, שנבדקה והוכחה כבריאה — הינה שיטת מרזי מורית — בפיקוח רפואי. זוהי השיטה היחידה המביאה לך מדי יום (במשך 9 שנים ברציפות!) אלפי הוכחות מצולמות להצלחה בטוחה.

מ־87 ק"ג ל־70 ק"ג ב־30 יום

עדנה זיסקינד, מורה משכילה מחיפה, הצטרפה בחורף לשיטת מרזי מורית במשקל 87 ק"ג לאחר שכל ניסיונות ההרזיה שלה לא התאימו לנתוניה. כעבור 30 ימי תכנית הרזיה, הפחיתה בקלות 17 ק"ג בהתאם לתכנית שהותאמה לסדר יומה המיוחד כמורה — ע"י הצוות הרפואי במרזי מורית. "המעניין הוא", מדגישה עדנה, "שכל 17 הק"ג ירדו דווקא באיזורים הבעייתיים שלי — הירכיים והשוקיים — וזאת בזכות השילוב המיוחד של התכשירים לאיזורי ריכוז השומן בתוך תכנית ההרזיה שלי".

17 ק"ג ב־30 יום

זיסקינד עדנה
שד"ר 29/2
ק. ים, חיפה

אישית משולבת, המותאמת לנתוניך ע"י רופאי ה... בנוסחה מיוחדת, ביחד עם המשקה הבלעדי והתכשי... לאיזורי ריכוז השומן, המבטיחים לך הצלחה מלאה: בכל ... ימים יפחית גופך 3-10 ק"ג בקלות וביעילות — ודווקא מ... זורי ריכוז השומן הבעייתיים (כגון: כרס, ירכיים וכו').

התאמה אישית וייעוץ יום־יומי

השיטה הבלעדית למרזי מורית בפיקוח רפואי כוללת: ת... הרזיה אישית, תכנית התעמלות אישית, תכנית לשמי... המשקל לתמיד, תכנית לסילוק ריכוזי השומן, תכשירים ... דיים ומשקה טבעי — ללא תרופות, תכנית ייעוץ יום־יו... קסטה להצלחה ומעל הכל — הבטחה של רופא לה... מהירה ובריאה.

צוות יועצות מנוסה עומד לרשותך בכל יום ומעניק לך יח... ועדוד בכל תקופת ההרזיה ושמירת המשקל. יש לך עם ... לדבר בכל יום — ובסודיות מלאה.

חינם — 24 שעות ביממה

כל שעליך לעשות הוא לחייג עכשיו לטל' 02-663126, 02-663125, 02-630423, או לשלוח את התלוש המצורף והנ... מין ללא כל התחייבות: חומר הסבר לשיטה + שאלון ... מדעי + הוכחות מצולמות + הסבר למשקה ולתכשי... לאיזורי השומן.

גם בלילות ובשבתות תוכל להתקשר, למסור שמך וכתובתך למזכירה האלקטרונית, ומיד יישלח אליך כל החומר.

תוכנית ההרזיה בביתך תוך 48 שעות!

שירות מיוחד להרשמה מיידית

למענך, שירות מיוחד של "מרזי מורית". ניתן למסור פרטים אישיים, לצוות היועצות, לצורך מילוי שאלון ... באמצעות הטלפון, בכל יום, בין השעות 08:00-16:00 ... תוך 48 שעות, תגיע לביתך תכנית ההרזיה האישית שלך ... תוכל להתחיל לרזות.

מרזי מורית בע"מ
רח' אלפסי 30, ת.ד. 4456 ירושלים, 91043
נא שלחו לביתי את חומר ההסבר
והוכחות מצולמות — חינם.

גם הרזיה וגם סילוק שומנים

הצלחת הצוות הרפואי במרזי מורית: חקר ומצא את הפתרון המושלם היחידי, שנבדק והוכח כבריא. זוהי תכנית ...

חדש בעולם הוידאו!

עשה מנוי בספרית "רב-סרט" הקרובה לביתך
תזכה בטוח באחד הפרסים:

25 טלויזיות צבעוניות.
(בכל ספריה לפחות טלויזיה אחת.)

550 מנויים חינם.

1100 פרסי 10 סרטים.

2200 פרסי 3 סרטים.

ועוד עשרות אלפי פרסים של סרט אחד - כל אחד זוכה.

פי שלושה יותר סרטים!

ספריות "רב סרט" מציעות לך פי 3 יותר סרטים, מכל גוף מאורגן אחר. כ-2,500 סרטים של כל מפיצי הקולנוע בישראל: הד-ארצי, יונייטד קינג וידאו, 5 כוכבים, אימפריה של קולנוע, K.V.D., עדן 1 וד.ק.ע. מפיצי סרטים. סרטי פעולה, דרמה, סרטי איכות, סרטים למבוגרים, סרטי ילדים ועוד. כל סרט שתרצה, כולל החדשים ביותר, בכל ספריות "רב-סרט", בכל הארץ.

יותר מכל רשת אחרת!

60 סרטים חדשים בכל חודש.

ספריה טובה היא ספריה המתחדשת ללא הרף, כך קורה בספריות "רב-סרט". כ-60 סרטים חדשים כל חודש, באיכות מעולה, עם מספר רב של העתקים.

יותר מכל רשת אחרת!

יותר פרסים!

דרוש בספרית "רב סרט" הקרובה אליך את כרטיס "פרסרט". גרד, חפש את הפרס וזכה על בטוח באחד מעשרות אלפי הפרסים מהסרטים.

יותר מכל רשת אחרת!

...א לספרית "רב-סרט" ...קרובה לביתך:

...תיים: וידאו גבעתיים, כצנלסון 61, טל. 735176, 03-727811
...צליה: וידאו לנד - עולם הוידאו, סוקולוב 78 הרצליה, 052-544785.
...: וידאו סרט, רח' שנקר 44, טל. 03-841537
...: N.V.C. מלון דן כרמל, טל. 04-381980
...: וידאו כל, הנביאים 20, קומה א', טל. 04-665991.
...לים: וידאו קן, רמת אשכול, מרכז מסחרי, טל. 02-819977.
...הכרם, מרכז מסחרי, ככר דניה, טל. 02-520975.
...לים: וידאון, הרצוג 61, טל. 02-639651.
...: סטודיו קסט, מול קולנוע דיאנה, טל. 065-55525.
... תקוה: וידאו דן, ההסתדרות 5, טל. 900705, 03-917286.
...: וידאו קראון, מרכז מסחרי, טל. 03-712958.
...ות: וידאו צפריר אלקטרוניק, הרצל 185 טל. 08-458589.

רעננה: מונטי וידאו, יפה, הנגב 3.
רמת השרון: וידאו "קיי", אוסישקין 38, טל. 03-403414.
רמת-גן: וידאו גדי, ביאליק 45, טל. 03-720319.
תל-אביב: וידאו אפקה, קהילת פרובה 18 נאות אפקה, טל. 03-474803.
כפר סבא: ירושלים 4, 052-29002.
כפר סבא: פסקול, ויצמן 83 מרכז אהרוני, טל: 052-454250.
חולון: וידאו קרן, חנקין 78, טל. 03-889593.
בת-ים: וידאו קרן, יוספטל 27, בלפור 52, טל. 03-871038.
נתניה: וידאו קרן, החלוצים 8, טל. 053-3776.
חדרה: וידאו קרן, הרברט סמואל 89, טל. 063-23454.

רב-סרט
ארגון ספריות הוידאו בישראל.
רח' בן יהודה 1 ת"א. טל. 03-5101431-4

מהפך במטבח!

כשכולם מעלים מחירים אנחנו מורידים!

תנור המיקרו-גל **Liberty**

666 ש"ח

ליברטי סאניו – משוגע מי שלא רץ לקנות

לשבועיים בלבד!
31.1–16.1

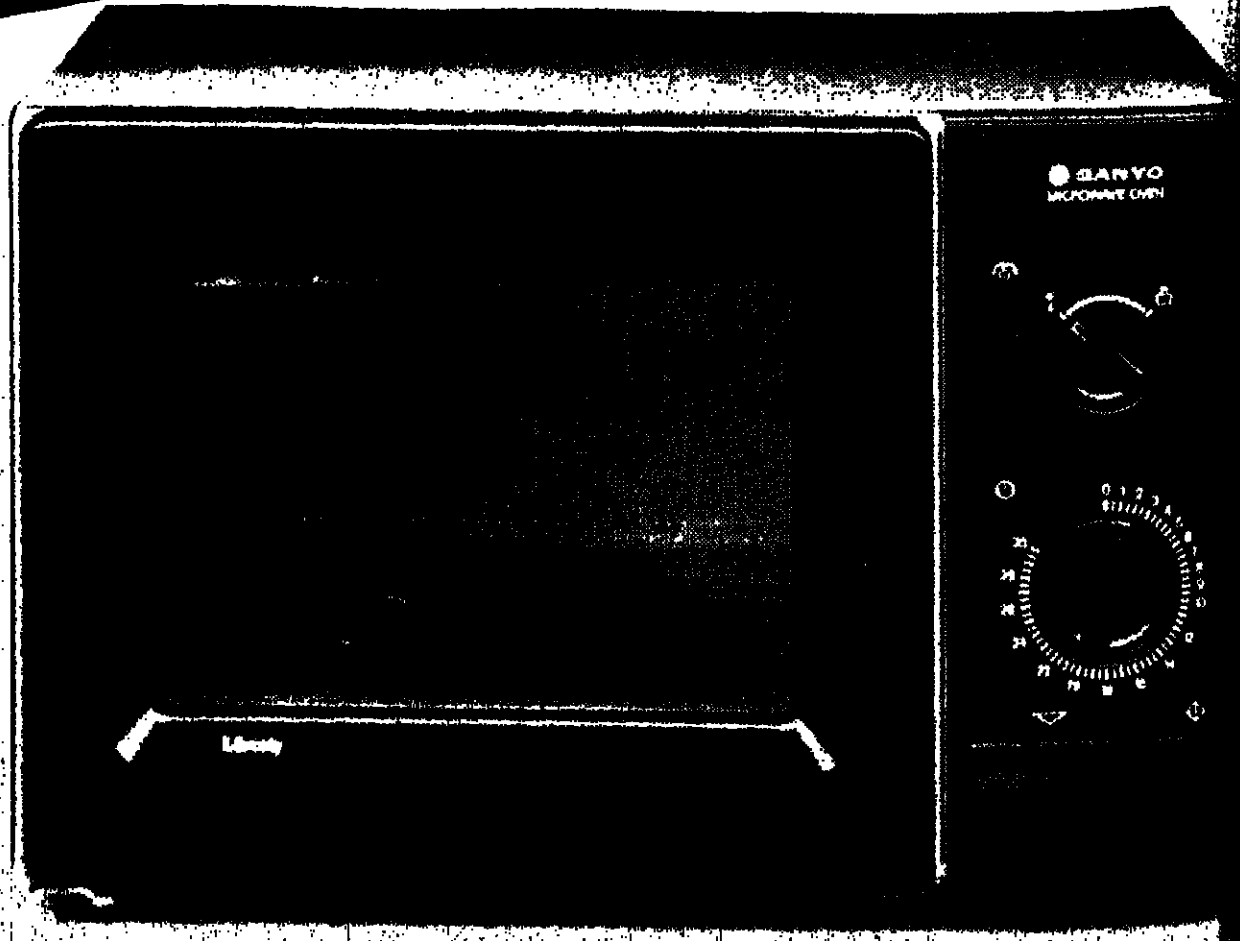

Liberty היחיד
במבצע מדהים – 666 ש"ח

Liberty היחיד
שנותן ספר בישול בעברית מותאם
לעקרת הבית הישראלית

Liberty היחיד
שנותן לך קורס בישול במרכזי
ההדרכה של תנובה – אסם.

להשיג באולמות התצוגה של סאניו,
שקם, המשביר לצרכן, כל-בו שלום
ובחנויות החשמל המובחרות.

SANYO

האיינשטיין של יפן.

1987
תהיה שנה מסודרת

עד 40% הנחה על רהיטי הפלסטיק של גולן.

רהיטי גולן בעיצוב מודרני ■ קלים לניקוי ■ דוחים מקקים ■ קלים ■ מתאימים לשימוש בחדרי אמבטיה, מקלחות ועוד ■ אמינות

שאר הארונות ב-25% הנחה במזומן או 20% הנחה ב-3 תשלומים

40% הנחה
ארון שרות עק...
רק 303,50 ש'
לפני מבצע 505,83 ש'
מידות: 170x72x42

40% הנחה
ארון גיל
רק 404,85 ש'
לפני מבצע 674,76 ש'
מידות: 170x110x42

40% הנחה
ארון גזית
רק 225,59 ש'
לפני מבצע 375,97 ש'
מידות: 170x55x42

30% הנחה
ארון נעליים - רקפת
רק 134,15 ש'
לפני מבצע 191,64 ש'
מידות: 107x70x14

40% הנחה
ארון שרות
רק 253,64 ש
לפני מבצע 422,72 ש'
מידות: 170x55x42

גולן
רהיטי "גולן"

10
ללא חרטה
החודש, אבנר לס נפטר בנכר, נושא אזרחות גרמנית. לס, מי שהיה חוקרו של אייכמן, ירד לאחר המשפט מן הארץ, מחל לגרמנים, נעשה פרקליט של 'גרמניה האחרת' ● יורם קניוק

13
אנטון שמאס
הערבי־ישראלי, בן הכפר פאסוטה, מחבר „ערבסקות", הינו נציג אותנטי של 'המיעוט הישראלי' ● עמוס קינן

16
אבא־אמא
התופעה של 'אבא מגדל ילדים' לאחר פירוד מהאם, כבר לא נדירה. אמהות מוותרות על ילדיהן למען שחרור, מימוש עצמי. מרגש־אשם, הן לא תמיד מצליחות להיפטר. האב עומד בנטל בכבוד. מה אומרים הילדים? ● אריאלה רינגל־הופמן

20
שדה/חבצלת
7 מכתבי־אהבה, שלא פורסמו עד הנה, של חבצלת לפנחס־שדה, אולי זורקים אור מיוחד על פרשת אהבתם של חבצלת חבשוש ושדה. אהבה שנטחנה החודש עד דק, עם הופעת ספר שיריה ● יותם ראובני

25
קיסר איטלקי
מאוריציו פוליני, הפסנתרן הנודע, פתח השבוע את הגיגות רובינשטיין בפילהרמונית. מדובר בשלמות וירטואוזית בצליל שכולו צבעים, בשירה פנימית ● [illegible]

עטיפת ספרה של חבצלת חבשוש, 'התמסרות'. הופעת ספר שיריה חידשה את העניין בהתאבדותה, בקשריה עם הסופר פנחס שדה

חשופים בשחקים. אם אלוהים היה מתכוון שנעוף, היה נותן לנו כנפיים. לטיסות, השיטה המחפה על העדר־כנפיים, יש מחיר

סיד ויישז, מהשבוע, יוקרן בארץ „סיד וננסי" – סיכומם האליה והנוון [illegible] לוהקת פאנק אנגלית ושל גרופית אמריקנית. 10 שנים לרצח

28
אופנה, קיץ
הצבעים שישלטו בקיץ '87 יהיו חום כהה וגזרותיו. הסגנון הספרדי נכנס לתודעת האופנה ● נורית בת יער

30
כדורסל מקצועני
מייקל ג'ורדן הינו האטרקציה של הליגה האמריקנית. תופעת טבע ● אדם ברוך

32
הקופסה המדברת
ספר חדש קיבץ תעתיקים של הקלטות מתא הטייס, לפני תאונות. ג'מבו שלם בתוך 'הקופסה השחורה'. מוות שהוסבר, מפחיד פחות ממוות שאין לו הסבר ● עופר יאירי

36
מוות בצ'לסי
אקדחי המין, להקת פאנק, נולדה באנגליה, מתה בניו יורק, בצ'לסי־הוטל. מוות סתמי, מסומם. הסרט „סיד וננסי" לא טוב, אבל שווה צפיה ● אדם ברוך

38
ג'יימס בראון
'מלך הנשמה' מגיע לישראל. המוסיקה שלו צמחה מתוך ה'גוספל', שירת הכנסיות של השחורים. הופעתו בסרט 'האחים בלוז' נתנה לקריירה שלו תנופה חדשה ● יואב קוטנר

עיצובים שנולדו לפנק

● כלים סניטריים ● אמבטיות הידרומסג' ● חרסינה ● קרמיקה
● קרמיקה לריצוף סלון ומטבח ● אביזרי אמבטיה בדגמי עיצוב יוקרתיים המובילים באיטליה

באולם תצוגה חדש ומפואר

אולם התצוגה החדש של משה קטן בע"מ בנמל תל-אביב הישן פותח שעריו לקהל הרחב גם במוצ"ש
חלל תצוגה ענק, בעיצוב ארכיטקטוני חדשני משולב בתאורה מיוחדת.
בואו להתפנק

בין השעות 18:30-22:00

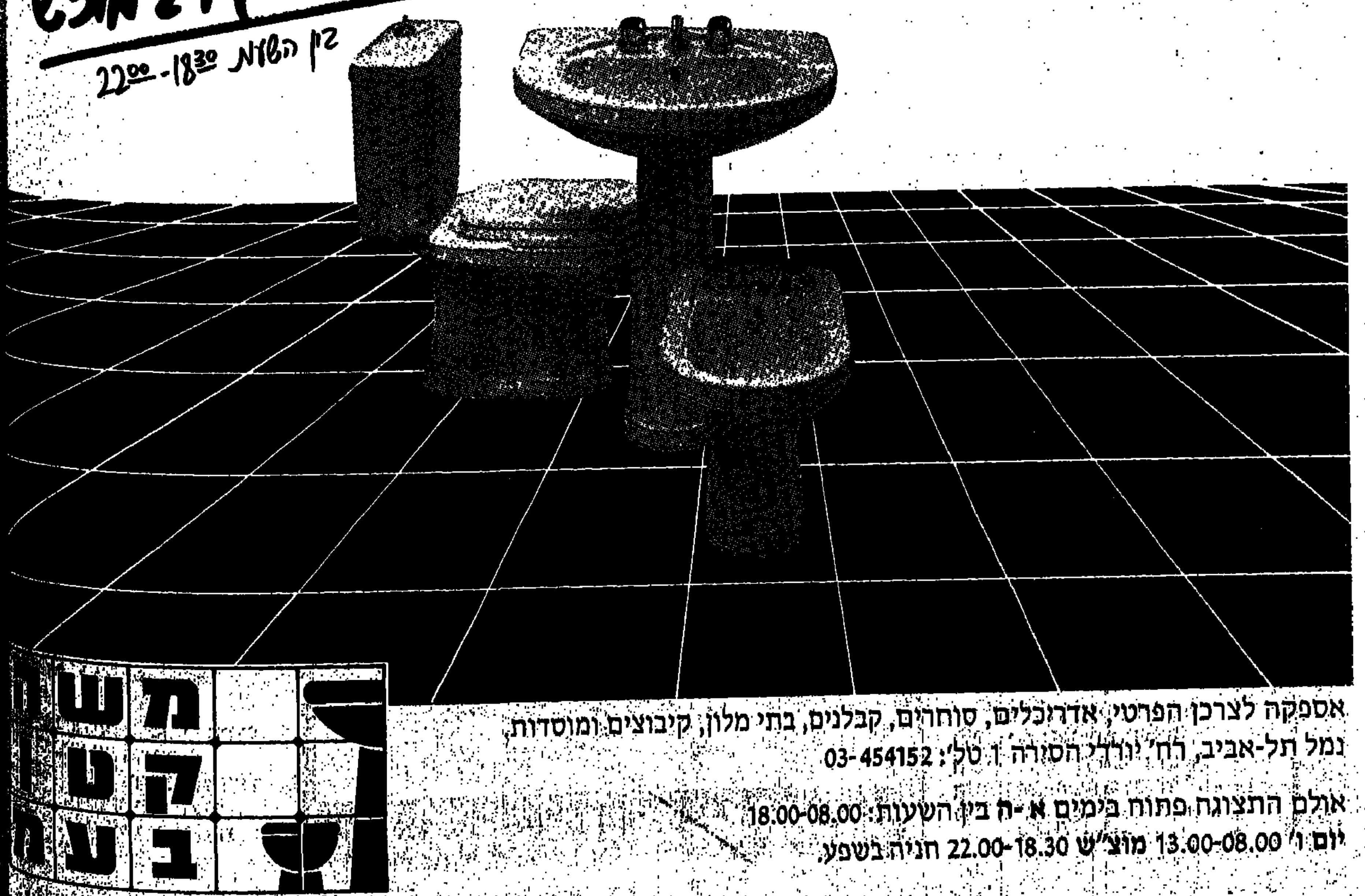

אספקה לצרכן הפרטי, אדריכלים, סוחרים, קבלנים, בתי מלון, קיבוצים ומוסדות.
נמל תל-אביב, רח' יורדי הסירה 1 טל': 03-454152
אולם התצוגה פתוח בימים א-ה בין השעות: 18.00-08.00
יום ו' 13.00-08.00 מוצ"ש 22.00-18.30 חניה בשפע.

המסכן מת

/יורם קניוק

החודש, מת אבנר לס, האיש שחקר את אייכמן במשך תשעה חודשים, בתא סגור • שנים אחדות לאחר המשפט, לס היגר מישראל, ביקש אזרחות גרמנית, מחל לגרמנים • לס, כתוצאה מנכות נפשית, זיהה את סיום משפט־אייכמן כסיום הופעת השטן בעולמנו

ל ולא אייכמן, אף אחד לא היה זוכר את מי שהיה חוקרו. בשבוע שעבר, מת בציריך אבנר לס, האיש שישב תשעה חודשים עם אייכמן בתא סגור. לפני שלוש שנים, בעיקבות ראיון שהעניק לגבריאל שטרסמן, בו סיפר שקיבל את האזרחות הגרמנית, נסעתי לשוחח אתו.

שבוע ימים שוחחנו. צריך להטה בגל של חום. פגשתי איש נמוך, נוטה להשמנה, ממושקף, שפם לבן שקצוותיו זקורים מעלה כמו איזה סלוואדור דאלי של הבירוקרטיה.

הוא נראה מחופש לפרוסי, סוכן נוסע במסכה של פקיד קפדן. האיש שישב עם אייכמן, בתא סגור, יום יום, סך הכל מאתים שבעים וחמש שעות, כאיש יחידה 06, הכיר את אייכמן כמו שאף אחד אחר לא הכיר אותו.

אבל, מה שהיה לו לומר לי אחרי שנים היה שאייכמן היה גאון.

■■■

ביתו של לס, על הגבעות מעל ציריך, צופה היה אל נוף מרהיב. הבית מקושט בציורים מתקתקים. התקליטים נראים כמו אוסף רומנטי של תופרת פולניה. האיש שהיה שוטר במשטרה הבריטית, קצין משטרה ישראלי, חוקר כלכלי מספר אחד – נשלח בזמנו, לאחר משפט־אייכמן, לאירופה כדי לייצג את משטרת ישראל. הוא לקח את אשתו החולה לציריך.

אחר כך, עזב את השירות והלך לעבוד אצל טיבור רוזנבאום. רוזנבאום, רב ואיש עסקים ופליט יהודי ובעל קשרים מסועפים בישראל, כולל פוליטיים מובהקים – סיים את חייו כשצל תבוסה וחשדות מעליו.

אחרי ארבע שנים עם רוזנבאום, קם לס לומר לטיבור שהוא נוכל. האיש הזה, לס, יושב היה בציריך, כותב שירים סנטימנטליים באנגלית, גרמנית וצרפתית לאשתו המנוחה שאהב במין נאמנות תמימה, דיבר עליה כאילו היה מצטט שיר גרמני רומנטי.

■■■

לס לקח את האזרחות הגרמנית בצורה פומבית, כדי שיבינו שהוא סולח לגרמנים. כדי שידעו שיש גרמניה אחרת, שאייכמן לקח איתו את האשמה.

כהיותו חוקרו של אייכמן, הוא סלח לא רק בשם עצמו, פליט יהודי צעיר שברח לפלשתינה, ובמשך תשעה חודשים שמע יותר זוועות ממה ששומע אדם רגיל בכמה משכי חיים.

הוא, על פי הבנתו שלו, סלח בשם העם היהודי.

זה מה שהביא אותי אליו. זה מה שלא הצלחתי לפצח.

הוא דיבר כלהט מיכני, כמו בוכת משחק, חזר שוב ושוב על אמיתותיו הגרושות, ונראה כמי שהרומנטיקה הגרמנית הצליחה לעבור עליו חוק.

■■■

הפליט לס, במדי משטרת ישראל, חיכה בכלא ג'לאמי ליד יגור, לשד, ונילת בידוקרט (אייכמן) שסלף מרם.

מה שקרה ללס, במשך תשעת החודשים שבילה עם אייכמן, היה שהוא עצמו חסך לבירוקרט.

אולי זה מה שהעניק לחקירתו עומק מסוים, כוח – אבל, גרם אולי גם לעיוות שהוביל אותו לצאת [illegible] משפט־אייכמן [illegible] הגרמנית [illegible] ותיסלח – כדי [illegible] חותם של [illegible] [illegible] הטוכית [illegible] היא לא [illegible] למ[illegible] בהשמ[illegible] לס עמ[illegible]

הלהט המיכני של דיבורו העלה את לחץ הדם שלי. כחוץ שרר חום של שלושים ושלוש מעלות. השוויצרים יצאו מדעתם וזרקו בקבוקים ברחובות ונהגו כמסוממים מן החום. שוק הכרמל בחמסין היה סרט על לונדון כסתיו לעומת ציריך בשרב. ולס ישב קפוא, כמו בתוך בועת זכוכית. חזר והגן על גרמניה האחרת שלו. מיוחס ממכתבי המעריצות הגרמניות הצעירות שכתבו לו מכתבים, נהנה מהתענינות התקשורת הבינלאומית שהוציאה אותו מן השיכחה.

■■■

אחרי ככלות הכל, פגשתי אותו אחרי פרשת 'ברודר אייכמן' (האח אייכמן), מחזה שהוצג בטלוויזיה הגרמנית, נכתב על ידי אחד מבכירי המחזאים הגרמנים, היינאר קיפהרד, שהפך ספר, שערכו שני עיתונאים גרמנים, משחת כרכי החקירה של לס בכלא ג'לאמי, למחזה – בו כיכבו שני הגיבורים הגדולים, אייכמן ולס.

האיש, שסיפר לי איך „חיכה לפגוש מפלצת וגילה גאון" -- הלך רחוק, כשתיאר את התקופה הנאצית כמקרה מצער של אונס עם.

את השמחה על 'האונס הקיבוצי', על כמה אהבו הגרמנים להאנס, לס לא אהב לחשוב. הרגשתי שאני מדבר אל הקיר. הוא בנה מיגננה, ולא רצה להתנצל. הכל היה מתועד אצלו. דווקא הוא חייב להיות המוחל הגדול. ויש על מה למחול. אנחנו לא מבינים. צריך שירעו בארץ כמה גדול מספר הנמחלים בפוטנציה.

הוא סיפר לי בגאווה איך הוא הולך כל שנה לכנס מחזור של בית ספרו בברלין, 'היירוודשול'. בית־הספר הראשון בו הוחל החינוך הדו־מיני בגרמניה.

לכנס היו מגיעים, כל שנה, חבריו הישנים. כולם, סיפר לי במין אספרי דהיקור מעורר חלחלה, כחתלהבות מנאמנותם של חבריו לחובה, שירתו בוורמאכט. חלקם הגדול היו קצינים.

הוא חזר וטען, שוב ושוב, שהם לא היו נאצים. הוא לא שאל אותם מה ראו בדרך, עם מי שיתפו פעולה, מה עוד עשה הוורמאכט לבד המלחמה על 'הגנת המולדת'.

■■■

מה שהוא ידע הוא ידע – כי הוא נפל קורבן לנסיבות חייו: חוקר כלכלי מעולה המאבד את הצפון של עצמו.

עורך־הדין הגרמני של אייכמן, סרבציוס, ניסה כל תקופת המשפט להעביר חלק מן האשמה אל הוורמאכט, אולי בלי כוונה, להעניק לנו את התמונה הנכונה באמת – כלומר, להעביר את אשמת אייכמן גם אל העם הגרמני ככלל.

אבל, אנחנו היינו שיכורים, לא פחות מלס, והתביעה, באוולת־יד היסטורית, לא תפסה מה היא עושה.

היא רצתה למקד הכל באייכמן ועל ידי כך איפשרה, אחר כך, ללסים למיניהם, גרמנים או לא גרמנים, לחשוב שעתה, אחרי הענשתו של אייכמן, השטן מת, וכולם יכולים לישון בשקט.

■■■

הגרמנים שאותם אהב לס כל כך, ושבאהבתם רצה לזכות, נתנו לו להיות גיבור־תקשורת, [illegible] [illegible]

מילא אייכמן את הפקודה, כמה שהוא כינה בעצמו כ'צייתנות אידיאליסטית'.

■■■

את קשר הסבור לאומה, להיסטוריה הגרמנית, לס אהב לשכוח. רצה. לחם על זכותו לומר. הוא הלא היה מומחה לאייכמן. הוא ישב בציריך, נסע שוב ושוב לגרמניה, הפך מקצין משטרה יהודי לבירוקרט נטול חוש הומור.

כמה היה עצוב לי לשבת מולו. מפקדו, מיחידה 06, אמר לי, טרם צאתי את הארץ, שבוודאי היה זה חוש ההומור שלו שהניע אותו לספר שלקח אזרחות גרמנית, כדי להמחיש את הסליחה.

אבל, מפקדו לא ידע ולא תפס מי באמת היה לס, אחרי תשעה חודשים בתא אחד עם אייכמן. מין הערצה סולידית שקטה עלתה מדברי לס, הוא טען שהוא אחד מאחרוני הלוחמים בנאציזם – אבל, אייכמן הפך, בדבריו, למשהו עצום, נורא, מפחיד, וכמובן, חד־פעמי.

מאז חזר אל הגבול הטוטוני, ללס לא היה שום חוש הומור. השטן מת, הכל יכולים לישון בשקט, יש גרמניה אחרת, אני, לס, מוחל לה גם בשמך.

■■■

לס מת רחוק מישראל. קרוב למושא אהבתו. הילד שנמלט לארץ ישראל ושירת במשטרתה שנים הרבה והיה חוקר מעולה – ועל כך אין עוררים – נהפך בסוף לאיש קטן, רוטנני, ללא תקנה, יהיר, לא יהיר, מגונדר, שלא מבין את הנאציזם כאידאה [illegible] אולי אפילו [illegible] [illegible]

היהודי המאזוכיסטי ללקק פצעים בפומבי. הוא הישווה את השואה עם אירועים אחרים. הוא אמנם הוציא את שמו מן המחזה הנ"ל אחרי שקיפהרד הכניס גם את אריק שרון לשורת האייכמנים האפשריים. אבל, הוא הסכים, לא עם הכללת שרון, אבל עם ההכללה כאפשרות.

יהודה באואר, מגדולי חוקרי השואה והומניסט דגול, טוען שלצערנו יש דירוג במידות הרשע: פסק הדין נגד הצוענים ניתן נגד חלק מן הצוענים לא נגד כולם. בניגוד לכל גינוסייד אחר, טוען באואר, היתה השואה חד פעמית, נעדרת השוואה, פעם יחידה בהיסטוריה בה הוצא פסק דין מוות על מי שאשם בעצם היוולדו, אפילו אם לא נולד יהודי, די שסבו או אבי סבו היו יהודים.

■■■

מה שאמר לס היה שהאייכמנים עשו שואה ולכן יש לתת לגרמנים לשחק חלק מן הקורבן. לכן הוא הוסיף כמה אפסים למספר חסידי אומות העולם הגרמנים.

הוא כל כך רצה לשוב ולהיות שייך. הוא כלל לא רצה לחשוב כמה אנשים, כמה מליוני אנשים, עסקו ברצח. אולי חלקם היו מתכנסים אתו בכנסי המחזור, האהובים עליו כל כך. הוא דבק בעובדה שגם בית הדין הישראלי זיכה את אייכמן מהריגה בכוו ידיו. כשאייכמן ראה דם יהודים מתים, פורץ מן האדמה, כעס על הרשלנות. אבל, כאשר ביקשו מאייכמן מאה וחמישים שלדים של קומיסארים יהודים שפוטמו היטב, רופדו ואחר כך קורקפו, כדי ששלדיהם יועברו בארגזים בשביל המדענים הגרמנים, שלא בחלו למדוד גם כמה זמן לוקח לילד יהודי למות כזריקה מגבוה אל תוך נהר קפוא --

אבנר לס, במהלך משפט־אייכמן. הגרמנים עשו בו שימוש מובן־מאליו. החוקר הישראלי־יהודי מחל להם, זיכה אותם, בשמו שלו ו„בשם ישראל"

בן הלאום שלי

אינני בטוח שפגשתי את אנטון שמאס. אולי כן באיזו אסיפה, מחאה, עצרת־כנס, אולי לא. אבל אני חש איתו הזדהות עמוקה ומוחלטת. הוא ואני, מאותו הלאום. אני אוהב לקרוא אותו. שוחט אלגנטי, בתער חרה. מתים ממנו כמעט ללא כאב.

פעם או פעמיים הצליח לשחוט גם אותי, נדמה לי. חשתי רק מעין דגדוג בצוואר, זה הכל. זה היה כאשר, כמנהגו, דיבר עלינו.

ועלינו, הרי זה כולל גם אותי, אפילו אם לא דחפתי את עצמי אל התער. אפילו אם השתדלתי לסגת בעוד מועד.

את ספרו, 'ערבסקות', קראתי בכאב.

כאב על הכישרון הגדול, ועל ההחמצה הגדולה. 'ערבסקות' צריך ויכול היה, להיות יצירת מופת. להיות, לא פחות, מביוגרפיה של עם.

אבל אנטון שמאס נגוע. אנחנו נגענו בו. והוא היה חייב להראות לנו עד כמה הוא שולט בכל תחבולות הספרות בת־זמננו. ביג דיל. בתחבולות תעשה לך מלחמה, כן. ספרות, לא.

אז מה אם גם הוא יודע להתחכם כמו סופר ישראלי, לפרוש את נוצות זנבו, זנב חובק־עולם, זנב ג'ט סט, אז מה.

אז מה אם העברית שלו מצוחצחת יותר מזו של אנשי פלמ"ח, שאת שפת ילדותם שכחו, ואת העברית האמיתית נגזר עליהם לראות רק מנגד.

יש צרה אחת צרורה עם יצירות מופת שהוחמצו, אי אפשר לחזור עליהן שוב.

אולי, וכך אני מקווה, אולי אתבדה. ואם לא, הנה עוד עונש שכפינו אנו עליו, כאשר נגענו בו.

■■■

„אנטון שמאס הוא דוברו של המיעוט הקטן ביותר, הנרדף ביותר, המיעוט שיום אחד יוכרז כמנצח: המיעוט הישראלי"

אבל, יש דבר אחר גדול, ענק, חשוב, שאותו אנטון שמאס אינו מחמיץ אפילו לשבוע אחד.

הוא מבשרו, והוא דוברו של המיעוט הקטן ביותר, הנרדף ביותר, המיעוט שיום אחד יוכרז כמנצח: המיעוט הישראלי.

■■■

אנטון שמאס אינו שומרוני.

הוא לא מאלה שהוגלו בידי שלמנאסר ונותרו בגולה, בחלח ובחבור, נהר גוזן ועריי מדי, ולא עלו לציון עם עזרא הסופר ועם זרובבל בן שאלתיאל.

הוא גם לא מאלה, עם הארץ, שנותרו כאן, ואשר סיפורם מופיע בעזרא, פרק ד': „ויגשו אל זרובבל ואל ראשי האבות ויאמרו להם, נבנה עימכם כי ככם נדרוש לאלוהיכם, ולו אנחנו זובחים מימי אסרחדון מלך אשור המעלה אותנו פה. ויאמר להם זרובבל וישוע. ושאר ראשי האבות לישראל, לא לכם ולנו לבנות בית לאלוהינו, כי אנחנו יחד ניבנה לה' אלוהי ישראל כאשר ציוונו כורש מלך פרס".

שימו לב, בסוגריים, לשתי מלים: „המעלה". אסרחדון הגוי העלה גויים לארץ ישראל, והפועל הוא 'עלה'.

שימו לב שוב, למלה „ציוונו": מי ציווה לבנות את בית האלוהים? כורש הגוי. סגור סוגריים.

■■■

גם אין הוא מאלה אשר נחמיה, התירשתא של ארתחשסתא, מספר עליהם בספרו היפה, לאמר: „ויבדלו זרע ישראל מכל בני ניכר".

לא, אנטון שמאס אינו שומרוני. אבל הוא גם לא צ'כוסלובק.

מה זה צ'כוסלובק? אין כזה. פרוהאשקה, הוא צ'כי. סוובאדה, הוא סלובק. רק גולדשטיין, רק הוא, צ'כוסלובק.

צ'כוסלובק הוא אותה ייֵשוּת ערטילאית, של מדינה דו־לאומית שבה רוב שליט ומיעוט נשלט, ואשר מטרית ערטילאית מכסה את שניהם, אבל רק גולדשטיין מניף אותה מעל ראשו בגשם.

אנטון שמאס הוא ישראלי, והוא חי במדינה שאינה מכירה בלאום הזה. שם המדינה, למרבה האירוניה, ישראל.

■■■

אם, אני טוען ששמאס הוא מבשרו ודוברו של המיעוט המוזר הזה, עליי לנסות להוכיח זאת.

מה שקורה בארץ היום, הוא תהליך פנימי, עמוק מאור ושקט מאור. עמוק ושקט, כדי שלא ייראה וגם לא ייֹשמע על ידי שני מימסדים חזקים ועיוורים: המימסד הציוני, והמימסד האש"פי.

המימסד הציוני, על שמה של התנועה הציונית שרצתה מולדת לעם היהודי, מכיר רק בלאום היהודי, ובלאום הערבי.

הלאום היהודי, הלא הוא אתה ואני, אבל גם יהדות אמריקה. וגם יהדות צרפת. וגם יהדות אנגליה. וזאת, אפילו אם על דרכונו האמריקני של גולדשטיין רשום הלאום, אמריקני. הלאום, צרפתי. הלאום, בריטי.

אבל המימסד הציוני אינו מכיר גם בלאום פלסטיני. וכך אנטון שמאס, הוא בן הלאום של בורגיבה ושל סאדאם חוסיין, כל שפאת ושל חאפז אל אסד.

משהו דמיקרטי יש בכל זאת בהשקפה הציונית, בעוד שהיהדות היא דת ולא גזע – עובדה שאסור ליהודי שהתנצר להיות יהודי – הנה לערבים ניתן חופש הדת. וכך, גם אנטון שמאס הנוצרי, ערבי טהור הינהו. מפני שיש רק לאום יהודי, או לאום ערבי. אין לאום נוצרי.

גם המימסד של אש"ף עוין, כמובן, את הלאום הישראלי. מפני שהקונוטאציה של לאום כזה היא: דו־קיום גם בכפיפה אחת.

אש"ף, אחר המטמורפוזה הרעיונית שלו מסויירת ואיטית כמו זו הציונית, אולי מוכן היום, בחלקו הקטן והמתון, להכיר במדינה ישראלית נפרדת, בחלקה האחד של ארץ ישראל, אם יוכל להקים מדינה פלסטינית עצמאית בחלקה האחר.

כלומר, אש"ף בחלקו המתון, מוכן לחלוקה מדינית. אבל בשום פנים ואופן לא ליישות שבה יהיו גם אנטון שמאס וגם אני. כאן, אש"ף והרב פרץ, בכפיפה אחת. אני מקווה ששניהם נהנים.

וככן, מה שצומח מתחת לאפם של שני מימסדים מסויירים, הוא מציאות חדשה. אנטון שמאס אינו בודד. הוא מייצג שיכבה גדלה והולכת.

שיכבה של יהודים וערבים שאדמתה של ארץ ישראל, היא המכנה המשותף שלהם.

שההיסטוריה של אותה אדמה, היא ההיסטוריה שלהם.

שהעתיד של אותה ארץ, על פני אותה אדמה, מחבר אותם זה לזה.

האויב הוא המימסד העיוור והחרש. בעלי הברית, הם עיוורונו וחירשותו של המימסד. ובעל הברית הגדול ביותר, הוא העתיד.

בני הלאום הישראלי, חיים זה בכבר בסימביוזה. ערבים עם יהודים, שוב לא ניתן להפריד ביניהם, גם לא בכוח. הכפר הערבי בגליל היא חלק ממולדתי. מולדת לא רק בבחינת נוף, אלא מולדת בבחינת מורשת היה ונוספת. תל אביב היא חלק ממולדתו של אנטון שמאס. איש לא יוכל, גם לא בכוח, לקחת ממנו את חלקו בתל אביב. הוא שייך לה והיא שייכת לו. עוברה.

אנחנו שומעים את אום כלתום והוא שומע את מוצרט. ואום כלתום המצריה היא שלי בדיוק כמו שמוצרט הטירולי, הוא שלו.

אנחנו שייכים כולנו לתרבות הישראלית.

התרבות הישראלית היא בדיוק אותו הדבר שאין לשום יהודי החי בגולה.

עמוס עוז אינו שייך לגולה. גם לא נעמי שמר. בתעודת הזהות של נעמי שמר כתוב הלאום, יהודי. אבל השיר שלה אינו יהודי. הוא ישראלי ורק ישראלי.

אנטון שמאס שייך לתרבות הישראלית ולשום תרבות של שום גולה.

אני מתחבר אל אנטון שמאס יותר מאשר אל, נאמר, יצחק בשביס זינגר.

וזה בעצם הכל.

הדרך אגב, זה היה חלומה של הציונות, וזה גם נצחונה. אבל היא כה עייפה, וקנה ומנוונת, שאפילו אינה מבינה את גורל נצחונה.

הציונות איננה. היא מתה. מותה הוא נצחונה האמיתי. אנטון שמאס מוכיח שלמדינת ישראל יש לא רק דגל, לא רק מושב באו"ם. אפילו יישות יש לה. הוא ואני, וזהי היישות.

יישות נורמלית, כמו בצרפת. כמו באנגליה. כמו באמריקה. כמו, סליחה, כארץ דמוקרטית נאורה.

לחייך אנטון שמאס, ישראלי. ■

מושג חדש באשראי

דיסקונט EXTRA

כל מה שרצית. ב־10 תשלומים...ויותר.

החידוש של 1987

עכשיו, כל אחד יכול ליהנות מחשבון אישי, מיוחד, המעניק אשראי נוסף – קבוע ומתמשך, לתקופה בלתי מוגבלת.

דיסקונט EXTRA
מעניק לך זכות לתקרת אשראי, מתמשכת ומתחדשת, ללא מגבלת זמן.

דיסקונט EXTRA
אתה מחליט כמה אשראי לנצל, מתוך תקרת האשראי שלרשותך.

דיסקונט EXTRA
מאפשר לך לבצע את כל קניותיך*, בכל מקום (... אפילו במכולת), בתשלומים חודשיים* בגובה 10% מסכום האשראי שניצלת בפועל עד סוף אותו חודש.
* מ־100 ש"ח ומעלה.

דיסקונט EXTRA
אינך תלוי במבצעי אשראי ובהסדרי תשלומים המוצעים ע"י בתי עסק שונים.

דיסקונט EXTRA
אתה קונה בתנאי מזומן – עם כל ההנחות וההטבות הכרוכות בכך והתשלום – באשראי לטווח ארוך.

הכנס לדיסקונט וקח לך אשראי EXTRA

בנק דיסקונט

אם חשוב לך הגב,
מזרוני עמינח וריהוט עמינח
להשיג ברשת חנויות עמינח
בחנויות רהיטים מורשות וברשתות השווק הגדולות
עכשיו במבצע:
4 תשלומים שקליים שווים
אפשרות עד 12 תשלומים באמצעות כרטיסי אשראי: ישראכרט ו- VISA (רק ברשת חנויות עמינח)
מזרונים במידות 1.40 מ' × 1.90 מ' בהספקה מיידית
פלז'ה אסטרופדי
גב-עדן
עמיגב פלוס
כל אחד יודע, שאם חשובה לו בריאות גבו מוטב לו לישון על מזרון עמינח - עם המרכז הבריאותי. עם התמיכה הנוספת בשליש המרכזי של המזרון, ועם 350 קפיצי הפלדה המעולים (במזרון 1.90 מ'×1.40 מ') תוכל לשמור על עמוד שידרה ישר בכל תנוחה. לכן רק מזרוני עמינח
מאושרים ומומלצים ע"י אגודת הכירופרקטורים (מרפאי עמוד השידרה) הבינלאומית (ICA)
בעמינח תמצא גם קו שלם של ריהוט: חדרי שינה מושלמים, מערכות סלון ופינות נוער - כולם מצויידים במזרוני עמינח - ובקיצור:
ריהוט שהוא בריאות...
אתה מוכרח לראות.
עמינח
הריהוט שהוא בריאות

אתם בהריון?
בואו לשילב. יחדיו.
מגיע לכם מזל טוב! נכנסתם להריון, וזה בדיוק הזמן שלך הבעל, לפנק את אישתך בליטוף, באהבה, ובביקור בסניף שילב הסמוך לביתכם.
כאן תוכלו לערוך היכרות ראשונית עם עולם הפריטים הנחוצים לתינוק הבא הביתה, ולהנות מעזרתה של יועצת שילב שתלווה אתכם בכל שלב. בואו יחדיו, זה הזמן להזמין!
ההזמנה לפני הלידה
איננה מחייבת
בשילב אתה קונה
בלידה
הבעל
רשימת
יועצות שילב לשרותכם
שילב
3 השנים הראשונות הן החשובות ביותר בהתפתחות הילד.
דרום
ירושלים:
ירושלים:
רחובות:
באר-שבע:
אילת:
צפון
חיפה:
חדרה:
ק. ביאליק:
עפולה:
טבריה:
ראשל"צ:
רעננה:
רמת-גן:
כפר-סבא:
תל-אביב:
פתח-תקוה:
נתניה:
VISA
שירות לבית היולדת

אמא של שבת

מאת אריאלה רינגל־הופמן

קרוב ל־13 אחוזים מהגירושין בארה"ב מסתיימים בהשארת הילדים ברשות האב • בישראל, כאחוז אחד. אנשי מקצוע: ישראל נמצאת היום במקום שבו היתה ארה"ב לפני 17 שנה. המספר יילך ויגדל • יותר משוחררת, פחות אמא!

לפני כ־17 שנה, התייצבה אשה צעירה אצל עורכת־דין ניו־יורקית, וביקשה ממנה לטפל בתיק הגירושין שלה. הבנות שלי, אמרה אותה אשה, תישארנה אצל הבעל. עורכת הדין נבהלה. אני מציעה לך, אמרה, ללכת לטיפול לפני שאת מחליטה.

האשה לא הלכה לטיפול. החזקת הבנות נמסרה, בצו בית משפט, לאב. עורכת־הדין שטיפלה באותו תיק, טיפלה מאז בעשרות תיקים נוספים, דומים. על ההצעה ללכת לפסיכולוג, לפני קבלת ההחלטה, לא חזרה מעולם.

קרוב ל־13 אחוזים מהגירושין בארצות הברית מסתיימים בהשארת הילדים ברשות האב. הניסיון למצוא נתונים דומים במדינת ישראל, לא עלה בידי.

בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, לאחר שהעבירו אותי מחדר לחדר, מצאתי איש חביב שדיבר במבטא רוסי כבד. יש מקרים כאלה במדינת ישראל? שאל. במזכירות בתי־הדין הרבניים, סרבו לדבר איתי. ובמקומות אחרים, אליהם הגעתי, אנשים משכו בכתפיהם. יש הערכות אמרו לי, אין מספרים.

• ההערכות מסתובבות סביב אחוז אחד בלבד. פלוס מינוס. אנשי מקצוע שרואיינו לכתבה זו, העריכו שישראל נמצאת היום במקום שבו היתה ארצות־הברית לפני 17 שנה. רוצה לומר, כשמקרה כזה מגיע לידיהם של עורכי דין, או בתי המשפט, התהליך נעצר. גם אם לא ממליצים לנשים ללכת לטיפול פסיכולוגי, מנסים הרשויות המטפלות בנושא לעכב את ההחלטה, לבדוק מה עומד מאחורי מניעי האשה, לתת לה הזדמנות נוספת לשנות את דעתה.

• הערכה נוספת: המספר יילך ויגדל. משפטן, שעיקר עיסוקו בדיני אישות: "היום מדובר בטיפטוף, בעוד שנה, שנתיים, עשר שנים, ידובר בזרימה איטית. המעוז זה יגיע גם לשלושים ולארבעים אחוז. זו רק שאלה של זמן".

זמן וחינוך, יאמרו הפמניסטיות.

הנגיעה באנשים, במהלך הכתבה, היתה נגיעה בפצע. לעיתים קרובות היתה לי תחושה שמכל זווית שאבחר לטפל בחומר, אטפל בכאב.

רואיינה אשה בת 46, גרושה, אם לשניים, שהיתה בת חמש כשאמא שלה החליטה לעזוב את הבית. אמא שלי, היא אומרת, חשבה אז שמוטב שנישאר עם אבא. הוא איש עשיר ויוכל לדאוג לנו. הייתי בת חמש ולא רציתי כסף. רציתי את אמא שלי. לא סלחתי לה. היום היא אשה זקנה ועצובה, ואני מוכנה לראות אותה.

אשה בת 37, שלא נישאה, אמרה: היום אני מתחילה להבין שלאמא שלי לא היתה ברירה.

אשה בת 34, שעזבה את הבית, שוויתרה על הילדים, שניסתה להחזירם אליה ולא הצליחה, שחטפה אותם ונמצאה בעיירת קטנה במערב ארצות הברית, שחיה היום לבד, אומרת, צריך ללמוד להיות עם זה.

ורותה כהן, 39, שאומרת, צריך לדעת מה נכון, מה מתאים, לכל אחד מהשותפים בדרמה הזו.

כל הנשים, הגברים והילדים לאבהות שוויתרו על ההחזקה, שהתראיינו לכתבה זו, התראיינו בעילום שם. להוציא אם אחת, רותה כהן. יתרה מזו, בכתבה זו הושמטו ושונו פרטים העלולים לחשוף את זהות המרואיינים.

■ ■ ■

ג. ניסא ב־‎'72. גם היא, גם אשתו, שרתו עדיין בצבא. כשנולד הבן הראשון, האשה השתחררה, והם עברו לגור בדירה שכורה, בעיר קטנה. כעבור שנה נולדה הבת.

ב־‎'78, רכשו דירה בצפון, האשה נשארה בבית. מאוחר יותר, יצאה לעבוד כמזכירה. במהלך אותה שנה, התאהבה בגבר צעיר, שעבד יחד עימה. יום אחד, חזרה הביתה ואמרה שהיא הולכת. ג. ניסה לעצור אותה. לשכנע. אמר שהיא לא יכולה לעזוב את הילדים, שילכו לייעוץ, שיחפשו דרך, ביחד, לתקן את מה שטעון תיקון. אמר שהוא אוהב אותה.

אני צריכה למצוא את עצמי, היא אמרה לו, אני צריכה לארגן את החיים שלי מחדש. להחליט מה אני רוצה.

הוא נשאר עם ילד בן שנתיים וחצי. עם ילדה בת שנה וחצי. במשך שלושה שבועות לא יצא מהבית. לא הרים טלפון למקום העבודה שלו. לא פנה למשפחה. פעם או פעמיים, במהלך אותם שבועות, האשה באה, בעיקר כדי לבשל, לנקות, לכבס.

כעבור שלושה שבועות, הגיע טלפון מהעבודה. השאיר את הילדים עם בייביסיטר. נסע לדבר עם המנהל. הלכו לקראתו. התאימו את שעות העבודה למציאות החדשה. עובדת סוציאלית עזרה לו למצוא מקום במעון. מאוחר יותר עזרה לו למצוא מטפלת. בשש בבוקר היה קם, מכין אוכל לילדים, מחליף חיתול לקטנה, מלביש אותם, מפעיל את מכונת הכביסה, ובשבע היה מוריד אותם במעון.

בחודשים הראשונים, היה חוזר בארבע אחר הצהריים, אוסף אותם מהמעון, חוזר הביתה. תולה כביסה, מבשל, מנקה, רוחץ את הילדים, ומשכיב אותם. אחר כך, כשנמצאה המטפלת, היה חוזר מאוחר יותר. בשש, לפעמים קצת אחרי. בדרך חזרה היה עובר בשוק, קונה ירקות, נכנס לסופרמרקט ומביא חלב, גבינה, לחם, אבקת כביסה.

ארבעה חודשים אחרי, הרגיש שהוא נוהג את העגלה, לא רק נוסע בה.

היום, הילד בן עשר, הילדה בת 9. במהלך השנים שחלפו, עשו בני הזוג ניסיון נוסף, שנכשל, לשקם את מערכת היחסים ביניהם. האם חזרה הביתה, הפלאים שהרכיבו נסדקו, והיא ברחה עם הילדים אל מחוץ למדינה. הוא תפס אחריה שמונה חודשים. שמונה חודשים מטורפים, בהם רץ מארץ לארץ, רודף אחרי פירורי מידע, מלקט שברי קמיצות. ושבסופם הגיע טלפון ממנה. אני לא יכולה יותר, אמרה, תבוא ותיקח אותם.

ג. ניסא פעם שניה, נולדו לו שני ילדים נוספים. פעם בשבועיים נוסעים הילדים הגדולים לאמא שלהם. הם ביחסים טובים איתה, הוא אומר. אני חושב שהם מרחמים עליה. לפעמים הם חוזרים ואומרים לי, לאמא אין תנור חימום, לאמא נשבר ברז במקלחת, אין מי שיתקן אותו.

מעולם, הוא אומר, לא ניסיתי לחסוך אותה במערופיה, גם אם לא הסתרתי דבר מהם. אין בי שינה כלפיה ולא מרירות. אם אני כועס, אני כועס כשהיא מעלה היום ויכוחים ישנים, מנסה לערער את הביטחון שהושג בהרבה דם ודמעות.

■ ■ ■

ר. נטשה את הבית כשהיתה בת 42, אחרי 22 שנות נישואים. בגיל 42, היתה עומדת בבית, מול המראה, מקרבת את הפנים לזכוכית הקרה, ורואה איך הבכי מחלחל דרך העור העצה. איך החלומות הולכים ומתים.

כשאמרה שהיא רוצה להיפרד, הבעל שלה רתח. לא האמין. מה רע לך, חזר ואמר, מה רע לך. ניסתה להסביר, השתמשה במילים כמו מימוש עצמי, ביטוי עצמי, והוא סרב לשמוע. כשחזרה ואמרה זאת שוב, הוא יצא מהבית, טרק את הדלת, שבר דירה ונשאר בה.

הילדים כבר היו גדולים. הבכור בן 22. הצעיר בן 10. יום אחד אספה את הילדים, אמרה שהיא נוסעת לאיטליה, לשלושה שבועות, ולא חזרה. שלושה שבועות שצמחו לעשר שנים. על הסכם הגירושין חתמו משני צידי של הים. הדיון בפרטי ההסכם והתקיים

בקיבוצים תמונה שונה

בישראל, מעריכים אנשי מקצוע, אחוז אחד של מקרי הגירושים מסתיימים במסירת ההחזקה לידי הבעל. התמונה שונה, הם אומרים, כשמדובר בקיבוצים.

למרות שאין מספרים מדוייקים, ההערכה היא, שבקיבוצים המספר גבוה בהרבה. הלק גדול מהגירושים בקיבוצים מסתיימים בעזיבת אחד ההורים. במקרים שבהם האשה היא שעוזבת, הילדים נשארים בקיבוץ, ובהכרח גם תחת אחריות הבעל.

הידיעה שהילדים נשארו במסגרת מסודרת, גם כלכלית, גם חברתית, בדרך כלל בצמוד למשפחה המורחבת מקילה על הנשים לקבל החלטה להשאירם שם.

סצינה מתוך הסרט 'שלושה רווקים ותינוק'. הנגיעה בבעיה, כמו נגיעה בפצע

בוא להרוויח מכונית מהסרטים

בספריות אימפריה עם יותר סרטים, יותר חדשים והרבה יותר פרסים.

מבצע חיש מנוי של האימפריה

כל מנוי זוכה בפרס

מכונית דייהטסו קורה

5 אופני מירוץ B.M.X

30 שעוני יד

200 קלטות (100 וידאו + 100 רדיו)

30 טוסטרים "פררי"

100 מחשבי כיס יוני סוניק

50 מנויים - 60 סרטים חינם

200 מנויים - 30 סרטים חינם

1,000 מנויים - 20 סרטים חינם

1,700 מנויים - 10 סרטים חינם

2,684 מנויים - 5 סרטים חינם

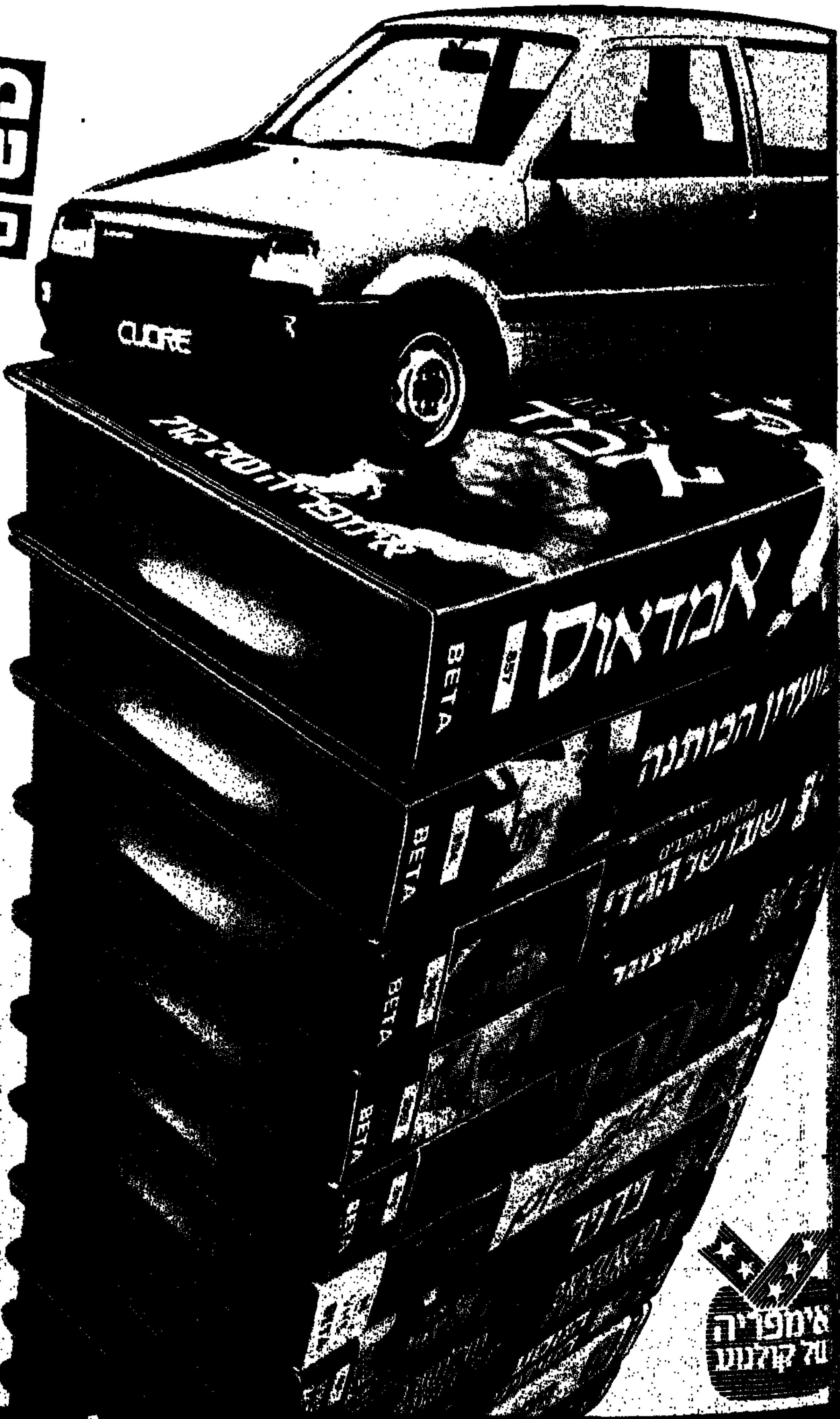

אימפריה של קולנוע

220,000 קלטות ■ 90 ספריות ■ אלפי סרטים ■ 300 סרטים חדשים בשנה

לאימפריה אין מתחרים בספריות ובסרטים

דרך הדואר. ר. ויתרה על החזקת הילדים, על חלק מהרכוש.

ב., אשה מוכה, עוזבה את הבית, השאירה ילדה בת 12, ילד בן 7. אם אקח את הילדים איתי, אמרה, אני לוקחת אחרי גם את הבעל שלי. אין לי ברירה, זו הדרך היחידה שלי לצאת מהבית. ולצאת מהבית אני מוכרחה. אחר כך הסתבר שהאב נוהג לדחוץ את בתו בת ה־12, שמתפתחת שם מערכת יחסים חולנית, שהוא מתעל את הבת לתפוס את מקומה של האם.

עורך הדין שטיפל בתיק ניסה לשכנע את האשה לקחת את הילדים. היא התעקשה. לשכת הרווחה נכנסה לתמונה. היום מתנהל מאבק להוציא את הילדים מהבית ולהעבירם למוסדות.

ע. אמרה, שלילדים יהיה טוב יותר עם אבא שלהם. שהיא בונה קאריירה, שאם הילדים ישארו אצלה, המטפלות יגדלו אותם ולא היא. זו תהיה אנוכיות מצידי להתגרש ולקחת את הילדים איתי, אמרה.

הבת הקטנה שלה, הייתה בת שש. לקח זמן עד שחשבה שמשהו לא בסדר עם אמא שלה, שהשאירה אותה אצל האב. חשבה כך, כי ילדים בכיתה אמרו לה, איזו מסכנה. וילדים בכיתה ציטטו את מה שאמא שלהם אמרה לאבא מעל לראשים הקטנים.

ע. עוזבה את הבית, עוזבה את בת השש, את שני האחים שלה, עברה לגור בדירה שכורה, בעיר אחרת. אמרה לילדים, אלף פעמים ואולי יותר, שהיא אוהבת אותם. שהתגרשה מאבא, לא מהם. שהם היו וישארו הילדים ואומרת, אני מתגעגעת אליך. לפעמים בלילה אני קוראת לך, ואת איננה.

■ ■ ■

החוק המטפל בנושא החזקת הילדים הוא חוק הכשרות המשפטית והאופוטרופסות, תשכ"ח, 1962. על פי חוק זה, לפי סעיף 24, הורי הקטין החיים בנפרד רשאים להחליט מי מהם יחזיק בקטין ומה תהיינה זכויות ההורה השני לבוא עימו במגע. סעיף 25 של אותו חוק קובע, כי במידה וההורים לא הגיעו להסכם ביניהם, רשאי בית המשפט להחליט, כפי שייראה לו לטובת הקטין, ובלבד שילדים עד גיל שש יהיו אצל אמם, אם אין סיבות לקבוע אחרת.

בית המשפט, בארץ, נוטה להניח שהשארת הילדים אצל האשה מבטיחה עוגן יציב, עמיד, נייח. התומכים בעמדה זו עשויים לעשות שימוש בהבדלים הביולוגיים שבין הזכר לנקבה.

במאמר מקצועי, שפורסם באחד העיתונים המרעיים, שגם ניסה לברוק את הקשר שבין המבנה האנטומי לתכונות האופי, אובחנו ההבדלים בין תאי הזרע הנושאים מטען גנטי נשי, לאלו הנושאים מטען גנטי זכרי. במאמר שהתבסס על מחקר ארוך בנושא נאמר, כי תאי הזרע 'הזכריים', קלים יותר ותנועתם אל הביצית מהירה יותר. תאי הזרע 'הנשיים', כבדים יותר, איטיים יותר, ובעלי כושר הישרדות גבוה יותר.

"האמא הגרועה ביותר, טובה מהאב הטוב ביותר", אומר מנשה בר־שילטון, משפטן, מספר האמהות המוותרות בהכרה מלאה, שלא מתוך לחץ, על החזקת הילדים, קטן מאוד. בדרך כלל, מדובר בנשים, שזו הדרך היחידה שלהן להשיג גט.

במספר תיקים, שבהן טיפלו פרידמן ובוסתן, בית הדין הרבני רמז לנשים להעתר לדרישת הבעל. כיוון שההחלטה לא סופית, וניתנת לבדיקה מחודשת, נרמזו הנשים, כדאי להן להסכים, ולהתחיל לנהל מאבק נוסף, כשהגט כבר ביד.

"לנשים שאינן מוכנות לוותר על החזקת הילדים, ושהוויתור הוא רק חלק מהמאבק להשגת הגט, אנחנו ממליצות לנסות ולהאבק מבלי לחתום על הסכם הכרוך בוויתור. כשאין ברירה, אנחנו מייעצות לצאת מבית הדין הרבני ולהגיש מיד בקשה לדיון מחודש בנושא ההחזקה. הזמן, כאמור, עובד נגדן", אומרת בוסתן.

■ ■ ■

כאם, אומרת מאשה לובלסקי, מזכירת נעמ"ת, ומניחה את היד על החזה, לא הייתי מסוגלת לעשות זאת. לובלסקי, הנאבקת משך שנים על הקמת בתי משפט מיוחדים, שיטפלו אך ורק בנושאים הקשורים למשפחה – מצד אחד – והדואגת לדחוף לכל מסמך הנוגע למצע מפלגת העבודה הצהרה ברורה בדבר ההתנגדות להרחבת סמכויות בית המשפט הרבני – מצד שני, מאמינה אף היא, שמן הראוי שילד יגדל עם אימו.

"בצד הפילוסופי, הרציונאלי, מצלצלת ההצעה השוויונית בעניין ההחזקה של הילדים. בצד המעשי, אני לא רואה את הגבר הפכה לנורמה. נשים וקריירסטיות עוררו ביקורת. מה יש, שאלו אותן, רבתן עם הבעל, אתן מתגרשות?, מה דוחף אתכן? תפיסות משתנות.

■ ■ ■

מרג' פירסי, ברומן בידיוני שכתבה, 'קצה הזמן', מתארת חברה שהילדים בה צומחים במעבדה, ברחם מלאכותי. כל ילד מאומץ על ידי שלושה הורים, ללא קשר עם מינם. ד"ר רחל גיורא, חברת מערכת המגזין הפמיניסטי 'נגה', מזכירה את הספר, כשהיא מדברת על בחירה חופשית: "בחברה שלנו, לא האמהות והאבות בוחרים את חלוקת הטיפול בילדים. עולם המושגים מכתיב את החלוקה.

"על פי מערכת המושגים של היום, האמהות היא משהו אינסטינקטיבי, אוניברסאלי ונצחי. בחברה שאני שואפת אליה, החלוקה צריכה להיות עניין של בחירה חופשית".

סימון דה בובואר ומרגרט מיד היו הראשונות שניסו לערער את התפיסה כרטר "האינסטינקט האמהי", והמרכאות שלהן. הן טענו, שזוהי המצאה גברית, שנועדה לדכא את הנשים ולשמרן בתוך הבית.

אליזבט באדינר, בסיפרה 'וגם אהבה', אומרת ד"ר גיורא, מוכיחה שהיצר האמהי זו תופעה היסטורית, תולדת זמן ותרבות. "במאות ה־17 וה־18, נשים בפאריז ובסביבותיה, לא גידלו את ילדיהן אלא העבירו אותם למיניקות בשכר. המיניקות עצמן העבירו את ילדיהן למיניקות זולות יותר. הגישה השתנתה אחרי שקמו הוגי דעות

פסיכולוג אמריקני: לא ראיתי אמא שלא סובלת מרגשי אשם על נטישת ילדים. לא ראיתי ילדים שלא חוזרים ומטיחים האשמות באם שנטשה, ולא ראיתי אמא שלא המציאה אליבי להצדקת עצמה

שלה. שלכל מקום שהיא הולכת, עמוק בפנים, הם הולכים איתה.

ועוד אמרה: אני מקווה, שכשהילדה תיגדל, תבין. ותיסלח. אולי.

בינתיים, היא אמא לסופי שבוע, אחת לשבועיים. לחמש שעות אחר הצהריים, פעם בשבוע, ביום שבו הילדים באים אליה, הם אוכלים ארוחת צהריים, מכינים שיעורים, לפעמים רואים טלוויזיה, לפעמים הולכים לסרט. לפעמים היא עומדת ומשפשפת את תנור האפיה, והם יושבים לידה, במטבח, ומדברים. כשמחשיך, היא מחזירה אותם הביתה.

מעולם לא קרה, שהילדים ביקשו ממנה שתשאיר אותם אצלה. שהערב לא תחזיר אותם לבית שלהם.

כשהיא מגיעה לבית שבו גרה פעם, היא עוצרת. אם האבא איננו, היא יורדת מהאוטו ונכנסת פנימה. אם הוא בבית, היא נפרדת מהילדים במכונית. בחודשים הראשונים, כל ביקור כזה הסתיים בבכי, הילדים היו מרים מאוד, מתוחים. כשהיתה חוזרת הביתה, מתכופפת לאסוף את הבצעים, הנירות, הכריכות שנשארו על השטיח, היתה מוצאת את עצמה עומדת עם ערמת של חפצים בידיים ולא זוכרת היכן בדיוק התכוונה להניח אותם.

לקח זמן, עם הזמן נגמר הבכי, הילדים סידרו בעצמם את החיים שלהם. בסוף היום, המותח, לפחות חלק ממנו, התפוגג. אבל, כשהיא יושבת לבד, עם הבת, הילדה חוזרת [illegible]

"להוציא נשים שאינן כשרות לגדל ילדים בשל בעיות נפשיות".

ההנחה, כי האשה היא קודם כל אם, כי עולם מושגיה, תחושותיה והחלטותיה עוברים דרך הרחם, אופיינית לחברה של היום, גם אם הדברים יאמרו בעקיפין. "שופטים בבית המשפט המחוזי, כמו בבית הדין הרבני, נוטים לאשר מיידית הסכם גירושין שעל פיו נקבע כי הילדים נשארים אצל האם. שופטים רבים מעכבים את החלטתם ומבקשים תזכיר של שרותי הרווחה, במקרים שבהם האשה מוותרת על ההחזקה", אומרים משפטנים המתמחים בדיני אישות.

"בכל מקרה", אומר מנשה בר־שילטון, "ההחלטה על החזקת ילדים, נשארת פתוחה. שני הצדדים יכולים לחזור לבית המשפט, לדרוש דיון חוזר".

חלק מהנשים, שעימן דיברתי, אמנם פנו וביקשו דיון חוזר. כולן הפסידו במשפט. מסתבר, שהזמן פועל לרעתן, גם אם תזכיר שירותי הרווחה, שניתן בעצם המאבק על הגט, המליץ על השארת הילדים אצל האם.

"התנאים משתנים", אומרת עפרה פרידמן, מנהלת הלשכות המשפטיות של נעמ"ת. "האב צומח לתמונה עם גידול הילדים. אבות שמעולם לא נגעו בכוס מגוון מתחילים פתאום לערוך קניות, לבשל, לכבס. מוצאים סידור, שלשום, במוסדות חינוך בסביבה שלהם. הוויתור, הראשוני הופך לבומרנג. בית המשפט לא ממהר לטלטל את הילדים פעם נוספת".

"הפנה בוסתן, יועצת משפטית של נעמ"ת [illegible]

הישראלי מחליף את האם".

צריך לקחת בחשבון, אומרים בנעמ"ת, שמדינת ישראל זה לא רק צפון תל־אביב ואפקה, זה גם מקומות שהחלוקה השוויונית של גידול הילדים, בין האב לאם, לא מתקיימת בהם.

בתי המשפט, אומרים כל הנוגעים בדבר, רואים לנגד עיניהם קודם כל את טובת הילד.

בתי המשפט, אם נכונות ההערכות שקיבלתי, מחליטים ב־99 מקרים מתוך 100, שטובת הילד מחייבת השארתו אצל האם, גם אם יוצאים מתוך ההנחה, שמדינת ישראל כולה, אינה צפון תל־אביב, המספר מפתיע.

"לא מקובל על דעתנו", יאמרו בוסתן ופרידמן, "שהאם הגרועה טובה מהאב הטוב". אם זאת, הרוב המקרים שיגיעו אליהן, תנסנה להניא את האשה מהחלטתה.

"אני חושבת", אומרת לובלסקי, ומודה שקשה לה להשתחרר מעובדת היותה אם בעצמה, "שבכל זאת אשה מבטיחה קו יציב יותר, בטוח יותר. נשים הן חיות בית".

– ומה בדבר זכות האב להורות בחברה שוויונית?

– והתשובה: "ארוך שלי, תנועה לנורמות חדשות. זה יתחיל בחלוקה שווה בעול גידול הילדים. אבות יקחו חופשת לידה אחר כך, יכול להיות שהשארת הילדים אצל האב תראה אחרת".

כשהשפה המדינה היא אומנת, נשים שיצאו לעבוד, היו מסורות לניקוזות קשה, אשה היתה אמורה להחזיק את ביתה ולגדל ילדים, מאוחר יותר, כשיציאת נשים לעבודה [illegible]

כמו רוסו, שייצרו את המשנות הפילוסופית בדבר האם הטבעית".

– והרי זו דרך הטבע.

"כשנבחן אשתמש במה שאמרה וירג'יניה וולף, בשלאדם היה קר, הוא לא חשב שזה טבעי, הוא חיפש להדליק גפרור ולהתחמם. כל התרבות האנושית היא מסע ארוך של השתכללות. אני לא רואה את ההורות כשאלה של מין. לא רואה סיבה לשלול מהגבר את האבהות. פרוטוקולים של בתי משפט באנגליה בסוף המאה הקודמת מלמדים, שהחלטה להשאיר את הילדים בחזקת האם, היתה אז נדירה ביותר.

"ככל שהחברה תגמיש את עמדותיה תצליח להחלץ מתוך הסטריאוטיפים שהיא שבויה בהם, יחול שינוי גם במקטעים השונים ביניהם בשאלת חלוקת ההורות".

ראויה לציון העובדה, שהחברה הישראלית מתוך הנחה, כי הילדים נשארים בחזקת האם, תחלה לעשות שימוש בהנחה [illegible] כשמדובר בתשלומים למזונות [illegible] הגרושים, נפסקת קיצבת הילדים [illegible] תלאומי. היא תחודש רק [illegible] אישורים המוכיחים כי הילדים [illegible] אצל האם, גם נקודות הזכות [illegible] עובדת, יחסית למספר הילדים [illegible] המשפטית, אלא אם כן [illegible] המתאימים [illegible]

(המשך בעמ' 49)

פרסום ראשון ● שבעה מכתבים עלומים של חבצלת אל פנחס שדה ● בלעדי

חתונה בשמיים

מכתבים שכתבה חבצלת חבשוש למשורר פנחס שדה, אחרי הופעת הספר 'התמסרות' ב־1973, שעורר סערה ציבורית ● השניים הוסיפו להיות ידידים שנתיים לאחר מכן ● הדי הסערה התגלגלו השבוע בעיתונות ובטלוויזיה, עם הופעת ספר שיריה ● שדה: חבצלת היתה אמת חשופה עד קסם, עד אימה, עד קדושה, עד אסון

מאת יותם ראובני

חבצלת חבשוש. המכתבים, ככל טקסט ספרותי, מי יודע מה אמת בהם ומה הזיה

תצלום: עוזי קרן

לפני שנים רבות, הייתה אהבה בין המשורר פנחס שדה ובין נערה בשם חבצלת. היא, בדומה לאחרות, היתה בעלת היוזמה. והאהבה עצמה חלפה וחבצלת שמה קץ לחייה ונשארו המכתבים שהיא כתבה. בימים אלה, הופיע ספר שירים של חבצלת. איש רודף עבר הכניס את עצמו בין המשורר ובין אותה נערה, שאבדה כבר בחייה, שפינתה את מקומה לאשה מרת נפש ואף, כנראה, נגועה בנגע של הכוורדים.

כמה שנים אני מכיר את שדה. הרבה שנים אני מכיר את שדה. מצאתי אצלו עידור, מצאתי אצלו דברים מרגיזים, לפני שנים, בראיון שנתן לאדם ברוך, אמר, כי מלחמה הופכת שברי־כלי לאנשים כפי שאנשים צריכים להיות. ממשגב־עם, לפני המלחמה הגדולה, כאשר בא הצבא והפגיז משם את הרי הרמה, שלחתי לשדה ועם של נעורים על הדברים שאמר.

ועכשיו זה. חבצלת שמה קץ לחייה, זמן רב לאחר שהקשר שלה עם שדה נותק, זמן רב לאחר הופעת הספר. המכתבים עצמם, ככל טקסט ספרותי, מי יודע מה בהם אמת ומה בהם הזיה. היו שקראו אותם עכשיו כאילו מדובר בדיווחים מהבורסה. איש לא העז לומר זאת בגלוי, אבל באקלים הרע, הקונה לעצמו שביתה כאן, המילים רוחשו בחדרים: שדה דחף את חבצלת אל מותה.

מי שמנסה, כמוני, להסתפק עם הווה, להשלים עם הווה, להשלים את ההווה, כמעט שאינו מסוגל להבין את הדבר. הווה רחוק, מת, אבוד, משתלט על היש, דוחק את הקיים, כובש את הבכווה. אדם שקשריו קצרים, עכשיו כרשיון של אוניברסיטה אמריקאית, שמחקר מטעמה קבע, כי מאז ימי המערות ברור שאדם לא יכול להיות עם אדם אחר יותר מארבע שנים – משתאה כפליים.

2.6.1973

פנחס כל היום פנחס כל היום פנחס
איך אקרא לך פנחס כל היום
אבל גם בלילה פנחס כל לילה בחלומות כל לילה
פנחס צוחק אלי פנחס מדבר איתי פנחס שוכב איתי כל לילה בחלומות
אתה ער כל הלילה ואני ערה ביום
אני נרדמת בעור אתה ער כמו להירדם כשאתה מחבק אותי
אני פוחדת לאבד אותך אני פוחדת מהנסיעה שלך כשאני חושבת על זה
עוד לא סיימתי לכתוב חצי עמוד וכבר אני חושבת למשל אבל אולי פנחס יחשוב שאני כותבת כמו שיר ואולי השיר לא יפה בעיניו והוא לא מאמין בו
אני הרי כתבתי לך בלי פסיקים ובלי נקודות ובלי שום סימנים ובכתיב חסר תמיד בשמחה לאורך עשרות עמודים במשך שעות
אני הרגשתי קירבה והיום אני מרגישה קירבה מה ההבדל?
מה הייתי אז שאני לא עכשיו בעיני עצמי יותר?
מה גרם לי להרגיש שמה שבשבילי טוב טוב ורצוי גם בשבילך?
אני זוכרת שבהתחלה הייתי מתביישת, למשל שהפנים שלי לא יפים. ואחרי כך הייתי מרגישה פשוט יפה. היית שואל משהו הייתי עונה הייתי שואלת היית משיב הכרתי

אבל אני מבקשת הרבה, אני יודעת, גאווה של עשירים.
תשאיר לי את הזיכרון של האושר שבמוסיקה. אנא זכרון תנחה אותי אין צער שאני אבעט בו אם הצער הוא שאני יודעת את ההבדלים בין מוזיקה למוזיקה. אני מחבקת אותך שנתת לי מה שנתת וידיעה מוקדמת שזה לא חוץ לארץ שיהיה שווה בשבילי, אני מחבקת אותך בלי שאני קוראת לך אני מחבקת אותך על שהחזרת לי ערך שהיה לי כשהייתי בתולה.
אני מאחלת לעצמי שאף פעם לא אמאס בחוץ לארץ
אבל אני מודה לאל שמנע ממני להאמין בעבודת־אלילים.
כולם שם גויים שישו היה מסכים שיאכלו את הפירורים אבל לשבת לשולחן הם לא ישבו אצלו. גויים.
התימנים לא יודעים על ישו דברים מסויימים כי הם היו בתימן מגלות בית ראשון. וכל זה היה לפני גלות בית שני. אתה יודע כמה זמן הם ישבו בתימן עד שההורים שלי באו לארץ? הם כל כך עתיקים. יש לי ספר על תימן ויש שמה פרק על שבתאי צבי שנודע ליהודים עליו והיו מתלחשים אנשים ונשים כיתות כיתות מתקבצים שמחים ועולצים... מתפללים... גזרו על עצמם שלא יאכלו בשר מבושל כי אם צלי אש ושלא ישתו יין ואפילו בליל פסח ושיאכלו כל מאכל תפל, בלי מלח, זה יש לנו בספר אחד משם עם נאום של המלך התימני ואחר כך מה

אם הייתי כותבת לעצמי מכתבים הייתי כותבת למשל כשראיתי אותך הרגשתי [illegible] מסתכלת לתוך פרח ענקי בוער.
או שהייתי כותבת בתור איש: השפה שלך הירוקות. אני רוצה ללכת בתוך [illegible] שכן הגוף שלך הוא האדמה והשערות שלך כל הצמחים והעצים כי כזאת ראיתי [illegible] רגע אבל ברגע הזה אני לעולם לא [illegible] יהיה בכלל מוות.
(אני שומעת גשם) אני שומע גשם [illegible] עכשיו לילה וכבתים אין אור כולם ישנים את ואני ערים עכשיו את קוראת או [illegible] בציורים אבל לפעמים המחשבה שלך [illegible] את זוכרת אותי בתוכך את לא רואה [illegible] מסביב יותר את מעבירה יד על [illegible] השיער ברכות כאילו ליטפת אותי [illegible]
אני חולם. אני שומע גשם. אני [illegible] הלילה שוטפים המים. מדי פעם [illegible] השמים בקול מרהיב. כל הלילה כל [illegible] והאדמה היא הנעלם האמיתי. היא [illegible] עצובה היא מצמיחה היא מחכה היא [illegible] היא הולכת אני לא יודע היא עצמה [illegible] בטיפות שעליה באר שעולה אמי [illegible] משתוקק להשבר.
נאמר...
אבל כמו באהבה עצמה את [illegible] כשאני משתחרר אני לא מסביר [illegible] מבטיח אני לא שואל.
אני סתם מאמין?
לא. יותר מזה אני בטוח כי גם [illegible] טועה אין לי ברירה אחרת את [illegible] שלי או עצובה או מצמיחה או מחכה [illegible] או אינך או הולכת אני לא יודע
אני לא יודע שום דבר ואי [illegible] אותי נסיון
אני חורף וקיץ חורף וקיץ [illegible] וסתיו אחריהם.
כך כתב[illegible]
יום המי[illegible]

> **שדה: נוחי, נפש רבת יסורים ואושר. נוח, גוף מתוק שנשקתי. חבצלת אהובה, קדושה. את לא תשובי אלי. אני הולך אליך**
>
> **חבצלת: אני חושבת שיש לך צד מקסים מאוד. אומץ לב באהבה**

שדה, שעליו כתב פרופסור ברוך קורצווייל „שדה הוא משורר הדור הזה", הסביר וחזר והסביר, במקומות אחרים, את סדר האירועים. אבל זו הייתה רק כרונולוגיה. איש זה, שכמעט אינו יוצא את ביתו, שאין לו קשרים עם העולם הסיפרותי כאן, מעורר אצל אנשים רבים מרי התנגדות רבה מדי.

כשנה, ואולי יותר, לפני התאבדותה, פגשתי את חבצלת בבית קולנוע בתל אביב. לא זיהיתי אותה מייד, משום שחלו בה שינויים. אבל היא הכירה אותי, נגשה אלי ושאלה אם אני „רואה את פנחס". „לפעמים", עניתי, „ואנחנו מדברים בטלפון". זה היה הכל. היא לא ביקשה שאמסור לו דבר, אולי משום שידעה כי כבר אין טעם. זה היה ניתוק, ככל שניתוק יכול להיות ניתוק, כאשר חווה של אהבה חולף, הוא לוקח איתו את כל האהבה. בחווה אחר, רחוק, יבואו אנשים אחרים ויתערבו ויגרמו רק צרות. לחיים. למתים מה זה כבר משנה.

■■■

בניגוד גמור לדברים שנאמרו על ידי יחיאל חבשוש בטלוויזיה ובעיתונים, כאילו ספר המכתבים „הוצא על ידי שדה ללא הסכמתה של חבצלת": „היא סבלה מזה ומן תמונת העירום שעל העטיפה: „היא נפרדה ממנו מייד כתוצאה מזה", ו„אחר כך חייתה כתוצאה מזה כסבל וצער וכו' עד הסוף", המכתבים המובאים להלן, אומר שדה, מתארים את התמונה האמיתית.

חבצלת ופנחס שדה, על פי המכתבים, הוסיפו להיות בקירבה ובאהבה במשך שנתיים לאחר צאת הספר 'התמסרות' (הופיע במארס 1973). חבצלת, לפי מכתבים אלה ואחרים, שנמצאים בידי שדה, היתה מאושרת באותה [illegible] הספר [illegible] ואותו הגדירה כ„חתונה שמיימית" [illegible]

המכתבים להלן הם [illegible] עשרות, וכולם נכתבו בשנתיים שלאחר צאת התמסרות [illegible]

אותך בפנים שלך אני לא אשכח את זה וזה לא יכול להיות, שאוהב ככה מישהו אחר בכלל כי זה היה בדיוק, זה היה הנס הכי גדול בחיים.
הרגשה מוזרה להיות אחת שמיום ליום מחפשת ושואפת פחות ופחות לדברים מתוקים או אפילו לנסוע לי לחוץ לארץ מה אני אמצא בחוץ לארץ מה אני אמצא ברחוב מה אני אמצא בין אנשים או ספרים או בעבודות או בסרטים או במסיבות או בידידות או בממתקים. מה יש לי לחפש את זה או לקחת לי מרבהים בחנות מה אני יכולה למצוא בחוץ לארץ בכל חוץ לארץ ובכל המוזיקה ובכל הריקודים.
הרי אני את האושר שלי ראיתי במו עיני והוא דיבר אלי וחייך אלי ושאל אותי ושאלתי אותו ועינינו אחד לשני ושכבנו והיתה לי ישועה. בסך הכל באיזו דירה רמת־גנית בשעה שמיליוני אנשים אחרים היו חיים ונושמים ומדברים ובכלל אתה יודע מה אני חשבתי מה אני ראיתי תמונות ראיתי כמו בחלומות ראיתי שערים של עיר נפתחים ותהלוכה של חוגגים עוברת כולם צועדים לכולם יש יום חג משיחי, מלכותי.
והאמנתי שכל העולם היה רוצה בשלל בזה.
הייתי שומעת פעמונים.
אני שומעת מוזיקה ברדיו לפעמים אני מעריצה את המוסיקה אבל אני חושבת זה אולי הכל [illegible] לכלים שאנשים מפעילים אותם וקוראים [illegible]. אני מרגישה בכלים ברדיו [illegible] של זה. אני מרגישה [illegible] ופרודוקציה [illegible] ההכל [illegible]
[illegible] על המוזיקה ברדיו?
אם לא [illegible] לשמוע מוזיקה ברדיו?
[illegible]

שעשה להם בית אסורים והוקעה וגלות גזרו עליהם. אולי שבתאי צבי לא ידע מזה.
אל תצחק מגלות בית ראשון בתימן זה באמת המון זמן.

כשבן־גוריון מת שמעתי את פרס מדבר ברדיו במוצאי שבת והוא סיפר על הימים שלפני קום המדינה, חשבו להגדיל את העליה, אולי אתה זוכר את זה מהחדשות של אז, היית ילד גדול.
הכל קשור הכל משל אשה לא זקוקה לדבר על עמים. הנשיות לבדה היא משל גדול אחד.

מצחיק – חשבתי – מה בעצם מצחיק יותר מפרצוף של תימני זקן שעלה לארץ בשביל לבטא בעיה של אשה שראתה במו עיניה את המלך בירושלים לפני שלושת אלפים שנה? אתה מאמין שהיו מחבקים ומנשקים אותה כל לילה כל לילה כשהיא הולכת לישון? אני גם לא כמובן. אני שמחה להגיד.
מחר אני הולכת לקחת את הצעיף שנתת לי במתנה מניקוי, ואני מנסה לתקן את הכובע שנתת לי. לא התחשק לי לנסוע לירושלים בלי הצעיף ובלי הכובע שקנית ביריחו.
לפחות דבר אחד משניהם אני כל כך אוהבת את הצעיף הוא הבגד הכי יפה שיש לי אני אוהבת אותו מאוד מאוד הוא יפה נורא ואני מקנאת בך שנתת לי מתנה כל כך יפה שכמותה אני לא נתתי לך עוד חוץ מפעם אחת שהפתעתי אותך ביום הולדת והבאתי לך פרחים בחדרים ואתה ידעת איך למהרות לך ונתתי לי הרגשה מאוד נעימה. אמרת שהם יפים ש־רואים שבחרת אותם אחד אחד. זה היה כי הבאתי כמה צבעים וקלעת לאמת באמת. בחרתי אותו [illegible]

פנחס בוקר טוב,
הבוקר בוקר יפה מאוד הלכתי [illegible] העציצים הם מרגישים טוב ומוסרים [illegible] שלום. במיטה כתבתי שיר וגם [illegible] שלום זה שיר קצר בזמן שזה לו [illegible] אותו זה נעשה על העטיפה שלנו.

לבנה כפלדה ונחושת בוערת
כזאת היא הרקדנית של העטיפה
עין אחת שחורה ובעלת ריס[illegible]
וכועסת
עין שניה כעין המים וכעין [illegible]
הלבן
כזאת היא השליחה הגאה
הרקדנית הצלובה
הצלובה הרווקה הגאווה

לפני זה קמתי בבוקר וחשבתי באנגלית [illegible] שמחה
כתבתי שהנעורים שלי [illegible] שהבתוליות נוגעת בי כיר קלה [illegible] למיטה הלבנה שלי ומאחור יותר [illegible] חמים מרחובות הסגולים ואני אצא [illegible] שלי לפגוש את הגברים [illegible] ופורטוגל שעלו לרגל לעיר שלי [illegible] הבתולה הקדושה ששערותיה [illegible] ושפתיה אדומות. הבתולה [illegible] ואשה עם אש שבוקדת בה [illegible] על הרקדנית זו יפה פנחס.
אני רוצה להגיד [illegible] כשתקבל את מכתבי [illegible] המאתי לך ליום הולדת [illegible] המנשמת אותו [illegible]
גם אתמול [illegible]
אני מהנשות [illegible] מאוד [illegible]
ומדבר היו [illegible]
[illegible]

שבעה מכתבים עלומים של חבצלת אל פינחס שדה

בעצם אמא שלי אבל אם היית מכיר היית מבין מאיפה קצת יש לי ראש של משוררת ומאבא שלי הדבר האחר אם כי שניהם אבא ואמא לא אבא ואמא

אני חשבתי בירושלים כי בת שלא גרה בבית עם ההורים הסיכויים שלה להתחתן פחותים ושיותר טוב שאשב אצל הורי גם אתה אל תחשוב אותי כל כך לזונה נולדתי כשהירח בבתולה. סימן בתולה מנוגד מאוד לטלה זה מוזר ואצל אנשים שבסימן בתולה זה תמיד חוזר. תכונות של שיטתיות וסדר וניקיון ומקצועות כמו רוקחות ורפואה ולהיות אחות

ובאמת מה רציתי להיות כשהייתי ילדה? אחות. או מורה. אני רוצה להיות כל מיני דברים מבשלת רוקחת אחות רופאה מגלה עתידות. אורקל. חלמתי שאני אורקל ואני זוכרת שהייתי בת אלפי שנים וידעתי שאנשים נשארים בקשר טוב איתי כי אני כזאת ותמיד מרכרת כשמבקשים ופעם אחת אחרי אלף שנים שאני כבר אבן ואדמה קשה ירדה לי דמעה על הלחי התגלגלה כי הצטערתי איך תמיד אני אומרת לאנשים על החיים והאהבות והגורלות ורק אני לא מתחתנת אבל שלא יבלבלו את המוח עם הנביאה אני לא יודעת להגיד שום דבר. מאיפה לי לדעת מה אני נביאה? אני זוכרת איך פעם דיברנו והסתכלת עלי ואמרת מה את נביאה? אבל לא אמרת בצחוק זה בראש שלי דברים כאלה לאו דווקא כי זה כל כך המציאות זה רק עולם של העיניים המלוכסנות רואות לנצח. הם מחייכים. בידיעה קסמית.

וגם הייתי רוצה להיות קלעית למטרה והייתי רוצה לדעת לדהור על סוס. בתימן לא היה מוסטאנג רק פרדות או פרדים ויש סיפור איך שהורי כשהיו בני שבע עשרה עשרים, הלכו לטייל והיא פתאום התחילה להריץ את הפרד ואבי מרוב השתוממות נעצר ובסוף לא הצליח להשיג אותה. אני מתארת אותם באוויר מאובק אם כי זה לא נכון כפי שראינו צנעא זה מקום גבוה והאוויר צלול קר מאוד בחורף בצנעא זה לא מצחיק אני חושבת שלהיות תימניה זה מצחיק ובייחוד לבוא לארץ ופה להיות אחרים ולהיפגש עם חברה מהונגריה וחברה מרומניה וילדים מפולין ומטורקיה.

ואם הייתי בתימן מה הייתי עושה הרי לא הייתי יודעת למשל שיש באלט וספלי תה אנגלי מחרסינה וכפפות תחרה ונעלי עקב עם שפיץ רק הייתי יודעת על צבעים אני מוכשרת לדעתך? פה אני קוראת את המאורסים ואפילו את גרקים וגולדמונד ואיך למדתי את השפות אפילו לטינית למדתי במשך שנה כי הייתי במגמה לשונית בבית ספר כמו תוכי אני.

רוצה לשמוע מה היה בטלוויזיה? סימן טוב וסימנטובה. סימנטובה יש לה נקודת חן לבנה. היא מתחתנת עם סימן טוב. אתה רוצה פנחס שאני אחפש לך כלה?

אם היית פעם חושב בעבר או בעתיד שאנחנו מחותנים בשמים בגלל שיש הספר אני הבנתי מה היו המכתבים שלי חתונה בשמים ואתה יכול להגיד מה זה איכפת לי? מה אני קשור לרמיונות של איזו בחורה ותעשה מה שאתה רוצה למה אתה לא אומר מה אני משוגע אני אדם מעשי.

אתה אומר שהייתי פעם סבלנית. לא הייתי סבלנית כי לא סבלתי אם הייתי סובלת לא הייתי סובלת אתה. לא מבין אתה בעצמך הבאת לי למחשבות, שלאורך רוח ואתה מספיק לי במקום כל העולם בשביל המושגים. עכשיו עלי לצאת יש לי רשימה ארוכה של דברים לעשות ואני לא יודעת מה קודם אבל קודם אצא.

כבר אני רוצה לראות את עצמי בנעליים ובשמלה חדשים.

שלום מידידתך המהובה
ויום הולדת שמח
מחבצלת שלך

21.6.73
Sir,
אני שואלת לשלומך שלומי טוב ולא חסר לי דבר אלא לראות את פניך היקרים.

וכן הייתי רוצה ובמלים אחרות זה מתחשק לי מאוד מאוד לשעשע אותך בריקודים עם שאני יודעת את הערכתך למעשים נכבדים כאלה ויקרים עם כל הגוף כולו בנועם ובחוזקה ולהתפשט היו מנגינות נהדרות ברדיו כל היום אפילו בטורקית.

וכן אני שואלת את עצמי מתי נחזור לימים הטובים ולשעות היקרות שאני זוכרת כאילו היינו בתוך אור כמו בציורים של רמברנדט ושל הולביין כשהייתי מכוונת עצמי בימים לבוא אליך בלילות.

ואני אוהבת אותך ואני מרגישה מאוד בחסרונך ובחסרון השעות האלה שהיה לך פנאי לחלק אותן איתי כבאלו עינוגים וכיף

חבצלת, חמדת נפשי

במכתב האחרון שבספר המכתבים שלך כתבת „...וייתכן אולי כי בימים הבאים תהיה עוד יותר ויותר בלתי מובן ומרוחק, עד שתבוא פעם מהפכה נפשית ותהיה אז מובן באמת לגמרי. אני מצטערת אך ייתכן כי עוד צפוי לך זמן קשה, נסיון קשה. לפעמים אני מרגישה שאתה הולך יותר ויותר עמוק אל תוך עולם בלתי נודע, עולם בודד מאוד מאוד, אתה לבדך בטבע".

כבכל מלה ממלותייך, שנכתבו ברוח נבואה, צדקת.

אני, במלים שכתבתי אודותיך לפני כשנה בחיבור שהכתרתיו בשם 'חבצלת הקדושה', כתבתי: „השנים תחלופנה. בעוד מאה שנה, אף לא אדם אחד ויחיד בין קוראי השורות הללו יהיה בחיים. ויבואו ימים אחרים, ואנשים אחרים. ובאחד הימים יביטו האנשים ההם אחורה, אלינו, אל זמננו, ומה שהם יראו יהיה מראה גרוע. והם יוסיפו להביט, ולחפש, ולבקש, אולי ימצאו אצלנו דבר מה או שמץ־דבר של אמת. הם יחפרו באצבעותיהם אחרי שורשים כלשהם של אמת. יחפרו ביגיעה, בסלידה, ברחמים, בתקווה. ואז, אני מאמין, אז יגיעו אל אשה צעירה אחת אשר חיתה בינינו ואשר כבר מתה, אל סיפור חייה ואל מהותה ואל מה שהותירה אחריה במילים. אז יגיעו אל חבצלת. אליה, אשר האמת היא הדבר שהיה הכי מהותי לה. אמת חשופה עד קסם; עד אימה, עד קדושה, עד אסון. אשה צעירה אחת שהיתה התגלמות של הנפש הדתית במובן הראשוני של המושג. הנפש הדתית ביותר, אשר חיתה כאן, עכשיו".

אני מאמין באמונה שלמה, כי גם מלותי הצנועות הללו, שנכתבו בעצב ובהתרוממות רוח גם יחד, אף הן צודקות, וצדק זה עוד יזהיר בבוא היום כזוהר הרקיע. והיום ההוא בבואו יהיה כיום אשר עליו אמר הנביא מלאכי: „ומי מכלכל את יום בואו ומי העומד בהיראותו, כי הוא כאש מצרף וכבורית מכבסים".

נוחי, נפש רבת יסורים ואושר, נוח, גוף מתוק שנשקתי. נוחי בשלום, או (מי אני כי אדע את חידות האלוהים?) טיילי עתה בשמחה בשדות האור של השמיים. היי חבצלת בין פרחי גן־העדן.

חבצלת אהובה, קדושה. את לא תשובי אלי. אני הולך אלייך.

פנחס

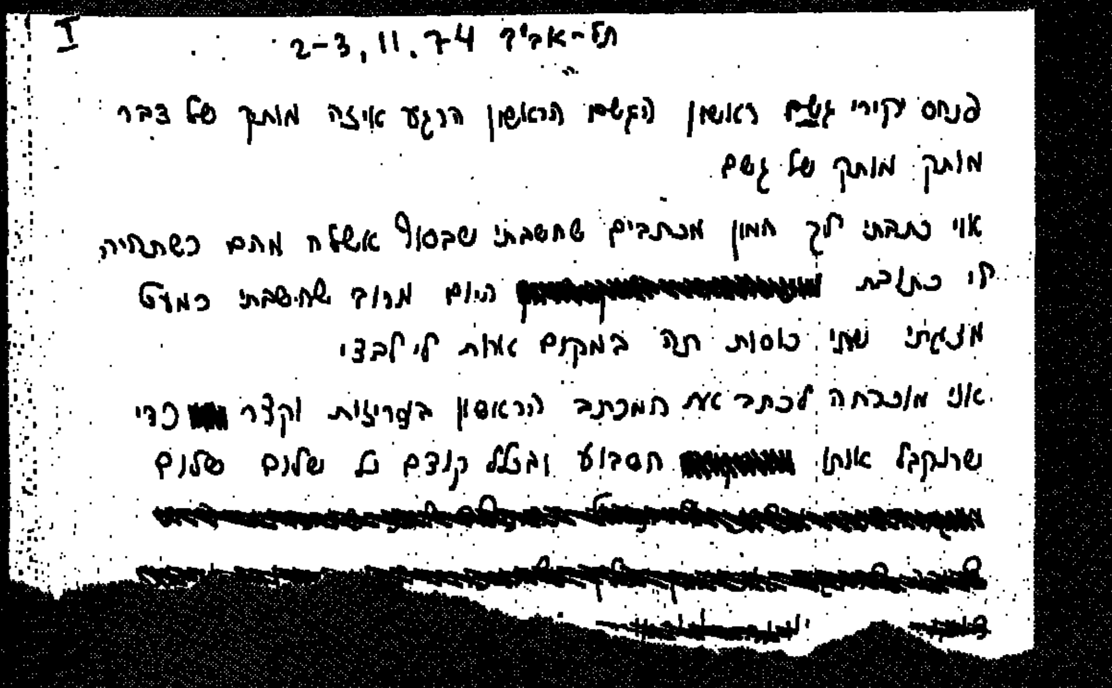

וכלעדי שהיית עושה ככה ויכולתי לעשות הכל אינני יודעת מה היה גורלי בעת והוא שפר והיה תענוג מלהיב עצום מתוק.

לכבוד הקיץ מברכת אותך בברכות חום חן חסד ורצון

ממני המתולתלת שיער המנשקת באושר של מלכה.

19.8.73
God bless you

פסל ענק כזה איך אפשר לשים על עטיפה של ספר?

אני מצטערת שזה ביקור חטוף כל כך אבל אפילו שקכבתי לציורך ורק נגעתי בך קצת ברגל רציתי לנגוע בך עוד. אתה חלמת היית עושה כל מיני פרצופים אני. אבל רוצה להיות על ידך אני דמיינתי לעצמי איך אני אלטף אותך ואם היית ער זה היה משעשע אותי.

נכון שאנחנו לא כל כך עושים דברים בזמן האחרון? וזה נדמה לי, אני מרגישה שקטה, לפעמים רגועה כפי שאני לא זוכרת את עצמי מזמן. אפשר לחשוב, פעם אני ככה

ופעם אני ככה אבל אני מרגישה שקטה עכשיו כזאת וגם אתה נראה כמו את שלי וכמו ידיד שלי וחוץ מזה אתה אומר שאין לך עכשיו זמן. אני רוצה להגיד לך שלמהר זה משהו שממש מפחיד אותי אני מתכוונת לפעמים קורה לי שאני חושבת שאין לי זמן ממש ושהפסדתי זמן בעבר כי לא עשיתי דברים מסויימים איך אז המצפון שלי מייסר אותי וכשאין לי דאגות אני מרגישה כאילו נולדתי שלשום.

אבל אני זוכרת שאתה יש לך צד מקסים מאוד וזה באמת גדול. אני חושבת שיש לך אומץ לב באהבה.

אני תמיד הייתי רוצה שתזכור אותי והייתי רוצה שתזכור מה שהיינו עושים ואיך היינו מכבדים את זה. הייתי רוצה שתזכור את הטוב ושנשאר ידידים תמיד. זה באמת מה שהייתי רוצה. כי אפשר לעשות לפעמים מרבר כזה סינט, וזה מפני שאף כי אני לא מאמינה שזה הדבר היחידי אני יודעת שאולי לא תאמין ולא תחשוב את מה שאני עכשיו אומרת זבכלל זה ענין לא לדבר עליו עכשיו ולא ככה ואני מוקירה אותך מאוד מאוד.

מילא. אני יכולה להתחיל איתך ולשלוח לך מכתבים ולהתקשר ולהתחיל לעשות דברים אבל בשביל להסביר את עצמי אני אסרוג סוודרים. זה ספר הפילוסופיה שלך.

לפנחס מחבצלת לפנחס בדרשה

עורה עורה בלשצאר
לראות ולא חזון
מלכותך תכלה ואתה עימה
אם לא תמהר לעור.

בלילה חגג המלך
עם המלכה ארומת השיער
השמים עלו היין נשפך
צחקו מאוד המלך עם המלכה

עורה עורה בלשצאר
ערפל הבוקר כבר עלה
אתה יחידי בכל מלכותך
כל אדמתך שלך

זמן רב המלך נרדם
שורשי השיחים שורשי העצים
תחת מיטתו עלו
עלים כבר נוגעים בפניו.

את המלכות הניחו עבדיך
נתיניך מתו כולם
המלך על פני רעייתך
קפאים אותות הזוועה.

יקום בלשצאר משנתו הכבדה
ידיו ופניו שורשים עתיקים
עמו אישה ארומה
להחזיר אדמתו לקדמותה.

אוקטובר 1974

זהו פתק שהועבר לבקשת חבצלת על ידי אחד המלחים של הספינה האיטלקית „אנטוריה", בנמל חיפה, רגעים אחדים לפני הפלגה לאירופה. זמן הנסיעה של פנחס שדה אז, התפרסם במשכים בידיעות

אחרונות, ואחר כך בספר „נסיעה" (הוצאת שוקן).

שבת בבוקר. אנוטריה את לוקחת את
פנחס על מים טובים
אני רואה ענגים אפורים במערב
אני רואה שחפים מקיפים את התרנים
ודגיגי זהב המתליקים לעומתך
בחיקך אנוטריה המתרחקת יבורך המלאך
שלי.
כשתחזור אתן לך את השיר כתוב שנית
אני אומרת לך שלום ומחבקת אותך.
חבצלת שלך

תל־אביב 2־3.11.74

(מכתב זה נשלח אל שדה ללונדון. חבצלת, התאבדה בשנתיים לאחר הופעת ספר המכתבים (התאבדות)).

פנחס יקירי גשם ראשון הגשם הראשון הרגע איזה מעתק של ויכל מותק מתות של גשם.

אני כתבתי לך המון מכתבים שתשלח שבסוף אשלח [illegible]

היום מרוב שחשבתי כמעט מוגנתי שתי כוסות תה במקום אחת לי לבדי

אני מוכרחה לכתוב את המכתב הזה בוריזות וקצר כדי שתקבל אותו השבוע ובכלל קודם כל שלום שלום.

[illegible]

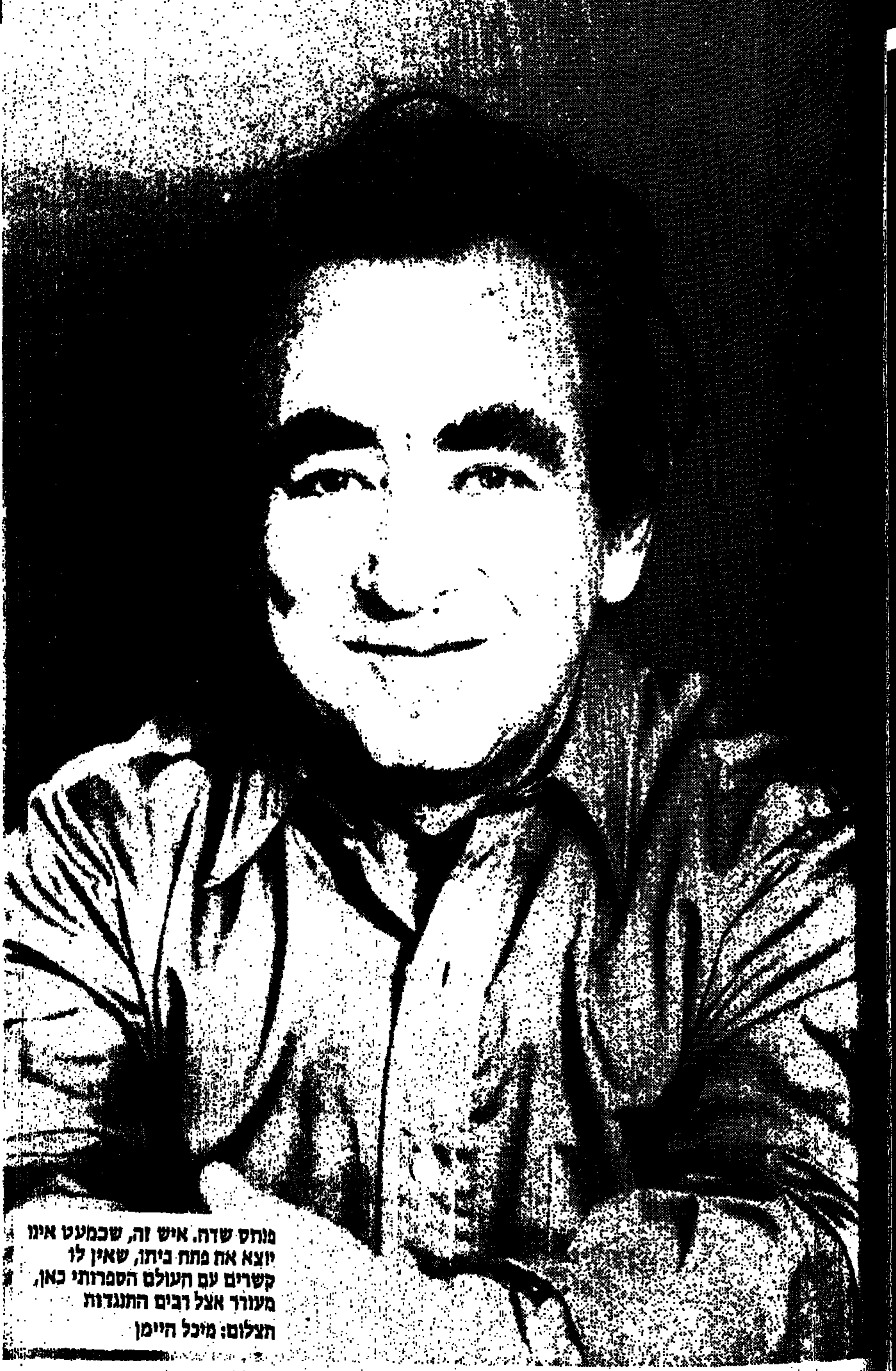

פנחס שדה. איש זה, שכמעט אינו יוצא את פתח ביתו, שאין לו קשרים עם העולם הספרותי כאן, מעורר אצל רבים התנגדות

תצלום: מיכל היימן

מהפריחה ואתה מבינה אותי עליהם אני רוצה לשניח אותם ולפתות אותם לחשוב שכמעט נסעת בשבילם!

וזה עוזר אני אומרת לילה טוב ובוקר טוב איזה רגישות יש להם לא רק לניים.

אני באה לפעמים במיוחד בשביל להשקות אותם ובינתיים לא גרתי דווקא כא לי לגור ולהביא את הכתיבה שלי כלומר דברים שיש לי לעשות בכתיבה האם זה מעשי האם אוכל משהו לעשות מהניירות שלי.

בשבוע הראשון התדפקו על הדלת שלך שתי נערות ולא מצאו אף אחד לא אותך ולמזלן גם לא אותי כי איזה אכזבה היו מרגישות.

שמתי קצת פירורים על מדף החלון כמטבח מעניין אם באות ציפורים לאכול, ואיזה.

ראיתי יונים על סף החלון שלך וגירשתי אותן חשבתי שבעצם אפשר לצוד אותן ולבשל זה טעים בשר יונים פעם ניסיתי אבל אני לא זוכרת אם זה היה שונה מעוף רגיל.

זה אכזרי לא? אבל אם היינו גרים במקום אחר איפה שאין בשר אם לא צדים יונים עופות שפנים אז כנראה שהייתי עושה את זה כמו כולם.

[illegible]

יש לך רדיטה, קלום מאביך ומאפר וכן מרותי ועצה שביפלי בי יפה כשנשבר לי הלב מזה הנמעת והלכת לאיבוד והיינו מפורדים ובאמת באותו זמן היו לי רק הזיות ודמיונות כאלה שאתה חוזר מחוץ לארץ ואנחנו נפגשים ומתחבקים כמו אח ואחות אוהבים שנפגשו אחרי שנים חיו משני מעברי נסך בלתי עביר.

אני עצובה אבל אני גם חושבת שבכל שתראה דברים יפים ובכלל שיהיה לך יותר כיף בנסיעה שבה אתה מתרחק כל הזמן כך תפגוש אותי יותר כי אני שם אני תמיד נמצאת יותר במקום שאליו אתה נוסע.

כאן מעונן היום וזה מזכיר לי שפעם הייתי הולכת לים בחורף היה לי אז יותר ומן יותר הרגשה של זמן נצחי. כשבת ישנתי והלמתי שבבית שלך יש סכנים שהתחילו להיכנס ולצאת ואי אפשר היה להפטר מהם שמתתי להתעורר אני ישנתי אצלך אחרי שחזרתי מיום הולדת של חברה ופגשתי שלוש בחורות שאני מכירה. עם אחת מהן נסעתי במולקסוואגן שלה עד אליך ובחלומות אני נוהגת במכונית הרבה פעמים רק בחלומות) במיטה שלך אני ישנה בגב שליד הקיר מתוך נימוס כנראה. וישנה שעות ארוכות וזה מידבק כנראה

כעת אולי בכל זאת אסיים בנשיקות

חבצלת

נ.ב. אתה צריך ליבות לך קאו בשמי כי אתה לימדת אותי לכתות קאו בבית ואני רוצה להכין לך כמו סעם... והקוף אוהב עלי הרבה יותר מאז שהכרתי אותך לפני כן היה המוף בקליל הזמן הקשה של השנה ואיתה זכרתי את הזמרת כשהוא הם ומתוק וכלי רגו פרצים

אין לי כבר לספר על כל זה ואותר אבקש לקרוא מכתב שלי פעמים אני צריכה לנסע וקצב שלום ועוד הרבה פעם מרכז ■

מומנט מוסיקאלי

הדי חגיגות היובל של הפילהרמונית עוד לא נדמו, וכבר אנו בעיצומו של פסטיבל חדש: חגיגות ה־100 לארתור רובינשטיין. כל הגדולים מתחלכים אצלנו זה בזה ובבת אחת. אולימפיארת זוטא של גדולי הפסנתרנים: פוליני, ברנדל, לופו, פרחיה, בארנבוים. אולימפיארה כזו, אין כמעט סיכוי שתחזור שנית, אפילו לא במרכזי התרבות בעולם.

מאוריציו פוליני פתח השבוע את מצעד גדולי הפסנתר. מפליא בנגינה מושלמת, ברגישות מופנמת, הופך את הנגינה לחוויה של אמירה מלאה עוצמה פנימית. אולי צחוק הגורל: מי שמנגן בדיוק הפוך מרובינשטיין, הוא שפותח את החגיגות. רובינשטיין נהג לפלרטט עם הקהל.

הקונצרט עם הפילהרמונית כבר מאחורינו. יושבים בבית הארחה של

מאוריציו פוליני וזובין מהטה, ינואר 1987. חפש את האדם. מאחוריו מסתתר סוד האמן

אולמפיאדת־זוטא של גדולי הפסנתרנים בעולם, במרכז חגיגות ה־100 לארתור רובינשטיין בהיכל התרבות: פוליני, ברנדל, לופו, פרחיה, בארנבוים ● מאוריציו פוליני, פתח השבוע את החגיגות מופנם, מכונס, ההפך מרובינשטיין. אבל הנגינה שלו, הנגינה...

מאת חנוך רון | תצלום: ציפי מנשה

התזמורת. מפליא עד כמה פוליני נראה יותר כפקיד הבנק שלי, מאשר כפסנתרן. בתוך חליפה אפורה, מעונב בעניבה כרת וכדין, אנטי־תזה לטיפוס הסופרסטאר. אבל שלא כפקיד הבנק – איזו צניעות. בהערות, בניסוח, בהתייחסות לאנשים. והעיקר אצלו, העיניים החכמות. הפנים מדברים. המילים דווקא נשפכות לאיטן.

אצל פוליני, בחיים, כמו בנגינה, אין ניפוח, גם לא רושם חיצוני. הוא לא זקוק לזה. מדבר בסולם מינור. בקושי עובר למאז'ור. "אני מנגן כדי שכולם ייהנו באולם. תמיד עשיתי אהבה על הפסנתר, ועוד לפני כולם", אמר הזקן. ואילו פוליני, יושב על הבמה מכונס אל עצמו.

– למי אתה מנגן, פוליני?

"בוודאי שלא לעצמי, אני מנגן למאזין. אולי אפילו למאזין אחד. לא בכרח לחבר. לאותו מאזין המסוגל לעקוב אחר הדקויות והעומק שבמוסיקה".

■ ■ ■

כל תקופה והגיבורים שלה, כל תקופה והפסנתרנים שלה. פוליני, היום, 45, אחד הקובעים את קני־המידה בפסנתרנות הגדולה. ואלה גבוהים מאוד.

הכנר יצחק פרלמן אמר פעם לישה חפץ, שהוא, חפץ, מהווה איום לצעירים. שהנגינה המושלמת שלו מקשה את החיים לאלה שבדרך. היום, פוליני הוא המקשה את החיים לפסנתרנים. צאו וראו איך כל המתחרות הגדולות בעולם "מצמיחות" כבר [illegible] עשרות שנים. קשה לפרוץ קדימה. מדוע?

[illegible] התכונות שמרכיבות פסנתרן [illegible] שלוש תכונות: בסיסיות המוסיקאליות והרגישות המוסיקאלית, לפני הכל. אחריה, הכישרון להיות מסוגל לבטא משהו באמצעות כלי. והשלישית – הכישרון להיות מסוגל להעביר תחושות של רגש, חוויות אמוציונליות. ואלה מתנות אלוהים: או שנולדת עם זה, או שלא".

■ ■ ■

ב־1960 התכנסו בוורשה 89 פסנתרנים צעירים מכל העולם, לתחרות שופן. נער איטלקי, הצעיר במשתתפים, מצטרף אל סוסי התחרות. מולם, סוללת שופטים ששערו ורא חלחלה אצל המתחרים: ארתור רובינשטיין, המוסיקאית הנודעת נדיה בולאנז'ה, המלחין הרוסי קאבאלבסקי, הפולני וימולר מלשרינסקי, והאמרי[illegible].

– לא סודתי?

"איך יכולתי. הייתי בקושי בן 18. נאלצתי עד להודיע לא ציפיתי לזכות. ציפיתי כל כך תמים, שלא חשבתי [illegible] של ללכת לתחרות בינלאומית [illegible]".

הנער אכן קטף את הפרס הראשון. אבל [illegible] להעניק את הפרס למתחרה אחר, ליהודי מישל בלוק. אפילו שם והעניק פרס אישי ומיוחד לבלוק.

לפוליני היתה סיבה טובה להעלב מרובינשטיין. היום הוא מחליק את העניין, מדבר רק בשבחו של הזקן. אצל זה אציל והאצילות כמובן מחייבת. נדמה לי שאינני מדבר עם פסנתרן איטלקי, אלא עם מישהו מבני שיצלי.

"רובינשטיין היה נחמד אלי. אמר לי, שיש לי רגישות הדומה לשלו. הוא הזמין את בלוק ואותי לתרדו. וזה היה מותר. הוא עמד ונתן לנו עצות. אותו בוקר, לא אוכל לשכוח: הוא שם [illegible] שלי והתחיל [illegible] אני עושה ואת תמיד [illegible] מהורע למעלה לעולם לא [illegible] זו הטובה [illegible] נגינה. וזה היה [illegible] גאון, שם אני משתמש בעצה הזו. ועוד איך, זה האלף של האלף־בית".

[illegible] בתחרות נגנו רק שופן. גם היום הוא בביתו, ואינו יוצא למסע הופעות. "יצרו סביבי אגדה בעניין זה. זה לא נכון. לא הסתגרתי. בשנה הראשונה לאחר הזכיה, המשכתי להופיע. אחר כך החלטתי להמשיך ללמוד בעצמי. הקיצוניות היא דבר מסוכן לאמן צעיר. בכלל לא להופיע – זה חסרון בבניית הבסיס שלך. הופעתי מעט, אבל רק באיטליה. מצד שני, מי שמתחיל לרוץ מוקדם מדי, עלול להפסיד זמן יקר בהעמקת היחס שלו אל יצירות המופת. ואני בחרתי לעבור. קיבלתי את הפרס, אמרתי תודה רבה – וישבתי ללמוד.

"הורי העניקו לי תמיכה כנושא. הם אינם מוסיקאים מקצועיים. אבי ניגן אומנם בכינור, אבל הוא ארכיטקט במילאנו. שם גם נולדתי. אמי מנגנת בפסנתר וגם שרה. בכל אמא יש משהו מהאמא היהודיה הדוחפת את ילדיה, ובמיוחד באמא האיטלקיה, אבל אותי בבית דווקא עודדו להמשיך ללמוד ולא להתפרסם בבת־אחת".

■ ■ ■

האיטלקי הצעיר נכנס כמו מטאור לתוך הפסנתרנות, שנשלטה אז על ידי האסכולה הרוסית הגדולה.

– איך מנגן איטלקי לעשות זאת?

"אין אסכולה איטלקית. ובכלל, אני לא מאמין באסכולות. המוסיקה משתנה מאמן אחד לשני. אני מייחס יותר חשיבות לטמפרמנט האישי, חפש רק את האמן האינדיבידואלי. אני מחפש את האמן החזק. האדם. ואינני מקבל את כל אידיאולוגיית האסכולות".

היו שנים שפוליני לא ניגן כמעט. אמרו עליו, שזה בגלל המעורבות הפוליטית שלו, שהוא קומוניסט. שזה בעיקר המלחמות שלו.

"מה שהאומר? והרי? אינני בכלל היה פוליטי. זה שאני משתתף לא לנסוע לארצות [illegible]

(המשך בעמ' 45)

מרכה לנגן שופן. גם אצלנו הוא יעשה זאת, כמחווה לרובינשטיין. "השופן שלי אז, כנער צעיר, היה מלא ספונטניות. לא הייתי אומר, שהגישה שלי אז ועכשיו שונה. אבל הנסיון המוסיקאלי ונסיון החיים יש להם השפעה על השופן שלי היום. הגישה ה'פסנתרנית' הטהורה, לא השתנתה. גם אסור לה להשתנות. אך הנסיון והחיים מביאים ליתר עמקות".

– ובכל זאת, מה זה לנגן שופן היום?

"המנצח פורטוונגלר אמר פעם, שהוא מקנא בפסנתרנים, כי יש להם את שופן. שופן הוא המלחין הגדול לפסנתר. אין אחד שדומה לו. אני זוכר שנגנתי פעם את הקונצ'רטו השני של שופן על פסנתר גרוע מאוד. להפתעתי, זה עדיין צילצל טוב. זה השופן שבעניין, ולא הפסנתר".

מיד אחרי התחרות, הבחור הצעיר מסתגר

אמקור גאה להציג:

pony

מדיח הכלים המשוכלל ביותר עם תוכניות ההדחה הבלעדיות

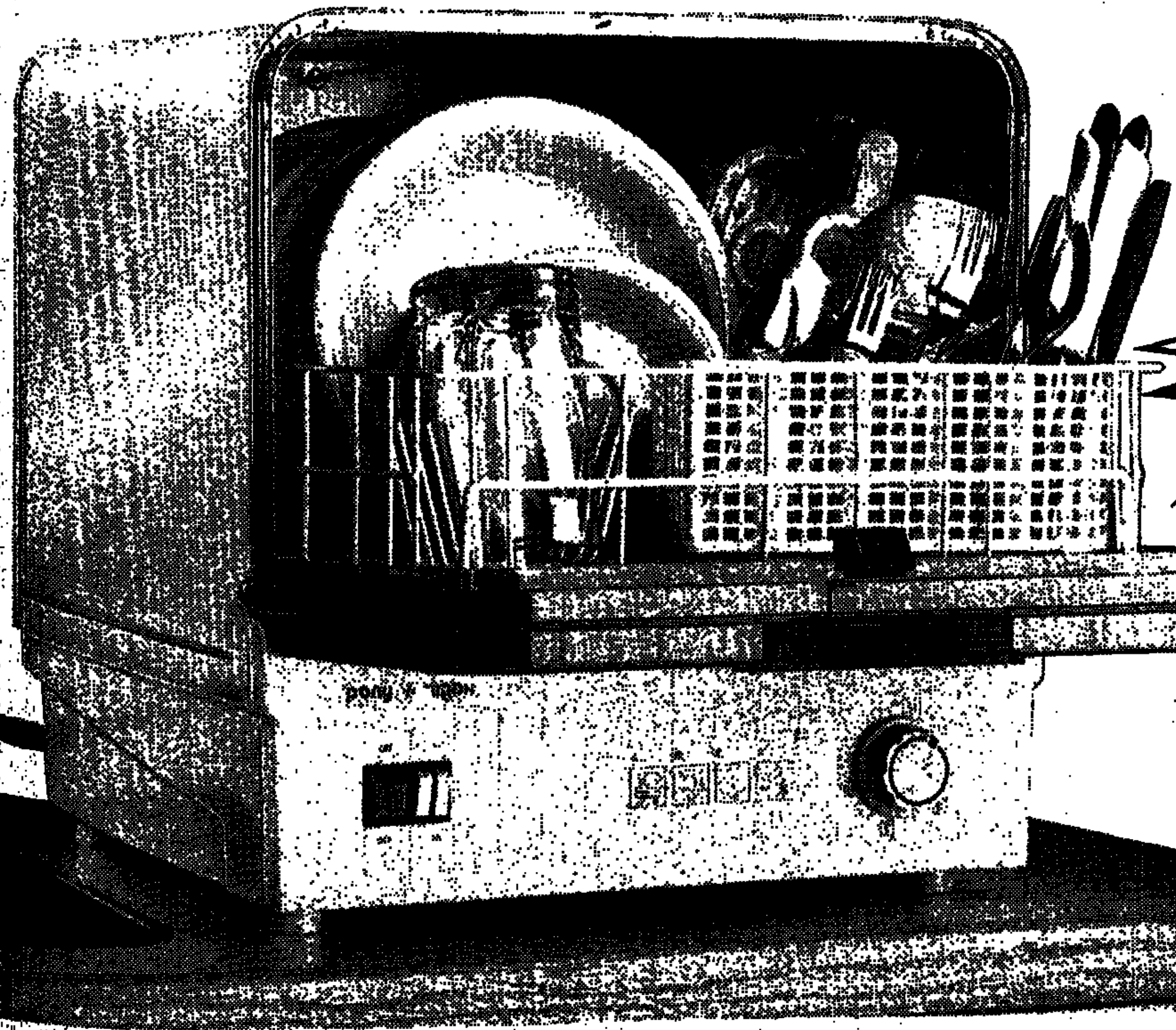

מחיר הכרות 990 ש"ח כולל מע"מ. 5 תשלומים שווים ללא ריבית וללא הצמדה.

בלעדי ל„פוני" – תוכניות מגוונות להדחת כלים

1) הדחה של כלים מלוכלכים מאד.
2) הדחה של כלים מלוכלכים קצת פחות.
3) הדחה של כלים הדורשים שטיפה.
4) הדחה של כלים הדורשים שטיפה קלה.
5) שטיפה קצרה של כלים מעטים.

בלעדי ל„פוני" – מפסק לשטיפה קרה – מאפשר שטיפת פירות וירקות במים קרים.

בלעדי ל„פוני" – כפתור עצירה – מאפשר פתיחת דלת המדיח באמצע הפעולה לצורך הוספת כלים.

בלעדי ל„פוני" – התאמה מיוחדת למשטח־העבודה. – רגליות ותמך אחורי מאפשרים העמדת המדיח גם על שיש צר.

בלעדי ל„פוני" – מראה אלגנטי ומרשים.

פוני מדיח הכלים המבריק שלך

להשיג:
בכל חנויות אמפא,
אצל סוחרים מורשים,
רשת שקם,
והמשביר לצרכן.

שרות אמפא
שרות ללא תחרות

אמקור

לב הצפון
המקום הקלאסי של תל-אביב
3 מגדלים, 7 קומות ומירב הפרטיות
הייחודי לנובה של 7 קומות בכל מגדל 13 דירות בלבד - 2 דירות
לשנים רבות
כניסה לעולם אחר
תכנון כבקשתך
בכל קומה יש רק 2 דירות בלבד
מפרט טכני עשיר
שטיחים מקיר לקיר בחדר השינה
קונבקטורים להימום הדירה
הכנה למזגנים מפוצלים
דלת בטחון בכניסה
שיפורים אקסקלוסיביים לפי בחירה, בהזמנה מיוחדת
כבר לא נשארו מקומות טובים בעיר!
39 דירות בלבד!
קבוצת דנקנר - הגב הבטוח של "דנקנר"
החברה שהביאה מושגים וסטנדרטים חדשים באיכות חיים, גונה לכם עכשיו את "לב הצפון" עם שכלולים ויתרונות שלא נראו בתל אביב.
דנקנר בניה ופתוח בע"מ היא יותר מחברת בניה. מאחוריה עומדת קבוצת דנקנר, בעלת בסיס תעשייתי רחב תחומים וכל כלכלי איתן
זאת הקרקע הבטוחה שלך כשאתה עומד לרכוש דירה.
...מנה חגיגית לרגל פתיחת הפרוייקט!
...או למשרדי "דנקנר" במוצ"ש 24.1.87 בין השעות 19.00-22.00.
משרדי "דנקנר" רח' השל"ה 5 ת"א
טל: 03-846323, 883971, 5463411
דנקנר
בניה ופתוח בע"מ

קרל לגרפלד. האופנאי האירופאי מכניס את הנשים בניו יורק למיני בסגנון שנות ה־60

רלף לורן, ביל בלאס, ג'פרי בין, בוב מאקי צבעו את ניו־יורק בצבעי־מלחמה. צבעי אדמה, פסטלים, צבעים זרחניים ומוזהבים. בראש עדיין מובילים השחור והלבן

מרי מקפדן. מערכות אקזוטיות בהשראה מזרחית

חום כהה

מאת נורית בת־יער

תצלומים: טלי רוזנר

הקהל שגדש את אתר תצוגת האביב של בית פרי אליס הריע. ניתן היה לחשוב שאליס עוד איתנו. שהוא לא מת (מאיידס, על־פי השמועה) לפני כחצי שנה. בעסקים כמו בעסקים. לא נותנים להצלחה לנוח, גם לא על משכבה בשלום. עם שם טוב שמניב שמן טוב – זה עובד. לעניין הזה יש תקדימים וקבלות. מבית דיור ובית שאנל בפאריז. אפילו מבית און קליין, ניו־יורק.

מאחורי התווית 'פרי אליס' התמקמו בנוחות ג'ו קרסלה ופטרישה פסטור. האוסף של קרסלה את פסטור התקבל בתשואות רמות. רוחו של אליס שרתה עליו. האוסף הצליח לשחזר ולשדר את הגישה הרפתקנית והעיצוב המתוחכם של אליס. אפשר היה לאתר בו סריגים לבנים, סקסיים, שזורים בפנינים, מהסוג שאליס עיצב אשתקד, בדרכו האופנתית האחרונה. גם שמלות ארוכות ממשי צף.

את התחתונית שסיחררה את ראשיהם של אופנאים אמריקנים רבים – אי־אפשר היה לראות שם בגלוי, באולם התצוגה של בית פרי אליס. היא הציצה ממקומה הטבעי, מתחת לשמלת הכלולות.

נמצאו מעצבים אמריקנים אחרים, שדילגו על מיכשול התחתוניות־המסולסלות, בחרו להתיר אותן לרקדניות הקאן־קאן של השולי ברג'ה' הפריזאי, ולדרום האמריקני של סקרלט אוהרה. ביניהם ג'פרי בין ורלף לורן.

רלף לורן שהוציא לאור את תחתוניות התחרה, לפני כחמש שנים, כחלק ממראה ה„סנטה פה" רב־ההשפעה שלו – הדיח אותן לחלוטין בתצוגת אביב־קיץ 1987. העדיף שמלות מידי ארוכות־קלאסיות, אפורות, כדוגמת שמלת־מעיל צרה או מתרחבת.

עוד אצל לורן, חצאית פליסה תכלכלה עם כותונת לבנה. אפילו דגמי המשי הפרחוניים שלו נראו צנועים ומסודים.

בניו־יורק, כמו בפאריז, כל אופנאי עושה ככל העולה על רוחו. מטפח את כתב־ידו, את סימני ההיכר שלו. התחתוניות שהצטיירו כמסר, כמכנה משותף, לא הונצחו בבתי פרי אליס, רלף לורן, וג'פרי בין. אבל קיבלו פיצוי מאוסקר דה לה רנטה, בוב מאקי, קאלוין קליין, דונה קאראן, ביל בלאס, קאתי הרדוויק.

בוב מאקי, נסיך הזוהר ההוליוודי, ה'מלביש' של הזמרת־שחקנית שר בונו וכוכבות רבות אחרות – צבע את התחתוניות בוורוד לוהט ובטורקיז. קאתי הרדוויק צבע אותן בירוק. קאלוין קליין עשה אותן רשמיות, שמרניות, נקודות בכחול־צי ולבן.

דונה קאראן טבלה את תחתוניות הקרינולינה שלה בגוון עדין של סומק, והירשתה להן לבצבץ, בתוליות, מבעד לחצאיות־פעמון קצרות.

מי שמחפש מסרים באופנה, צעקות אחרונות, ימצא אותם בניו־יורק בכתפיים החשופות, במיקבצות („וולנים") המפלרטטות, וברגליים הגלויות. לא אצל כולם, לא אצל רלף לורן, למשל. הבחירה חופשית, ומילת המפתח היא אינדבידואליות. כך בקרב האופנאים, בעיקר הנשים שבהם.

הבשורה האופנתית מדגישה את הנשיות, מתרגמת נשיות לקוקטיות, קוראת לך להשליך את המראה המחוייט של המצליחנית־העיסקית לטובת צללית מתחנחנת, מסתלסלת – עדיין אפשרות בלבד.

■■■

יתכן שרעם רקיעת הרגליים של רקדני הפלמנקו המגיע מהמחזמר 'פלמנקו פורי' המוצג בברודוויי – יהיה גורם מסייע לאפשרות הזאת להתקבל. מי שמציע אותה בלהט הוא אוסקר דה לה רנטה. אצל דה לה רנטה, המיקבצות המסולסלות, בוורוד לוהט, צומחות מקו הירכיים של שמלות־טפט שחורות, צמודות, גולשות עד הרצפה. אבל הוא איננו מפנה עורף גם לשמלות מקסי צרות ונקיות־קו, בגווני שחור וחום.

ביל בלאס מסלסל אותה כטול. כשה„פרו־פרו" שלו אינו חוגג כטול מסולסל – הוא עושה זאת כטול גזור לרצועות דקות. בארום, בשחור, כלבן. בלאס 'דלוק' על תחרה ספרדית שחורה, טפט מנוקד בכתום־לבן, ובירוק־לבן, חצאיות כפולות, עיטורי־עכוז מפוארים, ארוכים מעל חצאית קצרה.

ננסי קיסינג'ר, ברברה וולטרס, ואיילין פורד, ראו אצלו גם צווארוני ליצן עם קפלי אקורדיון בצבעי אסקימו. אצל בוב מאקי, לעומת זאת, הסלסלות זורמות מהצוואר לכיוון הגב. בשמלה רומנטית שחורה הנוגעת בברך.

אבל רומנטיקה זה לא הכל. כמעצב היודע את נפש לקוחתו ההוליבודית, שם מאקי כמעט את כל הקופה על המראה הדרמאטי, המושך אל הלובשת אותו את כל המבטים. המראה הדראמטי מתאפיין בא־סימטריה מהממת בשמלת מקסי משני אריגים שונים בכחול־חצות, מחשוף של טוגה יוונית בשמלת־שק ארומה מלוכסנת־אימרה, שמלת שעון־חול שחורה, צמודה עם כתפיים רקומות בנוצצים. יש גם שמלת סטרפלס חובקת־גוף, סקסית, רכה, אפרסקית.

■■■

ומה חושבת קרולינה הררה, האופנאית התורנית של ג'קלין קנדי־אונסיס כחול־צי, מיכנה פיסולי מרשים בחצאית המחוברת לחולצת־פסים עם מחשוף אלכסוני. קרולינה הררה עיצבה גם חצאית בלון, שהוצגה בפאריז לא מכבר. הבלונים שלה מאורכים. מופיעים כחצאיות עליונות, שמתחתן חצאית צרה נוספת. הגוונים בקצר, צהוב־חם, במקסי, סגול־קורן.

שילובי צבעים מהממים מציעות מרי מקפדן וקרולין רוהם. מרי מקפדן יושבת במערב וליבה במזרח. היא הציגה מערכות אקזוטיות של מכנסי־הרמון ממשי, בשילוב האמנותי של סגול, זית, וחלודה. מנגד – חצאית שחורה רחבה מעל חצאית לבנה צרה.

חצאית רחבה מעל צרה, ארוכה־יותר – הציגה גם קרולין רוהם. רוהם הלכה על שילוב פלורצנטי של ורוד־מזעזע וצהוב יוקד, שחור על עצמו במספר וריאציות. גם על מחשוף־גב מתחרה שחורה.

לא רק אמריקנים השתתפו בארועי האופנה של ניו־יורק, שנמשכו על־פני שבועיים וחצי. יפן יוצגה על־ידי מטסודה. שמלות רפויות, מאורכות, א־סימטריות, בשחור־לבן, אפור, חום, מוקה.

קרל לגרפלד ייצג את גרמניה. לגרפלד, שהתבסס כמעצב של הבית הפריזאי 'כלואה', של בית הפרוות האיטלקי 'פנדי', ולאחר־מכן כאופנאי עצמאי בפאריז וגם כמעצב בית שאנל – חנך לפני כשנה סניף בניו־יורק.

הקו הניו־יורקי שלו נקרא K.L. והוא מאיים להסב את הנשים האמריקניות לילדות קטנות. להכניס אותן לחצאיות מיני סטייל שנות ה־60, המטפסות עד אל אמצע הירך. מבחינתו, הן יכולות להיות צמודות או מתרחבות נוסח חצאיות החלקה על סקטים (גלגיליות). לגרפלד עיצב גם בלייזרים ארוכים, צרים בלבן, בכחול־צי, ובשנהב וטוניקות בהדפס סוער, המזכיר ציור של מופשט־אקספרסיוניסטי.

על פלטת הצבעים הניו־יורקית מופיעים כל צבעי הקשת. לצד השחור והלבן המובילים, אתה מוצא את צבעי האדמה השונים, גווני פסטל דהויים של צהוב, אפרסק, ורוד, ותכול. ומנגד – את זוהר הסגול, הוורוד, הכתום והצהוב הזרחניים. אפילו הארום, הטורקיז, הכחול־הכהה, השנהב, והמתכתיים בכסף ובזהב בלטו.

סיפור האריגים מגוון לא פחות. האביב והקיץ האמריקנים תפורים ממשי, טפט, צמר קייצי, סאטן משולב בעור, עור נחש, כותנה, קרפ, תחרה, שיפון, וסריגים.

בראש רשימת האביזרים צועדים כובעי קש ענקיים, עגילים ססגוניים גדולים, כפפות, חגורות רחבות מעור, ומעור־תנין. ■

ג'פרי בין. לכבוד ממראה התחרה הרומנטית

מייקל ג'ורדן הגביה את הכדורסל האמריקני לשיאים חדשים • לארי בירד: „אלוהים הגיע לבוסטון כשהוא מחופש למייקל ג'ורדן”

אורן גרין, ניו יורק

ג'ורדן. זה השם

מייקל ג'ורדן. שיקאגו בונה סביבו קבוצה. הוא תמצית הכדורסל, התקדים של ד"ר ג'יי

ה מצלמה נחה על מייקל ג'ורדן. הכדורסלן מס' 1 של אמריקה שוכב על הרצפה, מעוות, לאחר כניסה מהירה לסל של היריב. מצב טיפוסי לכדורסל המקצועני הקשוח. השחקנים והצופים, וכל מי שנמצא באולם, כולל מוכרי־הנקניקיות הטרי ביותר, יודעים שג'ורדן כבר 'עשה' פציעה ארוכה, בת 64 משחקים, שהשאירה את שיקגו בלי הלב שלה.

כל מי שנמצא באולם יודע כל מה שניתן לדעת על ג'ורדן – שהוא טוב מכפי שד"ר ג'יי היה כשהיה במיטבו, שהוא טוב מלארי בירד, טוב ממג'יק ג'ונסון, שהוא השיא של הכדורסל.

הפציעה הינה סיכון מקצועי אלמנטרי. ג'ורדן בנוי־נפשית לפציעה, וחברת הביטוח בנוייה. ג'ורדן חתם בזמנו על חוזה של 6 מיליון דולר עם שיקגו. מיליון לשנה. שני הצדדים מרוצים, גם אם ג'ורדן אינו המשתכר הגבוה־ביותר בליגה המיקצוענית. הכנסת ענק מצטברת לזכותו מהענקת חסויות למוצרי ספורט.

ג'ורדן, 23, 1.97 מ', 90 ק"ג, שווה בערך 37 נקודות למשחק. הוא משחק כ־40 דקות מתוך 48 דקות המשחק. והוא, יותר מכל הנתונים האלה, מופת.

קשה להרכיב מתכון למופת. או שאתה מופת, או שאתה רק שחקן מעולה. רוב המיקצוענים המעולים אינם מופת, רק מעולים.

■■■

עושה רושם שג'ורדן היה משחק גם בחינם. הוא נהנה מכל רגע. פעם, הנאה כזו, בלתי ניתנת להסתרה, היתה רשומה על פניו של מג'יק ג'ונסון, כוכב לוס אנג'לס. הנאת נער שואף חיים, שואף תחרות, בן תרות.

לאחר הפציעה הארוכה הנ"ל, חזר למגרש, למרות התנגדות הנהלת הקבוצה, והתנגדות הרופאים. הוא חזר בתנאי־הנהלה אחד: רק 7 דקות משחק למחצית, 14 דקות בסה"כ. העניינים הסתדרו. 40 דקות משחק.

ג'ורדן נושא קבוע של התקשורת, ושל האוהדים. באחד ממשחקי־הגמר, בעונה שעברה, נגד בוסטון, קלע 63 נקודות. שיא. אנשים נושאים בליבם את השיא. הוא של ג'ורדן, אבל ג'ורדן הוא שלהם.

העונה, הוא משגע את הליגה. מעל 50 נקודות, מעל 40 נקודות למשחק. חלק מן ההצגות היותר־גדולות שלו נערכות במשחקי־הפסד של שיקגו, קבוצתו. כאן קבור כלב קטן.

ההיסטוריה של הכדורסל האמריקני, בהיותה חלק בלתי ניפרד מן התרבות האמריקנית הכללית, בבואה לקדש את כוכביה – חושבת במונחים של הצלחה קבוצתית: אליפויות.

ג'ורדן, או תהילתו המצטברת, נתבטים על ידי העובדה ששיקגו לא לוקחת מספיק משחקים. אתה לא יכול להיות 'הגדול מכולם' כשקבוצתך מפסידה.

■■■

אבל, מעבר להיסטוריה של הכדורסל – הקבוצה מפסידה, לא ג'ורדן. הוא חשוב מהקבוצה כולה. הוא מוסר לכשעצמו. במובן מסוים, ג'ורדן מתקיים בנפרד מקבוצתו.

זה לא מונע ממנו לחיות גם איש־צוות (לא צריך להגזים) וגם הצגה של אדם אחד. שיקגו, בסך הכל, קבוצה צעירה: ממוצע של שלוש שנות משחק בליגה המקצוענית, ל־8 משחקני שיקגו. הניסיון הינו אלמנט קבע בליגה מפרכת זו, לעיתים קרובות, והניסיון יקר ומוערך מן הנעורים הנילהבים.

שיקגו הצעירה חוזרת תחושת התרוממות, שמקורה הזכות לשחק עם ג'ורדן, והוא משחק כמו תהול־רעב, אולי בעוד שלוש שנים נראה תהול־שבע. הוא רעב כמו צעיר שצריך להוכיח את עצמו. 40 דקות משחק אינטנסיות.

יצירתיות, מתחייבות.

המשחק הוא זירת האגו של ג'ורדן. המשחק הוא האופציה היחידה. הרקע המנטאלי הוא המאפשר את הביצועים המדהימים, את הרחיפה המרהיבה והמתמשכת, את האילתור, את היכולת לקבל החלטות תוך לחץ.

■■■

לא מעט דברי טעם נכתבו, במהלך השנים, על ד"ר ג'יי, ג'וליוס אירווינג, כוכב פילדלפיה 76'. ד"ר ג'יי, 35 או 36 או 37, הוא סמל־ספורט אמריקני. הוא עדיין משחק דקות טובות וארוכות במדי פילדלפיה.

ראיתי אותו העונה בשלושה משחקים. הוא נראה, על המגרש, גם כמו היסטוריה, וגם כמו מאמן־בפוטנציה, וגם כמו ההנהלה, וגם כמו מורה שמתקן שיעורי־בית לתלמידים.

לא תמיד תענוג לראות אותו. אבל, ברור שפילדלפיה עדיין צריכה את הנוכחות שלו.

הכדורסל המקצועני בנוי על נוכחות. הכוונה לנוכחות סמכותית, לנוכחות של מנהיג. הכדורסל, במשחקים המעולים והמתוחים, הוא גם טקס פסיכולוגי אלמנטרי, מובהק. ארבעה אנשים מחפשים מנהיג. לפעמים, המאמן הוא המנהיג. בדרך כלל, בשעת לחץ, המאמן נבלע בעצם בקהל, ואחד השחקנים הוא המנהיג. ד"ר ג'יי מתפקד כמנהיג גם כשהוא יושב על הספסל.

ג'ורדן, לדעתי, עדיין אינו מנהיג. לא כל הכוכבים מנהיגים. הליגה הישראלית למדה זאת על בשרה. לדוגמה, ארל וויליאמס. לדוגמה, וילי סימס.

ג'ורדן יצמח לעטרת מנהיגות. השנים, בעניין זה, יעשו את שלהן. לפעמים, הזמן מייטיב איתם.

התקשורת בונה את ג'ורדן, כפי שהיא מתפרנסת ממנו, לקראת מנהיגות על שיקאגו, ולקראת מעמד של ההשראה הגדולה של הכדורסל האמריקני. ואולי ההצלחה המתמשכת, היא כשלעצמה, תעשה אותו מנהיג.

אגב, שיקגו לא קטנה על ג'ורדן. הביזנס של הכדורסל החתים אותו בשיקגו, ומאז ההנהלה בונה קבוצה סביב ג'ורדן. זה קרה לפילדלפיה, עם ד"ר ג'יי, לפני שנים. וללוס אנג'לס עם ג'אבר וג'ונסון.

לאחר זמן, הקבוצה, שנבנתה סביב הכוכב, מנסחת לעצמה אופי משלה, וחדלה להיות חבורה של מלצרים.

■■■

הליגה האמריקנית, בשלב זה של המשחקים, מעניינת. לא יותר ממעניינת. העניין, כמו תמיד, העניין האמיתי, מתגלה עם תחילת משחקי־הגמר האזוריים.

ג'ורדן, מקהייל, וילקינס, בירד, ג'ונסון, מאלון, יואינג, אם למנות רק אחדים, עדיין נושאים את הליגה.

ראיתי את וילקינס נגד הניקס, ראיתי גאון. הניקס עצמם במשבר מתמשך. המאמן, יובי בראון, שילם את המחיר, הלך הביתה. בימים אלה, הניקס מתאוששת, יואינג גדל מחדש. אטלנטה־הוקס נהדרת.

כמה דברים מגיעים בזמן. הנצחון של לוס אנג'לס על בוסטון הגיע בזמן. רצף נצחונות מתמשך מדי של בוסטון, נשבר. מוזס מאלון, שנפרד העונה מפילדלפיה בחריקה מסויים, חזר לשחק עם וושינגטון, וניצח. קאדים עבדול ג'אבר עדיין משחק. הקליעה בת 3 הנקודות צוברת פופולאריות.

פה ושם מועלות הצעות שתכליתן קורז את מחזור הדם של הכדורסל המקצועני. לדוגמה, 4 שחקנים לקבוצה, במקום 5. שירדנו זוהר.

■■■

הכדורסל, שאינו הספורט האמריקני מס' 1, סובל זה שנים כאותן מחלות: פציעות קשות של כוכבים, סמים, משכורות גבוהות מדי, יציעים לא מלאים (ממוצעים של 10 אלפים צופים למשחק) מוניטין פוחתים, מועדונים בקשיים כלכליים, רוטינה כללית מתמשכת מדי.

הביזנס בנוי על אטרקציות. לא קשה לפברק אטרקציות. קשה להאריך את ימיהן של אטרקציות מפוברקות. הקהל והתקשורת מבינים משהו באטרקציות מפוברקות.

וויליאמס וצימרמן, לפני שנתיים, היו אטרקציה מפוברקת של הפועל ת"א, כדורסל. האמת יצאה לאור עם האוויר.

ג'ורדן, היום, הוא האטרקציה הנרכזית של הכדורסל האמריקני: קליעות, הטבעות, החזקת כדור, טווחים בינוניים, הובלת כדור, סחיבת עבירות מן היריב, 40 דקות משחק בממוצע, גניבת כדור, 42־40 זריקות למשחק (מן השדה), תנועה בלתי פוסקת, וירטואוזיות בלתי מצוייה, תיפקוד מגוון ביותר, הסתיית כדור, אסיסטים, משחק־מחושב עם השעון, חוש מיקום מעולה, תנועה טובה ללא כדור, ריבאונדר, כולל ריבאונד־התקפה, 17 נקודות בממוצע.

במשחק נגד לוס אנג'לס, ג'ורדן העסיק שלושה שומרים־אישיים, סקוט וג'ונסון וקופר. הוא התיש אותם בקסמיו המיוחדים. ודרך אגב, ג'ונסון יכול לשמור על בנק ישראל, לבד.

ג'ורדן, לעתים קרובות, כשהוא באוויר, בתנועה, עם הכדור, מעמיד במבחן את חוקי הטבע, המשיכה.

לארי בירד, כוכב בוסטון, לאחר המשחק של השנה שעברה: „אלוהים הגיע לבוסטון כשהוא מחופש למייקל ג'ורדן”.

■■■

אין ספק, מדובר בתופעת טבע, גם אם בתופעת טבע אנושית.

ג'ורדן הוא סוג מיוחד של הסראת־ספורט. הוא הטמיע בתוכו את הלקחים ואת ההיסטוריה של הכדורסל המיקצועני האמריקני.

הוא התמצית הנקייה של היסטוריית הכדורסל, והוא המזל הטוב של הביזנס הזה ששמו כדורסל מיקצועני.

הוא התמצית של עצם המשחק, והוא הוא המשחק, והוא גילום התכונה הגבוהה של כל אחד מעמיתיו הכוכבים.

יש לו את החיוניות העצומה של מג'יק ג'ונסון, ואת הלחימה של בירד, ואת תחושת־השואו של ברנרד קינג, ואת הסיבולת של מוזס מאלון.

אנשים ניסחפים כשהם מתייחסים אליו. ולכן, אולי מותר לומר שהוא אינו טוב מכפי שד"ר ג'יי היה בזמנו, אלא טוב כמוהו. אפשר להסתפק בכך, משום שד"ר ג'יי, בזמנו, העניק לכדורסל את ה'שירה' עצמה, ואת העיצוב האסתטי המעולה. הד"ר הגביה את הכדורסל ל'אמנות'.

ד"ר ג'יי, ג'ונסון ובירד הם התקדימים של מייקל ג'ורדן. כמו ברוב תחומי התרבות והאמנות, התקדים הוא העיקרון המסדיר, המעניק לגיטימציה, המכתיב התפתחות.

ג'וליאן שנאבל, 'האמן האמריקני הצעיר', מצטט את רוברט ראושנברג, האמן הוותיק, ומתוך הציטוט יוצא להישגים ולאמירות חדשות.

ג'ורדן מצטט את ד"ר ג'יי, או את וולט פרייזר, את תקדימיו – ומתוך הציטוט הזה מרחיב את היכולות ואת ההגדרות של הכדורסל המיקצועני.

האמנות היא 'הציטוט' והמיתולוגיה של עצמה. המיתולוגיה של שנאבל מתקיימת בתוך זו של ראושנברג.

ההיסטוריה של הכדורסל, והביוגראפיה של כוכבי העבר, והישגיהם, מזינים את העתיד של מייקל ג'ורדן. אם הוא יתפתח למיתוס, ד"ר ג'יי יהיה תקדים־המיתוס שלו. בתרבות כמו בתרבות. ■

מאת עופר יאירי

פחד גבהים

קופסה שחורה, פריצה מעולמו של ז'ול ורן, מקפלת את כל הסודות. אם מטוס נופל באמצע הלילה, הקופסה השחורה לא תציל. אולי תסביר ● ספר שיצא בימים אלה, מביא תעתיקים של הקלטות מתא הטייס לאחר האסון ● השבועון 'טיים' מקדיש סיפור־שער לתאונות טיסה ● רק אלוהים לבדו יכול להרים

אסון התעופה הגדול במלגה, ספרד, 1982. מטוס די־סי 10, השייך לחברת תעופה ספרדית, התרסק. 50 הרוגים

אם אדם נופל ממטוס באמצע הלילה, כתבה המשוררת דליה רביקוביץ, רק האלוהים לבדו יכול להציל אותו. על כגון אלה נאמר, אמן כן יהי רצון. אם מטוס שלם נופל מהשמיים, ולא משנה הרבה אם ביום ואם בלילה, אף אחר לא יכול להציל אותו. עם זאת, יודעים כולם, קיימת איזו קופסת פלאים, קופסה שחורה, תיבת פנדורה בגלגול האווירי. קופסה שחורה שבתוכה יש מטוס ג'מבו. את הכל היא תגלה. מתהום הנשיה יעלו הקולות ויבואו הסימנים, והמוות יוסבר. מוות שהוסבר, מפחיד פחות ממוות שאין לו הסבר. כאילו יש בכלל הסבר. כאילו יש הבדל.

הקופסה השחורה הזאת, מסתורית ובלתי נראית, פריצה מעולמו של ז'ול ורן, לא שחורה בכלל. היא כתומה. ולמי שלא יודעים: אין היא איזה מנגנון־על, היכול לעשות משהו במקרה של תאונה.

במטוסי קרב אין קופסה שחורה. ואילו בכל מטוס נוסעים יש שתי קופסאות שחורות, ושתיהן יחד לא יכולות לעשות דבר. „הקופסה הגדולה", מסביר קברניט בכיר באל־על, „היא למעשה גליל די גדול, בזנב המטוס, שלא מוציאים אותו ממקומו ואיש אינו מתעניין בו. בקופסה השחורה הזאת נרשמים נתונים על מהירות, טמפרטורה, לחץ. דברים, שלרוב נשכחים".

יסוד של מתח גדול יותר מצוי בקופסה השניה. „בתא הטייס יש רשמקול עם סליל מגנטי במעגל סגור. הוא מוחק את עצמו כל חצי שעה ומתחיל מחדש".

– אפשר לנתק אותו?

„כן. אפשר להוציא את הלחצן, אבל אין שום סיבה לעשות את זה. אני בדרך כלל שוכח שהדבר הזה קיים".

– אבל, אם אתה יודע שיכולים להאזין לך, אתה לא מקפיד על דברים שאתה אומר?

„להיפך. דווקא לפני כיבוי המנועים, דבר שמשאיר בהקלטה את מה שנאמר בחצי השעה שקדמה לזה, אנחנו מברכים את מי שצריך לברך".

קברניט מנוסה זה מספר לי על נוסף קטן שהוא עורך מדי פעם. גיבורים גדולים על היבשה, ובהם אנשי צבא, משנים את עורם כשהם באוויר. „וגם לא פלא", אומר הקברניט, „טיסה היא דבר בלתי טבעי. אם האלוהים היה מתכוון שנעוף, היה נותן לנו כנפיים. אז אני יוצא מתא הטייס ומרבר עם איש כזה, נגיד איש צבא. ידוע. קוחם לבן דאגתי לבקש מטייס המשנה שלי, שבגלל עשן הסיגריה ודליק את האורות של הידוק החגורה, ויודיע לנוסעים כי אנחנו נכנסים לאיזור עם תנאי מזג אוויר קשים. לפני שהוא מספיק לגמור את ההודעה שלו, אני רואה שאני כבר מדבר עם בן אדם אחר".

„והקופסה השחורה", אני חוזר לעניין שלי, „היא כלל לא במודעות שלך?"

„ציפורן של הרגל נמצאת במודעות שלך? אם יש קוץ בציפורן, היא במודעות שלך. העובדה שיש בתא הטייס רשמקול במעגל סגור, לא גורמת לי להרגיש שכאילו הק.ג.ב. עוקב אחריי".

■ ■ ■

וכמובן, פחד הטיסה. אצלי, בעיקר ברגעי ההמראה והנחיתה. פחות מזה בכיסי אוויר. כל פרידה מהקרקע, היא פרידה סופית. ביטוח טיסה? מה זה יכול לעזור. כך אולי נדמה, שזה פחד די מכובד, שמותר להודות בו. מודים בו וכאילו מודים גם בפחד אחר, שהוא פחות מכובד. אבל בפחד, כמו באהבה, מה שייך הכבוד.

הסיבה לעניין שלי בקופסאות שחורות, נעוצה בספר שיצא בימים אלה בהוצאת 'כנרת'. הספר, בעריכת מלקולם מקפרסון, מביא תעתיקים של הקלטות מתא־הטייס, בתאונות טיס פנים־אמריקאיות. דברים שנאמרו בתא הטייס או הוחלפו בין המטוס ומגדל הפיקוח, במשך אותה מחצית השעה שבה רשמקול תא הטייס (רת"ה) מקליט את כל הנעשה בתא. הרת"ה לא מקליט את המתרחש בליבם של הנוסעים.

„התחלתי לקרוא את תמלילי הרת"ה", אומר מקפרסון, „מתוך אמונה, שככל שארע יותר כן יפחת הפחד שלי מפני הטיסה. לרוע המזל, הדבר לא הועיל כלל לשכך את פחד הטיסה העמוק שלי, למרות שהתמלילים מעידים על המקצוענות והמיומנות – ואולי אף על גבורה אמיתית – של טייסים וצוותי אוויר רבים".

התעתיקים האלה נקראים בנשימה עצורה. המילים היבשות, לרוב, וקור־הרוח של טייס האומר: „אני חושב שאנחנו מתרסקים", מעבירים צמרמורת בגב. שמחה נוספת נגרמת לקורא נוכח הידיעה, כי הוא לא היה בטיסה ההיא.

■ ■ ■

ביום בינואר, יצא בואינג 737 של 'אייר פלורידה' מעמדת החנייה שלו בנמל התעופה של העיר וושינגטון. ויעדו היה פורט לאודרדייל. השעה הייתה 15:30. ירד שלג, וקרח הצטבר על כנפי המטוס. בטיסה 90 של 'אייר פלורידה' היו 77 נוסעים ו... צוות:

1533:40

קצין ראשון: זה עשרים וחמש (מעלות פרנהייט) בחוץ. לא כל כך קר.

קברניט: לא כל כך קר.

קצין ראשון: לא כל כך קר – כמו 10 (מעלות) כשהרוח נושבת.

1534:24

קברניט: הנה בא הטרקטור (שיוצא) לגרור את המטוס משער היציאה.

1535:40

קצין ראשון: אני חושב שאף פעם לא חשבתי, שזה מטוס כל כך קטן. ... שירחפו אותו החוצה, אתה יודע, ... אנחנו די כבדים. יש לנו איזה ... שיושבים על המסלול.

1536:13

קצין ראשון: אולי נוכל לנסוע ... 772 שהמנועים שלו פועלים, שיעיף ... כל זה (את הקרח שהצטבר על הכנפיים) ...

1536:19

נהג הטרקטור: אם אתם רוצים ... יכולים להתניע. אני לא יודע ... התנעתם.

1936:50

קברניט: חוזה על בדיקות ההמראה ...

קצין ראשון: כבר בדקנו ... ההתנעה.

1537:01

קצין ראשון: בלה־גארדיה לא ... אחר עכשיו.

דיילת: יורד גשם בטאמפה?

קצין ראשון: גשם וערפל.

דיילת: מה הטמפרטורה?

קצין ראשון: שישים (מעלות ...)

1538:16

קברניט: בדיקות אחרי התנעה ...

1539:19

קצין ראשון: בחיי, איזה ... השלג המחורבן ביותר שראיתי ...

1540:15

קברניט: ניגש להאנגר ...

קצין ראשון: כן, בטח ... מאז שעברנו השדה. זה (המטוס) ... שקוע עד הברכיים (של צחוק) ...

1541:47

קצין ראשון: האלוהים ...

דיילת: נורא נחמד ...

קצין ראשון: זה יופי ...

דיילת: נחמד, נורא, ... הורצים...

קצין ראשון: תראו את המטוס ההוא שם, נראה שקוע עד הברכיים...

דיילת: תראו את כל חריצי הגלגלים בשלג.

1546:21

קברניט: אגיד לך מה, החלון הקדמי שלי ינוקה מקרח. לא יודע מה עם הכנף.

1547:32

קברניט: הם על הכנף שלך עכשיו (מרססים בגליקול להמסת הקרח).

1547:37

קצין ראשון: הם הגיעו לשלך? אתה יכול לראות את קצה הכנף?

קברניט: יש קצת קרח על הכנף שלי.

1548:24

קצין ראשון: רואה את כל גלידי הקרח, שם מאחור?

קברניט: כן.

1548:59

קצין ראשון: רואה את ההבדל בין המנוע ההוא, השמאלי, לימני?

קברניט: כן.

קצין ראשון: לא יודע למה יש הבדל. אולי בגלל שהאוויר החם שלו נכנס לתוך הימני.

1549:32

או.קיי. פאלם 90, חצה את מסלול 3, ואם יש מקום עכור למגדל על 191. אל תקראו לו, הוא יקרא לך.

1550:08

קצין ראשון: אני שמח שיש אנשים שמסיעים על מסלול ההסעה שאני רוצה להסיע עליו, כי בלי הדגלים האלה לא הייתי יכול לראות אותו.

1551:23

דיילת: אנחנו עדיין מספר ארבע (להמראה)?

קצין ראשון: כן.

1553:21

קצין ראשון: בחיי, הניסיון להפשיר את הקרח מעל הדברים האלה (הכנפיים) הוא קרב אבוד. החומר הזה (הגליקול) נותן לך הרגשה של ביטחון מדומה. זה כל מה שהוא עושה.

קברניט: זה, אה, משביע את רצונם של הסודרלים (תקנות „סוכנות התעופה הפדרלית").

קברניט: הנה שם רכב ההפשרה. צריכים להיות שם שניים. אתה עוצר ליד...

קצין ראשון: עוצר...

קברניט: כמו בקר, כמו פרות בין הדברים האלה, ואז...

קצין ראשון: חזור לתפוס מקום.

קברניט: עכשיו אתה משוחרר להמראה.

קצין ראשון: ...כן, ואז אתה מסיע באמצע, כמו ברחיצת מכוניות או משהו כזה...

קברניט: ...כן להרביץ על הדבר הזה שמונה מיליארד גאלונים של גליקול. במיניאפוליס, החימום לא פעל במיכלית שהתיזה עלינו, והגליקול קפא ברגע שפגע.

קצין ראשון: במיוחד במתכת קרה כמו זאת.

קברניט: כן...

קצין ראשון: בחיי, מתערב שהילדים משתינים במכנסיים. בשבילם זה תענוג. מחר אין בית־ספר (צחוק).

1555:00

קברניט: באיזה נמל תעופה חילופי אתה חשוב שאנחנו צריכים להשתמש לאחר ההמראה?

קצין ראשון: טוב, זה צריך להיות בטווח של שעה. נמל תעופה סטיוארט הוא בטווח של שעה?

1555:36

קברניט: היית בססיוארס?

קצין ראשון: לא, טסתי מעליו כמה פעמים. שם, ליד המים. נראה ארוך. בטח היה פעם משהו.

1556:69

מגדל: איסטרן 133 רשאי להמריא.

קברניט: אין מה לדבר, אני שמח שאני לא אמריא בתחילת התרא הזאת.

1556:24

איסטרן 133: רשאי להמריא, התקבל. איסטרן 133 נוסע.

1556:43

קצין ראשון: כן, הדבר ההוא שם, אתה חייב לשים אליו לב.

1557:42

קצין ראשון: אתה רוצה לתפעל הכל חוץ ממדחפים?

קברניט: כן.

קצין ראשון: מפסקי תנועה... קברניט: מופעלים, בדיקה חוזרת. נבדק...

1557:48

קצין ראשון: הגאים...

קברניט: חוח־יםמתחות (הכנפיים)

1557:49

קצין ראשון: עיליים (בכנפיים) בסדר. בוא נברוק שוב את העיליים האלה, כי אנחנו יושבים כאן כבר הרבה זמן. זה צריך לעבוד. אין לנו עוד מרסים. מקח גוכן על חמש פסיק שלוש...

קברניט: נבדק.

158:03

קצין ראשון: משקל באפס דלק, לקחנו בחשבון.

1558:21

קצין ראשון: דלת תא הטייס...

1558:22

קברניט: נעולה.

1558:23

קצין ראשון: תדריך להמראה. איירי פלורידה רגיל, מסלול מלא בוץ. אתה רוצה שאעשה משהו מיוחד בקשר לזה, או שפשוט נמריא כנוהל רגיל?

1558:31

קברניט: רק אם יש שמשהו מיוחד שהיית רוצה לעשות..

1558:33

קצין ראשון: אם לא, פשוט נרים את גלגל האף כמו בהמראה משדה רך או משהו כזה. אני ארים את גלגל האף מהקרקע ואז ניתן לו להתנתק. אני אחזור (כוח מנוע) לאחת נקודה חמש. צריך להיות אחת שש בערך, תלוי כמה מבוהלים נהיה. (צחוק).

קברניט (במערכת הכריזה) גבירותי ורבותי, זה עתה קיבלנו אישור להמראה. דיילים, נא לשבת.

1559:15

קצין ראשון: התראה לדיילים. קברניט: ניתנה.

1559:24

מגדל: פאלם 90, רשאי להמריא.

1559:32

קברניט: או.קיי. המצערות שלך.

1559:36

קצין ראשון: או.קיי.

1559:48

קולות האצת מנועים.

1559:49

קברניט: אם אתה צריך את המגבים לחלונות, תצעק. יש האצה. קר, ממש קר.

1559:58

קצין ראשון: אלוהים, תראה את הדבר הזה. זה לא נראה בסדר, נכון? אה, זה לא בסדר,

1600:09

קברניט: כן, זה בסדר.

1600:10

קצין ראשון: לא, אני לא חושב שזה בסדר.

1600:21

קברניט: מאה ועשרים (קשר)...

1600:25

קצין ראשון: אני לא יודע...

קברניט: וי אחד (מהירות) להתחלת ההמראה) בזהירות, וי שנים (מהירות טיפוס).

1600:69

קול אזהרת הזדקרות קרבה.

1600:41

מגדל: פאלם 90, עבור לפיקוח יציאה.

1600:45

קברניט: קדימה, קדימה. זהירות, אנחנו רוצים רק חמש מאות רגל. קדימה... קדימה, נסיקה מינמלית.

1600:59

הזדקרות.

קברניט: אנחנו –

1601:00

קצין ראשון: לארי, אנחנו נופלים, לארי...

1601:01

קברניט: אני יודע.

קול חבטת התרסקות.

מייד לאחר ההמראה ממסלול 36 של נמל התעופה נשיונל, התרסק מטוס אייר פלורידה על מעקה גשר ברחוב 14 וצלל לתוך נהר פוטומאק. הוא נעצר בצדו המערבי של הגשר, במרחק של פחות ממיל אחד מקצה מסלול 36. מ־77 הנוסעים ניצלו 4, ורק אחד מבין חמשת אנשי הצוות נשאר בחיים.

■ ■ ■

כל זה היה בקופסה השחורה הקטנה, זו שבתא הטייס. על הטרגדיה שהתרחשה בתא הנוסעים לא ידוע דבר. רק השערות.

מתא הטייס רואים את המרחב הכביר, רואים את העוצמה, רואים את הפלא של הטיסה. פעם, במטוס קטן שעשה את דרכו בסופת שלג עזה משיקגו לסידר ראפידס, ישבתי בתא הטייס וזכור ראיתי איך כולנו נהפכים לגוש שלג כשלג הגדול.

הייתה נשארת אחרינו קופסה שחורה. היו מפענחים אותה וכותבים את הדברים בספר. אבל לא נהפכנו לשלג. מה שנקלט על הקופסה השחורה בטיסה ההיא, נמחק. הרת"ה מוחק את עצמו עם התנעת המנועים. לא נשאר סימן למי שעבר בשמיים בעת סופה. בדרך כלל, הכל מסתיים כשורה. צריך לזכור.

גיליון 'טיים' האחרון מקדיש את סיפור השער שלו לטיסה. בעצם, לתאונות טיסה. הרגש איננו על מה שנשאר על הקופסה השחורה; אלא על הסיבות הגורמות לתאונות, ובייחוד לתאונות מן הסוג המתרחש בזמן – התנגשות בין מטוסים.

להלן דיווח ה'טיים', לפי הסכם עם 'ידיעות אחרונות'.

מטוס הדי־סי 10 של חברת 'נורווסט' חאיץ לקראת המראה בנמל התעופה של

מיניאפוליס, כאשר מהנדס הטיסה צעק „והירותו כריש על המסלולו" מטוס דייטי 10 נוסף של חברת נורווסט התקרב במהירות אל המטוס הראשון. „אני רואה אותו", השיב הקברניט, אשר למרבה הפלא שמר על קור רוחו, והזדקר בפתאומיות.

הכנף שלו הייתה במרחק של 30 מטרים בלבד מהמטוס השני. בשני המטוסים יחד היו 501 איש. בדרך נס נמנע אסון אווירי כבד, שהיה מגיע לממדי אסון ההתרסקות של מטוס בואינג 747, בה נהרגו 582 בני אדם, כאשר המטוס נפל על המסלול של נמל התעופה טנריף, באיים הקנארים.

מה השתבש בנמל התעופה של מיניאפוליס ב־31 במארס 1986? שני פקחי טיסה, שישבו זה ליד זה במגדל הפיקוח, לא הצליחו לראות מה כל אחד מהם עשה. אחד הורה למטוס הראשון לחצות את המסלו. השני הורה למטוס אחר להתקדם לקראת המראה.

התנגשות עם מטוס אחר היא הפחד הגדול ביותר של כל טייס. „כמעט־תאונות" כאלה מתרחשות בקצב מדהים. ב־1986, נרשמו מספר שיא: 812. „לכל הרוחות, המצב מחמיר משבוע לשבוע", אומר הקברניט האנק ראפי, יושב ראש איגוד הטייסים האמריקנים, שבו חברים 39 אלף טייסים. „כל הסימנים הברית בשנה זו הסתכם ב־6.2 מיליון. בסך הכל היו 2,580 תאונות שבהן נפגעו 860 איש – ומדובר כאן על מטוסים פרטיים ומטוסים של חברות תעופה קטנות. דונלד אנגן, ראש מינהל התעופה: „מספר התאונות ירד, משום שאנחנו גרמנו לכך לרדת".

המבקרים הקשים ביותר של מערכת הבטיחות בטיסה הם הטייסים עצמם. איגוד הטייסים האמריקאים (אלפ"א) ערך בספטמבר אשתקד מיאל בין חבריו. 66 אחוזים מכלל הטייסים אמרו, כי דאגתם הגדולה ביותר היא מפני התנקשות עם מטוס באוויר. בעיות פיקוח האוויר חמורות הרבה יותר מכפי שירוע לציבור. „המערכת אינה בטוחה כפי שהייתה, אינה בטוחה כפי שהיא צריכה להיות ואינה בטוחה כפי שהיא יכולה להיות", אומר הקברניט דיוויד לינסלי, בעל ניסיון של 20 שנה בחברת 'יונייטד'.

■■■

ב־1981, פיטר הנשיא רייגן פקחי טיסה שהיו מעורבים בשביתה ממושכת. עתה, פועלים בארצות הברית 14,700 פקחים, לעומת 16,300 שהיו לפני השביתה. פקחי טיסה מנוסים אומרים, כי רמת הכשרה של פקחים חדשים היא „פחות ממתאימה" או „עלובה". בסקר שנערך, 450 פקחי טיסה בכירים הביעו רצון לפרוש תוך שנה. „רבים אשתקד. הדבר יצר בעיות קשות במיוחד. ציוד בנמל התעופה לה גארדיה בניו־יורק „מתקלקל פעמיים עד שלוש פעמים בחודש", אומר פקח טיסה אחד. לעומתם, פקחים בנמלי תעופה קטנים אומרים, כי עליהם להאבק כל הזמן בשיעמום.

לא זה היה מצבו של פקח טיסה בנמל התעופה של לוס אנג'לס, אשר לדברי קברניט אחד, אמר לו ביום של ערפל: „יש כאן תנועה גדולה מכפי שאני יכול להשתלט עליה. בבקשה, תהיו זהירים שם למעלה".

■■■

היחסים בין הטייסים ופקחי הטיסה טובים בדרך כלל, אבל קיימים מתחים בין שתי הקבוצות. כרסטין וסט, פקחית טיסה חדשה באיזור ניו־יורק: „חיי הטייסים בידינו, אבל הם מתייחסים אלינו כאילו אנחנו האוייב. מאוד מלחיץ לשמוע קללות בקשר, כשאת נוקטת צעד מקצועי, ואינך יכולה להסביר את הסיבות לכך".

טייס: „קורא שאנחנו פונים למגדל פיקוח ואין תשובה. ברור, שפקח טיסה שרוי במתח, אם מפקח טיסה אחר צריך לתפוס את מקומו. הם עייפים תמיד. אנחנו לא רוצים שפקחי טיסה עייפים ינחו אותנו".

טייסים ותיקים אינם שבעי רצון מהטייסים הצעירים. לטענתם, טייסים שרכשו תופעות של הירדמות. לדעתו, אפשר לפתור את הבעיה, בכך שיעוגן בתקנות, כי קציני הטיס והקברניט יוכלו לישון לפי התור.

■■■

בטכנולוגיה הסבוכה של התעופה, ציוד עלול להתקלקל והוא אכן מתקלקל לעיתים. דונלד אגן טוען, כי „כל תאונה, אם בודקים אותה עד הסוף, נגרמת בשל הגורם האנושי". למינהל התעופה של אגן אין מספיק פקחים, שיבדקו בשטח את רמת התחזוקה. במטוס בואינג 747, למשל, יש 4.5 מיליון חלקים שניתנים להחלפה.

יש חברות הנוהגות לדחות תיקונים של תקלות, אשר אינן מחייבות קרקוע של המטוס. מטוס עולה כסף רב, והלחצים המופעלים על מנת שהוא יתן תפוקה גדולה, רבים מאוד. ג'ון גליפולט מהמכון לבטיחות הטיסה אומר, כי יש חברות שמביאות טכנאי החותם על מסמכים המאפשרים למטוס להמשיך לעבוד, בלי שיעשה בו שום תיקון.

„אנשים בתחום זה מתבקשים לעשות דברים שהם יודעים כי הם מסוכנים. עליהם להחליט אם להתפשר ולשמור על הג'וב שלהם – או לעשות את הדבר, שלדעתם הוא הנכון והצודק".

מטוס גלקסי, שהתרסק בנמל התעופה של רינו ב־1985, החזיר הביתה 70 אוהדים שצפו

בודקים את הקופסה השחורה, בעקבות אסון תעופה בקנדה, בניופאונדלנד, 1985
תצלום: לאסרפוטו

'הקופסה השחורה' אינה שחורה. היא כתומה ● בכל מטוס נוסעים, שתי 'קופסאות שחורות'. הגדולה, לרישום מהירות, טמפרטורה, לחץ. יסוד המתח טמון בשניה ● „לא זוכרים אותה במהלך טיסה. העובדה שיש בתא הטייס רשמקול במעגל סגור, לא גורמת לי להרגיש כאילו הק.ג.ב. עוקב אחרי"

מצביעים על כך, שאנחנו עומדים בפני משבר חמור".

התנועה הצפופה בשמיים מעוררת ספק חמור באשר לבטיחותן של טיסות בתוך ארצות הברית. טייסי חברת התעופה 'יונייטד' רשמו לעצמם שיא של 6.2 כמעט־תאונות בחודש. ב־31 באוגוסט השנה, התנקש מטוס פרטי במטוס נוסעים של חברת אירומכסיקו. באסון ניספו 82 בני אדם.

■■■

מומחי תעופה מאוד מודאגים מהעובדה, שאמצעי תחבורה שהוא עדיין אחד הבטוחים בעולם, מידרדר בשל תחרות פרועה ורשלנות. המומחים מביאים שלוש סיבות לכך:

● „אין מספיק פקחים, ורבים מהפקחים המועסקים כיום חסרים ניסיון מספיק", אומר ג'ו גליפולט, נשיא המכון לבטיחות תעופה מאוהיו.

● „חל כירסום ברמת הניסיון של צוותי האוויר", אומר ג'ים כרנט, יושב ראש הוועדה הלאומית לביטחון בתחבורה, החוקרת מקרים של תאונות מטוסים. „הדרישה לטייסים גדולה, וההצע קטן".

● חברות תעופה הנמצאות בקשיים, 'חוסכות' בהוצאות תחזוקה. לדבר זה עלולה להיות השפעה קטלנית על הבטיחות.

רבים סבורים, כי השוק הפרוע במחירי הטיסות, יחד עם הסרת הפיקוח הכלל ארצי, גרמו לכירסום באמינות הבטיחות. איש אינו אומר, כי יש זאזלול בנוהלי הבטיחות. טייס [illegible] שהעדיף לשמור על עילום שם, סיכם את המצב: „זה עסק ככל עסק אחר; רוצים לעשות כסף [illegible] ב־198[illegible] [illegible]

מאיתנו עייפים, מותשים ומיואשים", הסביר אחר.

שביתת 1981 הרסה את הפקחים, לדברי נציגיהם. „במקום לשמוע את המסר, הלכו ותיסלו את השליח", אומר ריי בראון, יועץ לבטיחות טיסה. „עכשיו המסר נשמע שוב, משום שהאנשים החדשים נתקלים בבעיות הישנות".

נמל התעופה של שיקאגו הוא אחד מנמלי התעופה העמוסים ביותר בעולם, אם לא העמוס שבהם. על הנייר, עובדים שם יותר מ־350 פקחי טיסה, כפי שקובע התקן, אך רק 183 מתוכם, בעלי רמה מתאימה. פקח טיסה צריך לעבור ארבע שעות רצופות בלבד בכל משמרת, וכאן עליו לעבוד שש שעות, כדי להתגבר על המחסור.

המכ"ם של נמל התעופה וואשינגטון יצא מכלל שימוש במשך 20 דקות ב־29 בנובמבר ניסיון רב בעת שירותם הצבאי, פורשים כבר לגמלאות. הצעירים אינם מיומנים די הצורך. שלוש החברות הגדולות באמריקה: יונייטד, אמריקן ופיידמונט, נאלצו, לראשונה בתולדותיהן, לשכור טייסים שגילם מעל 50 שנה. בחברות אחרות, טייסי משנה זוכים לקידום מהיר מדי. הם עוברים למושב הפיקוד, בלי שיהיו מתאימים לכך.

לנוסעים יש עוד סיבה לדאגה. ד"ר מרטין מור, פרופסור בבית הספר לרפואה של הרווארד, ערך בדיקות קפדניות של תא טייס, ומצא כי בטיסות ארוכות בגובה רב, נוטים להירדם. מור מצא מקרה, בו טיסה אחת החמיצה את יעדה ב־100 מייל, משום שכל צוות תא הטייס נרדם. פקחי טיסה העירו אותם, בכך שהשמיעו להם צלצולי פעמונים בקשר.

נציג של איגוד הטייסים מודה, כי אכן יש במשחק כדורגל בסן פרנציסקו. בהתרסקות נהרגו כל הנוסעים. החקירה העלתה, כי הקשר בין תא הטייס ומגדל הפיקוח לא פעל, והיה צורך להסתפק באיתותי ידיים. אי ההבנה שנגרמה בשל כך, גרמה לאסון.

מה אפשר לעשות על מנת לחזק את הבטיחות של הטיסה? ראשית כל, להגדיל את מספר פקחי הטיסה. הקונגרס אישר אשתקד לשרת התחבורה אליזבת דול לשכור עוד 1000 פקחי טיסה חדשים.

צעד נוסף שננקט, נועד לצמצם את מספר המטוסים החגים בשמיים מעל נמלי התעופה שלהם. כעת, בתנאי מזג אוויר קשים, אין מתירים למטוס להמריא, עד שלא מתברר, כי יש לו אפשרות להגיע בשלום לנקודה הבאה.

מנהל התעופה עשוי לקבל המלצה, שיחייבו טייסים ונווטים לעמוד לבחינות כושר לעיתים מזומנות. ואולם, האמצעי היעיל ביותר, שירגיע את הטייסים ואת הנוסעים, הוא התקנת מכשירי התרעה מפני התנקשות במטוסים.

ראש מינהל התעופה אנגן אומר, כי ארצות הברית זקוקה בדחיפות לנמלי תעופה נוספים ולמסלולי טיסה חדשים. ואולם, נמלי התעופה העיקריים נמצאים ליד מרכזים עירוניים. בגלל יוקר הקרקע, כל תוכנית להרחבתם, אינה אלא חלום.

המינהל עצמו מחליף את המחשבים שבשימושו. על כל כרטיס טיסה בתוך ארצות הברית נגבים 8 אחוזים לקרן מיוחדת של מינהל התעופה. [illegible] שיעשת שימוש בכספים אלה [illegible] כגוף זה. הבר[illegible] [illegible] אחת מארבע השנים הבאות [illegible] צעדים מיידים [illegible] מיליוני נוסעים [illegible]

מיתקן אזהרה מפני התנגשות

אם הקופסה השחורה נועדה אך ורק לצורך ההיסטוריה, מיתקן זה נועד למנוע מצב, שבו יהיה צורך לעיין בנתונים של הקופסה השחורה.

מיתקן האזהרה מפני התנגשות יוצר קשר עם המכ"ם של מטוס אחר ושולח מידע בדבר מיקומו. כאשר שני מטוסים נמצאים בסכנת התנגשות, המחשבים של מיתקני האזהרה מזהירים את הטייסים בהבהוב אורות, מסרים קוליים וצגים שעליהם מוצגים המיקומים של שני המטוסים. המחשבים אף ממליצים על קו פעולה שיש לנקוט לאלתר.

מינהל התעופה האמריקאי עדיין לא אישר את המיתקן, משום שלא נבדק בכל מזג אוויר. כמו כן, בנמל תעופה עמוס, הוא עלול לשלח איתותי שווא, העלולים לגרום לטייס לבצע מהלכים מסוכנים ומיותרים.

מחירו של מיתקן זה הוא 80 אלף דולר. טייסים מעדיפים [illegible] להמצאה מתוחכמת [illegible] לטייס לעלות או להנמיך על מנת להמנע מסכנה, אך לא אם עליהם לפנות שמאלה או ימינה. טייסים סבורים כי התנועות שמאלה וימינה הם תימרוני בטיחות [illegible]

דינמיק

היה פיוס. אצלנו המבצעים נמשכים!

מבצע 'ינואר 87' בתוקף: 23.1.87-13.2.87 או עד גמר המלאי!

הלו! 1987 על הקו!

ג'נרל אלקטריק
דגם 9280
טלפון + חייגן + 16 זכרונות + נודניק לכל זכרון + ויסות צלצולים + אפשרות תלייה.
מחיר רגיל: 340 ש"ח.
מחיר מבצע: 3×92 ש"ח.

KING TEL
טלפון משוכלל בעיצוב חדשני ובשלל צבעים + חיוג ללא הרמת שפופרת + זכרון למספר אחרון + המתנה
מחיר רגיל: 217 ש"ח.
מחיר מבצע: 3×46.5 ש"ח.

סופר-פון SUPERFONE
טלפון אלחוטי בעל קוד, מתוצרת יפן, בעל טווח עד 250 מ', משוכלל, קומפקטי ואמין.
מחיר רגיל: 526 ש"ח.
מחיר מבצע: 3×141 ש"ח.

פנסוניק Panasonic 1415
מזכירה אלקטרונית חדישה ומשוכללת + שלט + 2 קסטות.
מחיר רגיל: 686 ש"ח.
מחיר מבצע: 3×164 ש"ח.

קודק
36 ASA100
במחיר 6 ש"ח

יותר זול מה-DUTY FREE!
הגיע משלוח חדש:

Minolta 5000
מחיר רגיל: 1,183 ש"ח.
מחיר מבצע: 3×254 ש"ח.

Canon T-50
50 מצלמות בלבד!
מחיר רגיל: 809 ש"ח.
מחיר מבצע: 3×159 ש"ח.

PENTAX P-30
מחיר רגיל: 1,067 ש"ח.
מחיר מבצע: 3×142.5 ש"ח.

כל אחד צלם, צריך רק ללחוץ.
מבחר מצלמות אוטו-פוקוס אוטומטיות.

PENTAX pc 333
דגם 87' - החדיש ביותר!
מחיר רגיל: 578 ש"ח.
מחיר מבצע: 3×125 ש"ח.

Canon snappy
30 מצלמות בלבד!
מחיר רגיל: 345 ש"ח.
מחיר מבצע: 2×100 ש"ח.
לכל גופי המצלמות מבחר עדשות עשיר.

10 דיסקטים
דינמיק אופוס
במחיר 19.5 ש"ח!

לבן שלך יהיה מחשב
עכשיו זה הזמן!

בדינמיק, המרכז הגדול בישראל למחשבים - מבחר דגמי XT ו-AT.

*תואם PC/XT IBM
50 תוכנות לימוד חינם!
אפשרות עד 12 תשלומים - פרטים בחנות.
*שם מסחרי רשום.
מפרט: זכרון 256K - 640K, מסך גרפי - מונוכרום 12 אינץ', 2 כוננים, מקלדת עברית/אנגלית + 5 דיסקטים + אחריות לשנה והדרכה מלאה.
מחיר רגיל: 1,990 ש"ח.
מחיר מבצע: 1,526 ש"ח.

אספקה מיידית מהמלאי!

קח ביס מ"אפל" APPLE II C
הגיע משלוח חדש!
כל הקודם זוכה.
מחיר רגיל: 1,526 ש"ח.
מחיר מבצע: 1,100 ש"ח.

מבצע נושא פרסים על מלאי מוגבל של מחשבי קומודור.

פתוח כל יום עד 10 בערב, ובמוצאי שבתות וחגים

כל המחירים לא כוללים מע"מ. ט.ל.ח.

CASIO -
מבחר שעונים במבצע
החל מ- 26 ש"ח.

1200 דגמי שעונים חדשים בתצוגה!

מחיר רגיל: 260 ש"ח.
מחיר מבצע: 181 ש"ח.

DATA BANK - שעון גאון
50 מספרי טלפון + 20 פגישות + סטופר + זמזום כל שעה + כיסוי לפי קוד אישי + ועוד. להשיג מפלסטיק
מחיר מבצע (מחובת): 98.5 ש"ח בלבד.

לצעירים ברוח
מחיר מבצע: 3×38.5 ש"ח.

37 ש"ח בלבד.

שירות הזמנות בקו הדינמי!
03-790216

מבצע ב תשלומים - ללא ריבית וללא הצמדה

DYNAMIC

קשר-ליין

צילום מחשבים ותקשורת בע"מ, טל: 03-786474 ,790216.

ננסי ספונגן. תאוות סמים

האהבה הורגת

10 שנים עברו מן הרצח המזעזע. סיד וישס, מנהיג „אקדחי המין", שחט את ננסי ספונגן, אהובתו ● הסרט „סיד וננסי" מנסה לשחזר סיפור אהבה טראגי, על רקע מוסיקת פאנק, סמים, מין, עזובה־נפשית ● מהשבוע בבתי הקולנוע בישראל

סיד וישס. הזייה

לא סרט טוב. אפשר היה לעשות מהחומר הזה סרט טוב. מה זה טוב? טוב זה לספר סיפור 'סגור', תוך יציאות וחזרות לעולם החיצוני, לחיים הסובבים את הגיבורים. העולם החיצוני יוצר הקשר, מתח, קנה מידה. אלכס קוקס, הבימאי, בחר לסגור הרמטית את סיד וישס ואת ננסי ספונגן אהובתו. אין עולם מחוץ ללהקת "אקדחי המין". אין עולם, ולכן אין היסטוריה, אין עומק. גם כך, זהו אולי סרט תובה עבור המתעניין בעולם הפאנק, כגורל אקדחי־המין, בעלות הגבוהה של הניוון.

אקדחי־המין היו להקה בינונית למדי. הפירסום שלהם היה קצר יחסית. התרומה שלהם לתרבות־המוסיקה היתה צנומה. ועם זאת, היה להם מעמד. זהו מעמד של תופעה, או של מסמני תופעה.

את התופעה אתאר כך: שנות ה־70 היו תקופת התעשרות ופירסום קלה למאות אמנים ומבצעים, מתחומים שונים. מאחורי הפירסום וההתעשרות עמדו אמרגנים, מערכת כלכלית, תקשורת. אלה לא תמיד השכילו להבחין בין עיקר לבין טפל, בין עידית לבין זיבורית. לא תמיד היה להם עניין להבחין. תמיד היה להם עניין בקוריוזים חדשים, בשמות חדשים, בסיפורים חמים, בחריגים. השתמש וזרוק. מאות אמנים ומבצעים ידעו מעין־תהילה קצרת ימים, ממש חפוזה, אלימה. ושבו כלעומת שבאו, שבו אל השיכחה ואל הסתם.

■■■

אקדחי־המין נולדה באנגליה ומתה בניו יורק. מוות מכוער, אולי אף בהמי. זה הסיפור של סיד וננסי.

סיפור, שבדרכו שלו, המשונה מעט, הינו גם סיפור אהבה.

„האהבה הורגת", אומר מי מגיבורי הסרט. משפט נהדר, טעון. הוא נהדר גם משום שהוא סתמי. והוא נכון, האהבה באמת הורגת. והוא ספרותי כראוי, כאשר הוא נהגה נכון.

ננסי ספונגן, גרופית (מזדנבת) אמריקנית, פוגשת את סיד וישס, נגן באס, באנגליה, עם ראשית תהילתו. האמריקנית, סומבניה מוצהבת־ראש, מכניסה אותו לסמים קשים, מנהלת את חייו. הלהקה זוכה לפירסום, יוצאת למסע בארצות הברית, מתפרקת. סיד וננסי נשארים בניו יורק, שוקעים בסמים, מתאכזבים מתעשיית הרוק, מנסים לשקם עצמם, לא מצליחים, נגררים אל כיוון חיים. סיד (בתאוות סמים) שוחט את ננסי. לאחר חודשים אחדים מת ממנת־יתר, זהו.

מה זהו.

לא הרבה יותר, לפחות על פי הסרט. לא הרבה יותר, הסרט מציג מין רצף כרונולוגי של עובדות. מצולם טוב, שחקנים בסדר, בימאי בסדר. הכל בסדר חוץ מרוח־הדברים.

סיד וישס לא היה סתם רצף של עובדות. הוא בכל זאת היה משהו. היתה בו דראמה. וננסי היתה משהו בגלל שהיא היתה כלום.

ננסי היתה בכל זאת משהו כי היא רצתה להיות מישהו. ננסי הגרופית רצתה להיות אשתו של 'מלך המוסיקה'. היא לא הספיקה. הקינה שלה היא על מה שלא הספיקה. והיא, בדרכה, מקוננת בסרט. היא גם אומרת ש„האהבה הורגת". והיא הספיקה משהו: להיות נערת אליל מוסיקה, להתפרסם, ולמות צעירה.

אבל, לא באמת, ולא לגמרי. היא גמרה בזבל, ספוגת דם, לא מודעת, עזובה, בחדר קטן של הצ'לסי־הוטל, ניו יורק.

■■■

שם, בצ'לסי, הכרתי אותה ואת סיד וישס. מה זה הכרתי? שלום שלום. מה זה שלום שלום? הימהום. מה זה הימהום? הימהום הוא הליך־השיחה החוקי של ניו יורק, לפחות של ניו יורק סביבת הצ'לסי־הוטל. סביבה גיאוגרפית ומנטאלית־תרבותית מוגדרת.

הצ'לסי הינו מוסד ניו יורקיי, ואולי אף אמריקני. מלון ותיק בו התגוררו ומתגוררים ארתור מילר, בוב דילן, מילוש פורמן, מארייאן, ביבי אנדרסון, אליוט גולד, יוג'ין אוניל, כריסטו, ווארהול, לארי ריבּוֹס — אמנים, סופרים, אנשי שם.

סיד וננסי התגוררו תקופה בצ'לסי, תקופת־הסוף. הסרט מצולם בחלקו בצ'לסי: אווירת המלון המיוחדת עוברת בסרט באמצעות החדרים והריהוט המיוחדים, הנוף הנישקף ממנו, הרעשים הנובעים ממנו והבאים מחוצה לו, הציבעוניות החומה־עכורה, המסדרונות הגבוהים, גרם המדרגות הכמו־קלאסי, אנשי המלון, בעלי המלון. מבחינתי, הקטעים של הצ'לסי, בסרט, היו מסע מזורז לעבר פרטי, של תחילת שנות ה־70.

■■■

הצ'לסי הינו מובלעת. סיד וישס היה רק עוד אזרח אחד במובלעת זו. קשה היה להתרגש ממנו בצ'לסי, לא התרגשו ממנו.

הוא ניתפש שם כפי שהוא: עוד מולקולה, המנסה למצוא את מקומה תחת השמש, באמצעות הפחדים והסיוטים שלה, שזכו לעיצוב אמנותי או מעין אמנותי.

כלומר, וישס, בצ'לסי, היה כמעט אישיות בלתי מובחנת. הקצה את אמנות הוקצה לו אישור מעמד בזכרון הצ'לסי... מבחינתו, ועל אחריותו. סיד וישס היה כסף הכל משהו מסריח ופאתטי. מסריח כמו מסריח, ופאתטי, כמו כל בינוני־החשרון החוגגים את בינוניות כישרונם.

ננסי ספונגן היתה, בעיני, משהו. כי היא היתה בעיני קאריקטורה. אולי הקאריקטורה של הגרופית. קאריקטורה, על פי הגדרתה, היא עיוות. ננסי היתה עיוות טוטאלי. היא שיחקה תפקיד עד מוות.

ביום שהוציאו את גופתה, הצ'לסי עצר לשעה קלה את שטף האדישות שלו, אדישות חובקת־כל. בכל זאת, האנשים אמרו לעצמם, ניקפדה פה נפש, שווה התייחסות.

המרחק, על פי מנטאליות הצ'לסי, בין דראמה משותקת או כתובה לבין דראמה 'אמיתית' (מות ננסי) — כמעט אינו קיים ממש.

ננסי, 'הננסיות', על פי מנטאליות זו, כמוהן כמאריונטות. והן אמורות למות, להתקפל, להעלם. הדראמה של ננסי ניתפשה כפארסה לא בנוייה היטב.

סיד וישס ניתפש כאומלל מטומם, שנפל בפער בין דימוי־העצמי לבין הביקוש הלא־קיים ליצירתו ולהופעותיו.

ראיתי אחת ההופעות שלהם. הם ניסו להפעיל את עיקרון „העלב את הקהל". ניסיון פאתטי, וישס היה הלום סמים, כושל, מאניירסט.

■■■

הסרט לא טוב כי אין בו עולם־חיצוני, אין בו דראמה, וכי הוא צפוי, ומצומצם־תפישה.

בשביל מה לעשות עליו סרט, אם לא לומר משהו, אגב כך, משהו גם עלינו.

לדעתי, הסרט לא אומר עלינו שום דבר באמת. וגם לא הרבה על וישס, ולא על מוסיקה, ולא על תרבות־הסמים. הסרט לא טוען שוישס היה מוסיקאי דגול או חשוב. הסרט לא טוען שום טענה ממשית. הסרט אולי מתכתב עם הסתם של וישס. ואם כן הוא, אז ההתכתבות נכונה או טובה.

למה בכל זאת כדאי לראות את הסרט.

כי הוא מציג שני יצורים אומללים (סיד וננסי), לא מפותחים כראוי מבחינה אינטלקטואלית, המאמצים לעצמם, באופן טוטאלי, השקפת־עולם לקראנטית ואנרכית.

וזו השקפת־עולם שאינה מובנת להם כהלכה, שמקורותיה אינם מוכרים להם, נשאף כלליה בלתי ידועים להם.

כלומה, אנשים עמומים, בוחרים בנוסחת־חיים, שעוצבת על ידי אנשים אחרים, ממניעים אחרים.

והם בוחרים, בעיקר, בסממנים החיצוניים ביותר של נוסחת־חיים זו: סמים, בהמיות, סתמיות.

יתכן שזהו סרט על אהבה. ויתכן שזהו סרט על האמנות צעירה, מקוסמת, שפה לקשנות, סתמית. ■ **אמיר בורון**

אחרי שבועיים של תיאומים וחרירות דרך עשרות קליפות של מזכירות ועוזרות, פורץ מר בראון בכבודו ובעצמו לשפופרת הטלפון שלי. בקול שנשמע חם וחזק ומלא עוצמה גם בשיחה ממרחק כזה, הוא פותח מייד בברכות שלום ואהבה לכל הישראלים. קצב הדיבור שלו מהיר, כמו שיר. כמעט אי אפשר לעצור להגיב, וכמעט לא לשאול. על שאלת הנימוסין הראשונה שלי הוא משיב ביידיש:

– מה שלומך?

„זיין גזונטו".

– אנחנו שמחים שאתה מגיע לישראל, האם...

„...ארוני רועי לא אחסר. בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני. נפשי ישובב, ינחני במעגלי צדק למען שמו. גם אם אלך בגיא צלמוות לא אירא רע כי אתה עמדי. שבטך ומשענתך המה ינחמני. וגו'", מצטט בראון במהירות עצומה, וממשיך לעוד כמה מזמורי תהילים ברקלום־ראפ קצבי, שלא היה מבייש את ראן־די.אמ.סי.

„אני אדם דתי מאוד וכל הכוח שלי, בחיים ובהופעות, בא מאלוהים. לא משום מקור אחר. רק אלוהים מדריך אותי ומנחה אותי. בישראל אני רוצה לבקר במקומות הקדושים. בירושלים..."

צרחני, ולפעמים מחוספס וגרוני. אבל יש לו כזו עוצמה בשירה, כאלה ביצים. איש נמוך ומלא, מוצק מאד. מקור־אנרגייה של שירה וריקוד, בלתי נדלה. זמר אדיר, רקדן נפלא, מנהיג של להקה המסוגל להפוך כל אחד תוך שעתיים, לדבריו, לנגן פאנקי מעולה.

הוא מכנה את עצמו 'אח הנשמה מספר 1', אחרים מכנים אותו 'הסנדק', 'מלך הנשמה', 'מיסטר ריינמייט' וגם 'הגבר העובד הכי קשה בשו־ביזנס'.

בגיל 53 (או 58, לפי גירסה אחרת), ועם שלושים שנות הופעה והקלטות, בראון הוא ללא ספק זמר הנשמה השחור הגדול והחשוב מכולם. את הקרדיט הזה נותנים לו גם מוסיקאים רציניים, כמו מיילס דיוויס, שהגדיר אותו כמהפכן המוסיקלי השחור החשוב והבולט ביותר, בשנות ה־70'.

בשנות ה־60, בראון ראה את עצמו כנציגו של האדם השחור. עכשיו כבר לא. הוא מדבר עדיין על אפלייה וריכוי השחורים, אך מעדיף שיתייחסו אליו כאל מוסיקאי בינלאומי מגוון, ללא סיווגים, וללא נסיונות לרתום אותו למאבקים חברתיים חדשים.

„אני עוור צבעים, אני מאמין שצבע האדם הוא רק כעומק עורו. איני שופט אנשים לפי צבע עורם אלא לפי מרכיבי אופיים. מה שבתוך הלב, זה מה שחשוב. כשאני מדבר על

השחורה היסטרייה, ששאב משירת הדרשות בכנסייה, בסגנון השאלות והתשובות.

בסרט „האחים בלוז", עשרים שנה לאחר מכן, בראון חזר לסגנון הזה, בתפקיד כומר. בהופעות שלו הוא היה מביים, מדי לילה, התקף לב לפני ההדרנים. הוא היה מאבד חמישה קילוגרם בהזעה, כל הופעה. והוא היה זמר הנשמה המצליח ביותר בכל רחבי ארה"ב. ללהקה שלו קראו „הג'יי, ביז". ג'ימי הנדריקס היה שם זמן קצר. הם הקליטו את אלבום המליונים הראשון שלהם, ושל המוסיקה השחורה בכלל, בשנת 1962: „חי באפולו, חלק 2".

בראון הפך ללהיט ענק גם בבריטניה, ומאמצע שנות ה־60 החל חורג ממצעדי המוסיקה השחורה, הגיע לקהל מסוג אחר. להיטים כ„לאבא יש שקית חדשה לגמרי", „יש לי אותך", „זיעה קרה", „יש לי הרגשה", והלהיט הגדול מכולם „זהו עולם הגברים" הפכו את בראון לפופולרי גם מחוץ למצעדים.

■■■

במחצית השנייה של שנות ה־60, בראון הפך גיבור חברתי, סמל מאבק השחורים. הוא הקליט שירים בנושאים חברתיים: „אמור זאת

ג'יימס בראון חוזר • קראו לו 'הגבר שעובד הכי קשה בשואו־ביזנס'. הוא הקפיץ את המוסיקה השחורה למודעות בשנות ה־60, סימל את המאבק החברתי של השחורים • מוסיקת הנשמה מתעוררת בבריטניה ובארה"ב. בשבוע הבא הוא אצלנו

מאת יואב קוטנר

בא לסיבוב

– המוסיקה השחורה זוכה להצלחה רבה בשנים האחרונות. מה לדעתך...

„אני לא עושה מוסיקה שחורה, או לבנה. אני עושה מוסיקה לכל בני האדם. אני אוהב את כל בני האדם. כולם אחיי".

– בכל זאת, מוסיקת הפאנקי...

„הכל התחיל ממני! אני הייתי הראשון! אני גם עכשיו הכי טוב והכי חזק! יש לי כל מיני שירים שלא פרסמתי, בגלל שהם חזקים מדי. והם עלולים לפגוע בבני אדם. ממש יכולים להזיק".

– אלו שירים תבצע בהופעה?

„את כל הלהיטים, מכל הזמנים. ההופעה נמשכת בין שעתיים לשעתיים וחצי ויש לנו הרבה מאד חומר. אני מאוד שמח וגאה להופיע בישראל, עוד לא הייתי כאן ואני מחכה להזדמנות. יש לי בקשה מיוחדת ממך".

– כן?

„תמסור דרישת שלום מיוחדת ממני למנחם בגין".

■■■

אין לו קול גדול; לפעמים הוא קטן,

שלום, אני מדבר על שלום לכל בני האדם, ולא רק לאמריקנים".

■■■

המסלול של בראון הוא אגדה אמריקנית מוכרת. נולד ב־1933 (או ב1928) בג'ורג'יה, למשפחה ענייה מאוד. עבד בקטיף כותנה, בצחצוח נעלים, רקד למען פרוטות ברחובות, שם התמלאו המצברים, שמניעים אותו עד היום. עבריינות נוער. שוד מזויין, בית ספר לשיקום עבריינים. קריירה קצרה באיגרוף, בייסבול חצי־מקצועי, ולאחר פציעה שקטעה את הכיוון הזה, חזרה אל המוסיקה שתמיד היתה שם, חיכתה בצד.

בראון, שהכיר שירי 'גוספל' ממקהלת הכנסייה, הצטרף ללהקה ראשונה: „הלהבות המפורסמות", הוא שר וניגן פסנתר ותופים.

ב־56' הקליט את התקליטון הראשון „אנא, אנא, אנא" ואחריו שורה של להיטים כמו „חשוב", „רכבת לילה", „נסי אותי" ו„שאוט ושימי". ההצלחה של בראון סללה את הדרך לזמרי נשמה שחורים אחרים, אוטיס רדינג ווילסון פיקט. בראון הזרים למוסיקה

בקול רם: אני שחור ואני גאה בכך", „אמריקה היא ביתי", „אל תהיה נפל", „מלך הרואין".

בראון מימן תוכניות טלוויזיה למען נוער הגיטאות השחור, הופיע בבתי ספר תיכוניים כמרצה, הופיע בפני החיילים בוייטנאם והשקיע בעסקים מיוחדים לשחורים. כשנרצח מרטין לותר קינג, הופיע בראון בטלוויזיה, במאמץ להרגיע את הרוחות. סגן הנשיא האמפרי העניק לו אות מיוחד על פעילותו זו.

השפעתו של בראון על המוסיקה העמיקה עוד בשנות ה־70. המקצבים המוסיקליים שקבעו הנגנים שלו, הבאס השפצני והגיטרות החתוכות, וכן השירה שלו, מהווים מאז בסיס איתן לכל מוסיקת הפאנקי והדיסקו.

בתחילת שנות ה־70, בראון נעשה עצמאי. הוא ניהל את עצמו מבחינה מוסיקלית, היה הקובע היחיד, אמנותית ומסחרית. בראון היה המנהל, האמרגן, משיג חוזי ההקלטה.

תקליטיו נמכרו במליוני עותקים: „מכנסיים חמים", „עשי זאת פאנקי", „התעוררי, אני מרגיש כמו מכונת מין". אלו היו להיטי־ענק במחצית הראשונה של שנות ה־70.

■■■

באמצע התקופה החלה ירידה בפופולריות של בראון. הוא נקלע לקשיים כלכליים, נאלץ למכור את שלושת תחנות הרדיו שלו ואת מטוס הסילון הפרטי. הצרות באו, כרגיל, בצרורות: שלטונות המס האמריקניים תבעו ממנו חובות של 5 מליוני דולרים. אמרגן האשים אותו בפרשיית שוחד. בנו, טדי, נהרג בתאונת מכונית. נישואיו השניים הסתיימו. ולאור תגובות הקהל הפושרות לתקליטיו, הפנה בראון את עיקר מרצו לסרטים.

כתשובה לפריחת הדיסקו בראון הפיק תקליט „איש הדיסקו המקורי". התקליט נכשל. בראשית שנות ה־80, התחיל לחזור לתודעה. הופעתו בסרט „האחים בלוז" סימנה את החזרה. בשלוש השנים האחרונות נשמע הצליל שלו שוב, אקטואלי ונכון.

התעוררות מוסיקת הנשמה בבריטניה ובארה"ב מחזירה גם את בראון לצמרות מצעדי הפזמונים. „לחיות באמריקה", הלהיט מתוך הסרט 'רוקי 4', היה אחד הלהיטים הגדולים בשנה שעברה, ועכשיו יש לבראון להיט ענק חדש „איך אתה מפסיק". הוא לא.

ג'יימס בראון: שחור וגאה

„הקובנים והפורטוריקנים יודעים הרבה יותר על אמריקה מאשר השחורים האמריקנים. זהו מצב רע מאוד. לי יש הכל, כי סרבתי לפשוט יד, חיפשתי לעצמי מוצא. לא הפכתי קבצן. לא שווה לדאוג לשחורים האמריקנים, ואתם יכולים להגיד להם שאני אמרתי ככה. הם לא שומים את זה. אבא שלי היה בשירות הצבאי, וכשהוא חזר, היתה לו הזדמנות ללכת לבית ספר בחינם. הוא לא הלך. הוא אף פעם לא רצה לדעת. היום הוא איננו יודע דבר ואני אוהב אותו עד מוות, כי הוא אבא שלי, ויש בינינו קשר־דם, אבל הוא עדיין בור. הם קוראים לאבא שלי ג'ו ולי הם קוראים מיסטר בראון.

„כשהוא היה צריך ללמוד, הוא העדיף לזמר. אני נותן לו כל מה שהוא צריך, אבל אני חייב לומר את האמת, גם אם היא כואבת: הם חייבים ללמוד. סבתא שלי היתה צריכה לגנוב פרוטות כדי לקנות לי תחתונים. אבא שלי היה מבזבז כסף בהימורים אבל לא היה קונה לי דברים בסיסיים כי הוא לא ידע.

„אני אף פעם לא דרשתי משהו ולא השגתי אותו. אני השחור היחיד באמריקה שהיה לו מטוס סילון פרטי משלו. היו לי ארבעה. אני אדם ישר, ואני אומר לאירופאים, אל תבואו הנה ותעריצו את השחורים האמריקנים, כי זהו בזבוז זמן. העריצו את עצמכם. העריצו את היהודים האמריקנים, שחכינו שאינם יודעים, אז הם למדו.

„השחורים לא מבינים שכדאי שהם ידאגו לעצמם, כי הלבנים לא ידאגו להם. זה כל כך מעצבן אותי. הם מעדיפים להסניף קוקאין מאשר לעבוד. אני הייתי צריך לחכות 40 שנה, לפני שהקלטתי את השיר „אמור זאת בקול רם, אני שחור ואני גאה בזה", הם אפילו לא גאים בעצמם. אני לא מפחד מאף אחד. אני לא נלחם סתם, ואני לא בורח משום דבר. כשצריך להלחם אני עושה את זה. אבל אני לא מחפש מלחמות. ככה זה לחיות גבר. אני לא משחק".

ג'יימס בראון: „אני הייתי צריך לחכות 40 שנה לפני שהקלטתי את „אמור זאת בקול רם, אני שחור ואני גאה בזה", הם אפילו לא גאים בעצמם"

טיפים

אודטה א דנין

פטנטים

סוליה לעקבים דקים

באותו עניין. אחרי שיורעים את כל הדברים הכי דחופים על העסק, הרי פיסת מידע שווה זהב.

המון יצרנים מעולים גומרים עקב דקיק עם קליפת פלסטיק דקה, שמשתפשפת כמו כלום על מידרכה ראשונה. רק אז מגלים, שוד ושבר, שהעסק הדקיק הזה מחוזק לכל ארכו עם מסמר נחושת, שאף סנדלר לא יכול לתקוע מסמרים לתוכו כשהוא מחליף את הסוליה הדקיקה השחוקה.

אפשר, כמובן, להרביק אותה בלבד, אבל זה סיפור שטוב לעשרים צערים בדיוק.

למי שיש נעל חלומות תולה, ככה יעשה:

ילך לחנות כלי עבודה, צבעים וחומרי בניין. יבקש מקדח מספר 3 מילימטר. יבוא הביתה. יתן אותו לבן אדם ההוא, שלפני חמש שנים הזמין לעצמו את סט המקדחים המשוכלל מהמודעה בעיתון, ומאז לא תקע עם זה בורג. למה שיתקע. עם מכניקות כאלה בארון כישוריו הם מעבר לבדיקה.

בתגיגיות היאה למעמד, לתקוע את המקדח הדקיק בתוך המכשיר, ולהתחיל לשחק בחרטות עדינה.

לקדוח בעדינות־בעדינות לתוך מסמר הנחושת שבתוך העקב. לכרות ככה בור קטנטן לעומק סנטימטר אחד.

זה ירסק את מסמר המתכת שבפנים, ויעשה חור בקוטר סביר.

עם העקבים האלה כבר לא בעייה ללכת לסנדלר.

הוא ידפוק פנימה גזירי עץ קטנטנים כתור „מילוי", אחר כך ידביק סוליה קטנטנה, וגם יחזק אותה עם מסמרים.

אלה יתקעו בתוך מצע העץ הזה יופי, ויצילו את הנעל היקרה מכלייה בלא עת.

סקס

שמפניה מתוך נעלך, חלק ב'

תזכורת: אין זו המלצה לנעלים גבוהות־עקב כמובן, אבל כנגד העובדה שהם לא אורטופדיות, לא נוחות ולא פמיניסטיות – עומדת בתור שירה של הטבות שאין להתעלם ממנה.

לא חובה ולא צריך עקבים גבוהים – אבל מי שכבר החליטה „כן", (כי מגשקים אותה תמיד במצח?) – על עקבים גבוהים יש לדעת להלך.

הנה הסודות כולם לפני שהם הופכים לאמנות נכחדת.

הם שייכים לדוגמנית מצליחה ש„עושה" קילומטרז'־מסלול אדיר על עקבים גבוהים, בלי שיורגש המאמץ. היא מרחפת, היא קלילה, כי היא יודעת איך.

ובכן, קודם כל – לא לעבור אף פעם על הריברה האחת־עשרה, שהיא „לא תתפס בקלקלתך".

פרושו של דבר, שלעולם לא יורגש מאמץ ההליכה. לא נבון לזחיפייך במשהו, ואז לשדר לאנושות את הבעת היסורים הממרעת באיזה מחיר שמעבר־ליכולת הוא עולה.

שנית, להישמר מהליכה כגרון נטוי, מכה נפוצה ומאוד מקובלת על נועלות המסמרים.

במקום להעור בראש ובצוואר משולחים קרימה סטייל פריסקופ, או משוש מבוהל, מוטב להכיר את התוואי. כל עשרים מטר להעיף מבט, בתנועת עין בלבד, ולהחזיר את המבט דגן מיד אל העתיד.

שלישית, צריך להקפיד על זקיפות קומה. אין טעם להוסיף עשרה סנטימטר מעשה אמן, ואז לקוז את זה עם גב מקופל כמו שרשור. כיווץ חזק של שריר קגל, אחורי הירכיים והישבן, מביא המון גובה בקלות.

רביעית, עניין חשוב, לא להחביא את הציצי באופן נפשי. דגש על המילה „נפשי", כי מעשי זה בטח לא. קריאות המפתח איתם הן „החוצה! החוצה!".

וזהו. איך שהציצים הולכים קרימה, הגב, שדבוק אליהם מאחור, מתיישר על מכה.

חמישית, כדי ללכת קל על עקבים, צריך לחשוב על אלוהים שמושך בציצית הראש כלפי מעלה, בכוח אדיר ועדין. לא יאומן כמה אנרגיה אמיתית טמונה במחשבה.

שישית, עקבים גבוהים נוטים לייצר עקימה מותנית עמוקה. בכדי למנוע זאת, להידבק לקיר ישר. עם הירכיים, הישבן, המותניים, הגב, הצוואר ואחורי הראש.

לנסות לגעת הכי צמוד, ו„להרפיס" בתוך המוח את זיכרון תחושת העמידה הזקופה הזו של הגוף. הקיר הישר הוא משוב נהדר.

שביעית, על עקבים גבוהים לא פוסעים כשכל כובד התחת „יושב" עליהם. אם רוצים לא למעוד ימינה ושמאלה כמו אווז בגילופין, מעבירים את עיקר כובד־ההליכה אל כרית כף הרגל (שמתחילה מיד אחרי האצבעות).

אימונים רבותיו אימונים! זה לא כל כך קשה. העקבים הדקיקים נועדו לתמיכה מסייעת בלבד, ולא לנשיאה בעול. מה לעשות, חן לא לצעוד נוסח גולני. ולא שפוסעים על קצות האצבעות כל הזמן, העקב בהחלט תומך ומאפשר מנוחה. הוא רק אינו הפועל הראשי.

זה הכל.

כשמבינים את הטכניקה של הסיפור, מובן וצריך להיזהר, כי למעמים המעצבים הכי דגולים מוציאים למרפים יצירות כאלו.

לברוק תמיד לפי קריטוריונים של „הנדסה", ותרעתק בתור מחיר אינו ערובה לנעל־עקב הגיונית, שמראש, לא לשכוח, היא והגיון – צהובים זה לזה.

סוד בחירה טובה שני, זה הקימור הפנימי של הנעל, אם הקימור רגן לא עוקב במדוייק אחר קימור הרגל הפרטית ומתחיל „מוקדם מדי" – (לפני שהקימור הפרטי מתחיל) או „מאוחר מדי" – (הרבה אחרי), או נמוך יותר מזה של הרגל, לא לגעת בנעל.

זה לא כל כך מסובך. צריך רק לפתח „ראייה אנטומית", כאילו הנעל שקופה. יש לדמיין דרך הנעל איפה ובאיזה גובה מצוי קימור הרגל. איפה מתחיל מיפרק הבוהן (מקום חיבורו לרגל), ואם הנעל בנויה בהתאם ועוקבת אחרי העסק.

אם מפתחים מודעות ותשומת לב לנושאים כמו „פרופורציות", „חלוקת משקל יפה" של נעל, ו„תואם לטיפוס הרגל" (לא נועלים סנדל סינדרלה דקיק – אפילו במידה הנכונה – על רגל פו הדב) תוך זמן קצר מאוד הופכים ל„מבינים".

עיצאס

פקק רחב לבקבוק צר

ארבעה גברים ניסו פעם לפקק בקבוק עם שאריות יין נפלאות, בעזרת פקק שעם כלשהו, שהתגלגל יתום בגמר ההילולה.

זה היה הפקק היחיד שנותר, ומובן מאליו התעקשו כולם כל כך דווקא עליו, למרות מידתו הגדולה ואי התאמתו המוחלטת לעניין.

למה אסור בשום אופן שנעל עקב תלחץ באצבעות. עבודה קשה בלי חופש ביטוי, זה מירשם למרד.

יש פטנט נהדר ולא כל כך ידוע, איך בוחרים נעל גבוהת־עקב, שקל יהיה לצעוד איתה. זה, אגב, גם אחד מהנתונים המבדילים נעל עקב יפהפייה מזו חסרת החן.

ובכן, בחנות, כשמודדים, שמים את הרגל הנעולה בפרופיל מול המראה.

ככל שהסוליה או חלק ממנה (כן, הדיסקית ההיא בגורל אפונה) של העקב הגבוה תהיה בקו דימיוני ישר עם מרכז עקב הרגל הפרטית – כך קל יותר יהיה לדרוך עם נעל זו. מרכז הכובד יהיה באמצע העקב הפרטית, ויחלק את המישקל שווה מכל צדדיו. ככל שעקב הנעל נוטה להתחבר אליה בכיוון אחורי, (הרחק ממרכז הכובד של עקב הרגל) כך דפוק יותר יהיה הסיפור להליכה.

ואותם כללי בחירה, אגב, תקפים גם לגבי נעליים שטוחות.

איור: עמיר רם

כזה. אחר זה צללו הגיבורים לסתום את הבקבוק...

מצחיק, איך כל אדם מתאמץ אחרת.

אחד מכווץ שפתיו לגודל ישבן תרנגולת, ועיניו מטורפות במטרה. אחר עוצר נשימה, מהדק לסתותיו בארשת סבל, ולוחץ בנגזה. אם לא חלילה בידו הפקק, ניתן היה לחשוד שמצוי וסותם הוא מקום אחר לגמרי. שליש חלש כיולדת, בלי תמיכה אגפית מהלשון אם קצה שרירי ומעובה שלה לא משתלשל לו בכוח לסנטר, אין מה לדבר איתו ביזנס.

תיאטרון החיים המשיך ככה, עד שגושה נילהב הציע לגרוע חריץ שלם שיצי את גיזרתו, מאורכו של הפקק. נילהב מהצעתו ניגש לביצוע, וחריץ שלם נגרע מאצבעו.

בתוך כל ההמולה, אחד ישב בשלווה מקאות בצד, וקילף תפוחי אדמה כי בא לו צ'יפס.

בלי אומר, עדיין תחת השראת הקליפות, לקח את הקלפן ואחז את הפקק. בתנועות ניסור קטנות סביבו, בלי להרים את הקלפן, הוריד לפקק „קליפה" חיצונית אחת כמו לחסוך עד

שטות קטנה, כן, אבל שווה לזכור.

אומרים ישנה ארץ

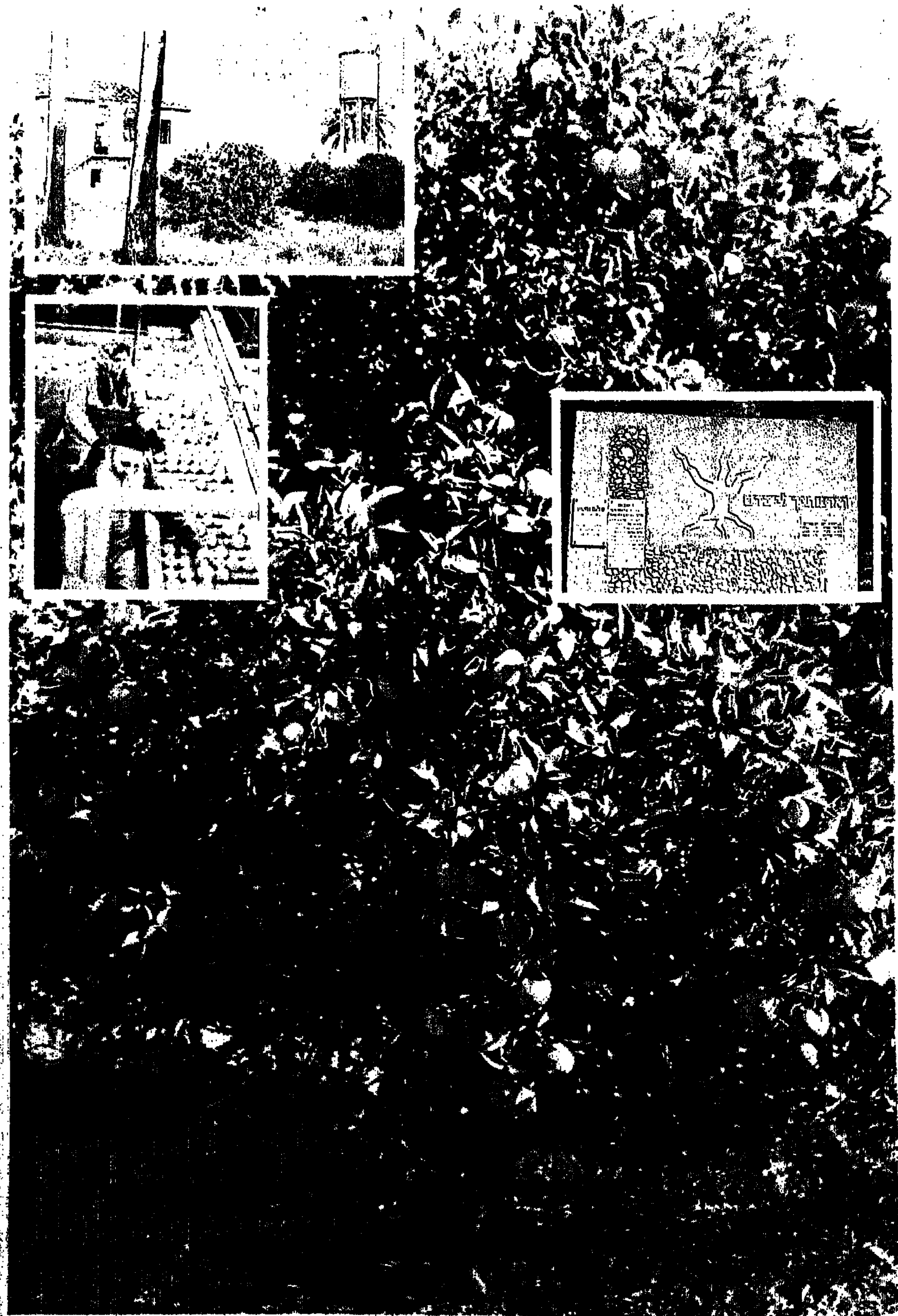

אין מה להשוות.
תשווה בעצמך.

המדד המעודכן של יוקר הפירסום מראה את המחירים האמיתיים

אם אתה מפרסם - גדול או קטן, ואפילו מפרסם של מודעות לוח - כדאי לך לדעת כמה עולה לך הפרסום באמת. מדד יוקר הפרסום מגלה זאת: הוא מראה לך מהו המחיר לכל אלף קוראים ומה המחיר היחסי של העיתונים וכתבי העת השונים לעומת "ידיעות אחרונות" (בטור האחרון). העובדות ילמדו אותך, שלא כל פרסום "זול" הוא זול. כל מחירי הפרסום בעיתונות בישראל גבוהים במאות ובאלפי אחוזים מהמחיר הריאלי, לרוב גם אחרי שמציעים לך "הנחה" שמנה.

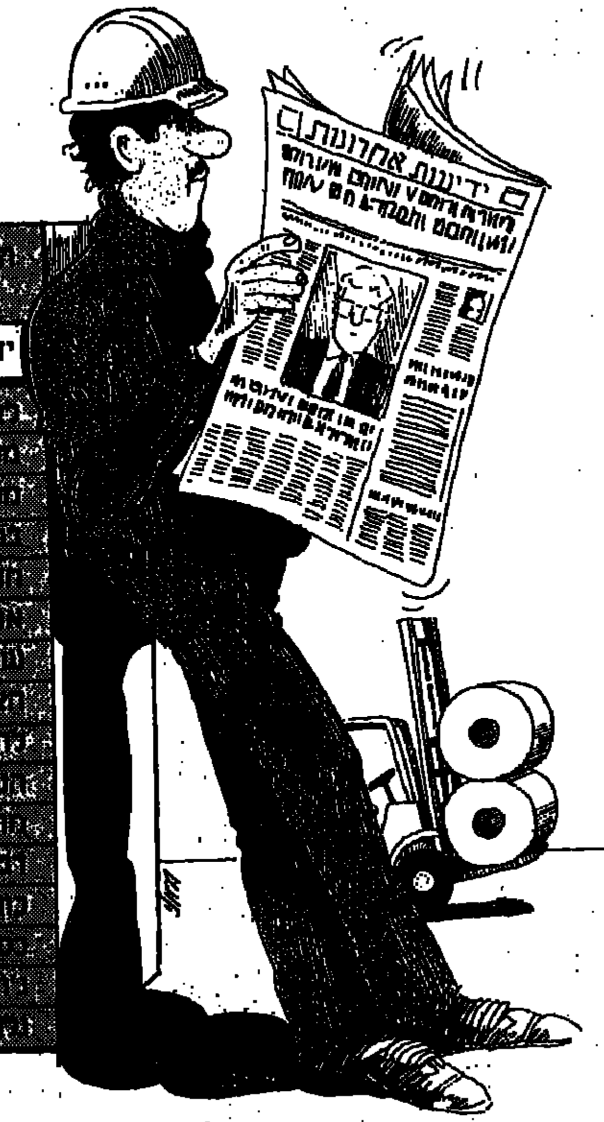

מדד יוקר הפירסום - ינואר 1987

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ידיעות אחרונות	2,009,582	81.06	0.04	100%
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

הערות:

1. מספר הקוראים חושב בעיקרו על-פי "הסקר החדש - חשיפה לאמצעי תקשורת 1986" שבוצע על-ידי מכון ישראל למחקר חברתי שימושי עבור איגוד המפרסמים. סקר זה לא כלל הפעם קוראים בגילים 8 עד 12, מסיבות של קיצוץ בתקציב, ולפיכך מספר הקוראים בגילים אלה חושב על-פי נתוני הסקר הקודם (יוני 1985). מספר הקוראים הערבים-הישראלים (מגיל 16 ומעלה) חושב על-פי מחקר של מכון גאלופ ישראל, שנערך במאי 1986. נתוני האוכלוסיה בגילים שונים נלקחו מתוך השנתון הסטטיסטי האחרון (1986).
2. המידגם שנכלל בסקר כלל רק דוברי עברית ולא כלל חברי קיבוצים, ולפיכך יש להניח שהוא מוטה כלפי מטה ביחס לעיתונים הנפוצים בפלחי ציבור אלה, כגון "ג'רוסלם פוסט", "דבר" ו"כותרת ראשית".
3. לגבי עיתונים יומיים, מחיר האינץ' הבסיסי הוא של סוף שבוע וכך גם מספר הקוראים. המחירים - על פי המחירונים האחרונים שבתוקף.
4. יש להביא בחשבון כי חלק מכתבי העת מודפסים על נייר כרומו ועובדה זו מצדיקה מחיר גבוה יותר. כמו כן יש להביא בחשבון שרוחב הטור אינו שווה בכל העיתונים. עובדות אלה אינן משתקפות בטבלה.

ידיעות אחרונות העתון של המדינה

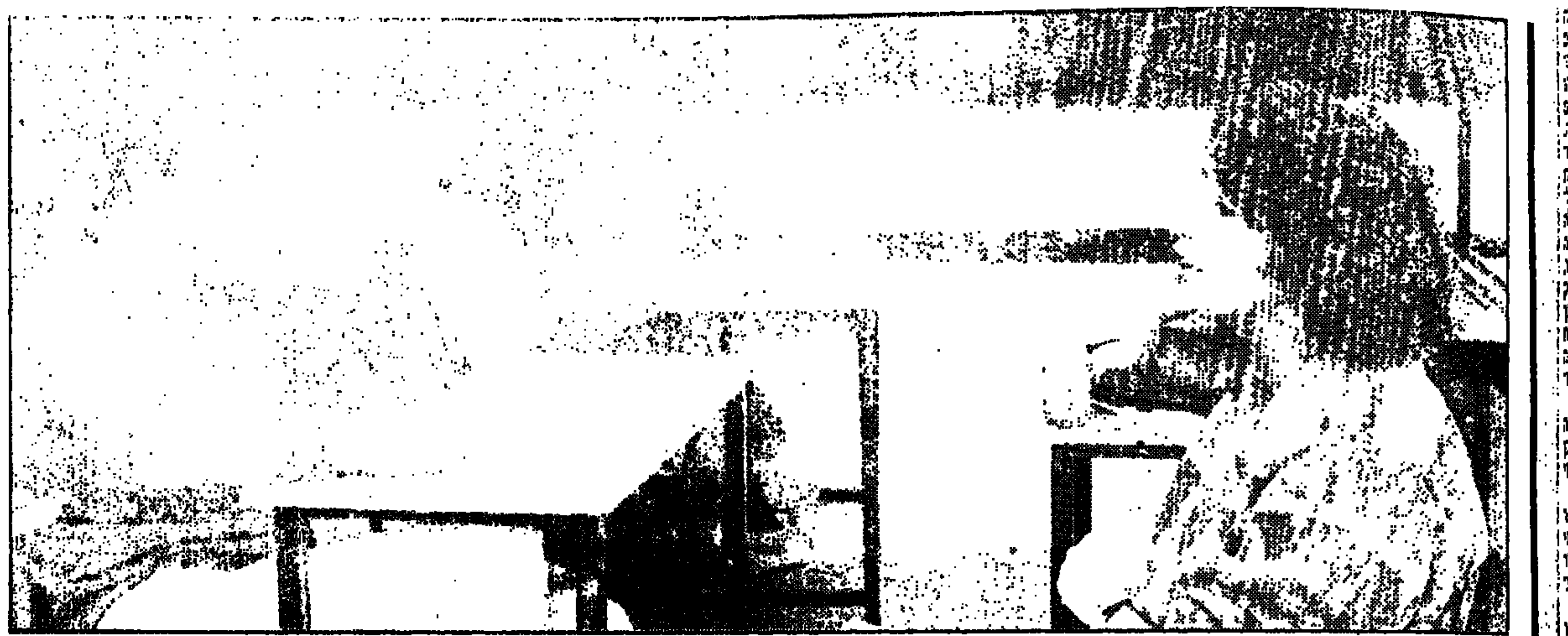

משקיענים שרוצים להתקדם. בגרות ערב ב"רון"

בגרות מאוחרת

אורי גוטהלף, מורה־קליבר במתמטיקה, הגיע מעירוני ד' תל־אביב לתיכון „רון", דווקא ללמד בערב „אנשים בוגרים עם מוטיבציה אדירה להשיג ציונים גבוהים". זה מה שמעניין אותו וגם אותם – התלמידים. תיכון „רון" הוותיק, 3 סניפים, מוניטין של מי ש„איתו זה מצליח", סוגר בימים אלה הרשמה למועד יוני 87'. אריה גרייב, צפון תל־אביב, עובד י.ב.מ.: „כולם עוזרים לכולם". לאה נתנאל הצליחה לסגור תשעה מקצועות בשנה.

תשקיף

מאת יעל בירון

אורי גוטהלף, תואר שני במתמטיקה. „מורה מהליגה הלאומית", מכנים אותו אשי חינוך ותלמידים שהוכנו אצלו לבגרות. מורה שזכה להערצת מחזורי תלמידים בתיכון עירוני ד' תל־אביב, אותם הביא לממוצעים מדהימים של 9 ומעלה בבחינות הבגרות, ודווקא ביחידות הלימוד היותר קשות – 4 ו־5 יחידות לימוד.

צירופו של מורה „קרבי מיחידה מובחרת" לצוות של מקצוענים – ובראשם מנכ"ל הרשת עמוס ערד, הנושא בעצמו את התואר הלאדישמי „מר מתמטיקה" – ודווקא בתחום לימודי הערב, הוא המשכו של תהליך טבעי לתיכון „רון" להכנסת כח הוראה מעולה לכל סניפי הרשת.

מה הביא מורה ותיק כמו אורי גוטהלף, המלמד את מקצועות המתמטיקה בהצלחה בלתי־רגילה, למעלה מ־25 שנים, לעבור לתיכון ערב אקסטרני? גוטהלף, בלי היסוס: „צריך להבין שמי שמגיע היום לתיכון „רון" ללימודי הערב, הם אנשים בוגרים, בעלי רצון ומוטיבציה אדירה להשיג ציונים גבוהים מאוד – במיוחד במקצועות הריאליים המוגברים. הישגים כאלה הם תנאי קבלה ללימודי משפטים, הנדסה, מחשבים, רפואה באוניברסיטאות ובטכניון. זהו בדיוק תחום ההתמחות שלי ואני רואה בהצלחה – גם עם אנשים בוגרים – אתגר לעצמי".

אנשים כמו אורי גוטהלף, איכפתיים, בוטלי אתגרים, משקיענים, אנשי חינוך כדים, מאיישים את כל משרות ההוראה בתיכון „רון".

■■■

ומן העבר השני: אריה גרייב, בן 26 וחצי, הגיע ל„רון" בראש אחר, גם את התיכון הרגיל עשה במסגרת אקסטרנית ואף שניגש לבגרות

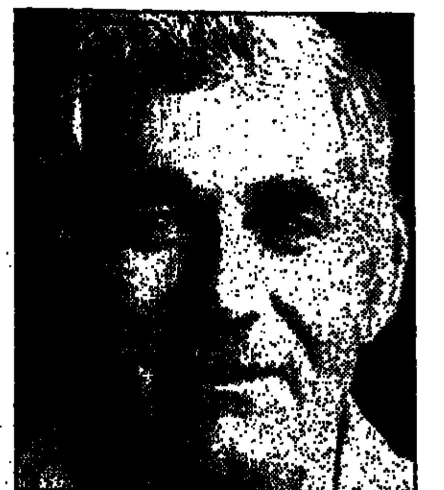

עמוס ערד: „עוזרים להתגבר"

אורי גוטהלף: „מוטיבציה אדירה"

הוציא ציונים נמוכים. „פשוט", הוא אומר, „היו לי בראש דברים אחרים. חלמתי להיות עצמאי, עשיר. לו שאלת אותי לפני שנתיים־שלוש על השלמת בגרות, לא היה עולה בדעתי".

אבל אריה, שגדל בצפון־תל־אביב וסבר אולי שהמשאלות מתמלאות בחיים בקלות, שינה את גישתו לאחר שנתקבל לעבודה בי.ב.מ. כעובד זמני, הודיעו לי שקבלת קביעות בחברה מותנית בתעודת בגרות מלאה לפחות. היום, לאחר שנת עבודה כמפעיל מחשב, אני מתמש קידום. אני מתכוון לעשות תואר ראשון לפחות במשהו הומניסטי – והחברה מעודדת אותי".

ב„רון" נתנו לאריה את כל הגיבוי הנחוץ. עד כה השלים בגרות בספרות (3 יחידות), באנגלית, בתנ"ך ובמתמטיקה. הוא מציין את חשיבותה של החברותא בלימודי המתמטיקה. „עם החבר'ה שלמדו איתי נוצרו יחסי לימוד בלתי רגילים. כולם עוזרים לכולם. מי שבא, בא ללמוד ולהצליח וזה עוזר יותר".

יגאל בנימין, בן 25, מתל־אביב, לומד בשעות הערב ב„רון" תל־אביב. את שנות התיכון שלו עשה בקיבוץ ללא בגרות. לאחר הצבא גילה על בשרו שלא יוכל להתקדם בחיים בלי בגרות. המסקנה שלו: אם כבר בגרות – אז בגרות טובה.

„בעוד שנה אני מתכוון ללמוד בבית הספר להנדסאים", אומר יגאל, כשהוא כבר מרגיש היום שחלומותיו לגבי עתיד מקצועי הם כמעט ברי־מימוש. „במתמטיקה אני מקווה שהצלחתי כבר להוציא ציון 9. וכל הכבוד לעמוס ערד. הוא לדעתי מספר אחד בארץ בנושא הזה".

בקריצה קלה, הוא מוסיף: „רק הם מאה אחוז. גם החומר האנושי שמגיע ללמוד – רציני. גם הבחורות – מאה אחוז..."

יגאל ואריה מהווים נציגים אופייניים של אוכלוסיית תלמידי הערב של תיכון „רון". אנשים שנילו, לעתים בשלב די מאוחר בחייהם, כי בלי בגרות הם „תקועים". הם באים ל„רון", ודווקא ל„רון", מתוך ידיעה ש„או עכשיו – או אף פעם".

לאה נתנאל, בת 34, מתל־אביב, נרשמה לבית־ספר לאחיות מוסמכות. היתה לה בדיוק שנה, רק שנה, לעשות בגרות מלאה בתשעה מקצועות. לאה העמיסה על עצמה שעות לימוד, „דגרה" בלי בושה, ועמדה במשימה. ב„רון", היא אומרת, „לא נתנו לי ללכת לבד".

■■■

מנכ"ל הרשת, עמוס ערד, התייחס אליה כאל פרוייקט אישי, ישב איתה שעות ארוכות, כמו עם כל תלמיד הזקוק לו, ועזר לה להתגבר על מוקשים ונקודות סתומות. לאה הסליחה את הבגרות בזמן, ובציונים מצויינים. ערד הוא גם מפתחה של „שיטת עמוס ערד", שיטת לימוד המבוססת לדבריו על „לימוד דרך ההיגיון ולא דרך הזכרון". היתרון: לכל אדם תפיסה והבנה משלו, אליהן יש לפנות, ולא להעמיס על הזכרון פרטים חסרי קשר הגיוני.

למעשה, מדובר כאן במיפגש של מוטיבציות. המוטיבציה העזה של תלמידי הערב במוטיבציה עזה לא פחות של הרשת. התפיסה הזו אומרת שמדובר באנשים שאסור להם להפסיד, שאין להם זמן למועד ב'.

מסיבה זו הם עושים הכל לסייע להם: מערכת שעות גמישה, 4–6 שבועיות, המותאמות לאנשים מבוגרים להם רשימת התחייבויות ארוכה: עבודה, בית, משפחה. מערכי הלימוד גמישים ומותאמים לרמתו של כל תלמיד, והעיקר – תמיכה אישית צמודה לאורך כל הדרך.

האווירה הרצינית שפוגשים במסלולי הערב של „רון", מירכקת. היא מושכת אליה גם נערים צעירים, תלמידי־תיכון – אקסטרניים ואינטרניים – הזקוקים לשעות תיגבור. הלימוד בצוותא עם המבוגרים, כוכבי הראש, בתוספת סקרנות הנעורים הטבעית, עושים את שלהם ומחוללים פלאים בהישגים.

„אווירה" היא אלמנט נוסף, כבד משקל, במודל החינוכי המיוחד של רשת „רון". הצוות, בהשראתם של המנכ"ל, עמוס ערד, והמנהל הפדגוגי, ד"ר משה לנדא, „מייצר" אווירה של גירויים, המעוררים את החשק והסקרנות ללמוד, כאשר ההנחה היא כי תלמיד סקרן ומעוניין יצליח להתגבר על כל מסלה לימודית שתוצב בפניו...

■■■

השיטה עובדת. נתונים שמסר לאחרונה מנכ"ל הרשת מגלים נתון מפתיע: רשת „רון" צמחה בשנת האחרונה ב־60 אחוז. אין תקדים לקצב גידול כזה. היום לומדים שם למעלה מ־1,200 תלמידים במסלול הערב ויותר מ־1,500 במסלול הבוקר. מדובר ב־3 סניפי הרשת: תל־אביב, הרצליה ורחובות. עמוס ערד עצמו לא מופתע. הוא יודע כמה השקיעה כל המערכת שלו, במיוחד בשנה האחרונה, והוא ציפה לתוצאות האלה.

מרקיית הלומדים ב„רון" בלימודי הערב הם, כאמור, אנשים המתחילים קריירה חדשה, בדרך כלל בתחום הלימודים האקדמאיים והטכנולוגיים ושאלה השואפים להתקדם בכל מסגרת שהיא. רשת „רון" אינה מסתפקת בהכנה לבגרות בלבד. היא מפעילה קורסים מיוחדים להכנה לבחינות פסיכומטריות של המוסדות להשכלה גבוהה, בשילוב עם „קידום" (מחברי הספר „קארום") – וזאת כדי לאפשר להם למצות את שאיפותיהם, עד הסוף. ברשת תיכון „רון" לא מאמינים בחצי הדרך.

■ **תדמית**

מועד יוני 87'. ההרשמה נסגרת

היום לחץ הנרשמים ב„רון" למסלול ערב לבגרות גדול. היעד הקרוב: מועד יוני 87'. נרשמים בכל אחד מ־3 סניפי הרשת: רון תל־אביב, רחוב תלחי 3 (על־יד כיכר דיזנגוף), טלפון: 2־03־288121; הרצליה, רחוב העצמאות 59, טלפונים: 546923, 052־541263; רחובות, רחוב הרצל 108, טלפון: 08־455572.

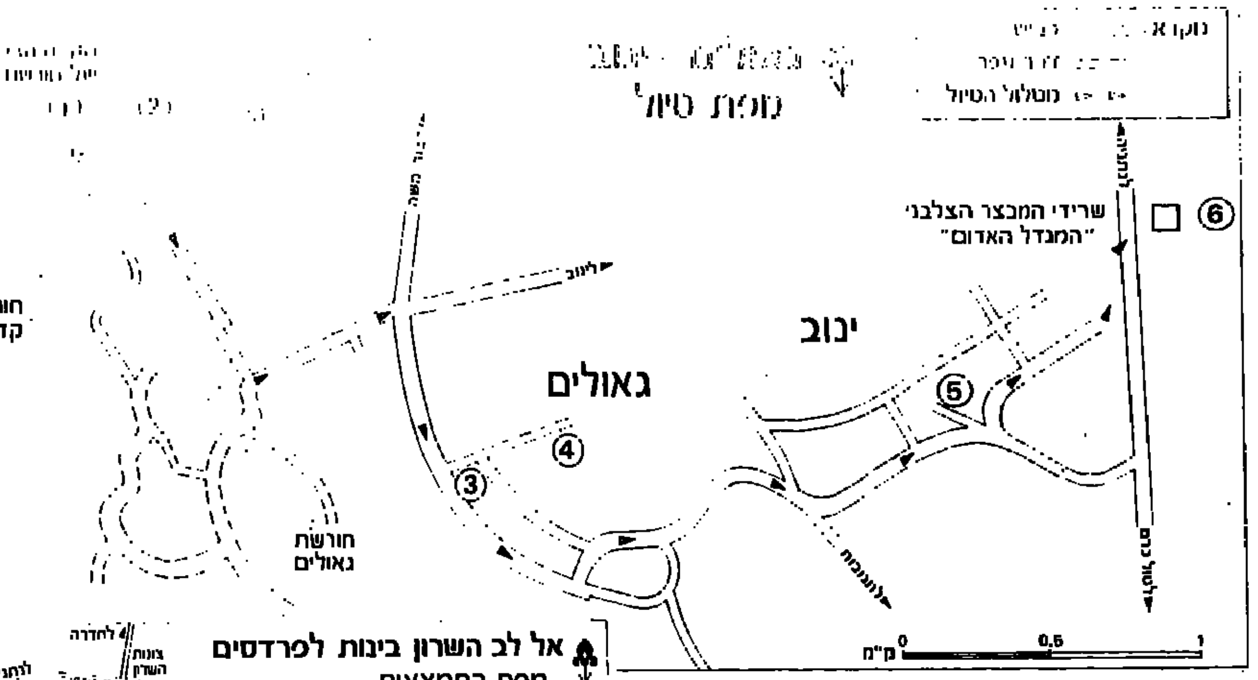

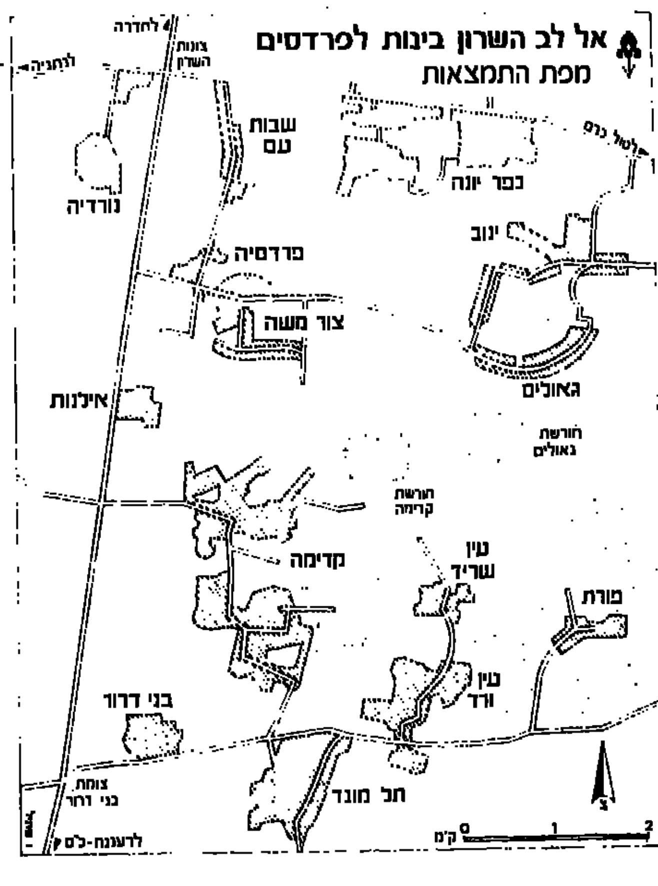

עורכת:
דפנה מרוז

כמילות השיר „שישי אדמת השרון", ניראה עתה איזור זה, בזכות פרדסיו העבותים.

פרדסים אלה יהיו „כוכבי" טיולנו היום.

המסלול

נפתח את הטיול בחורשת קדימה (מס' 1 במפה), שבגוש תל־מונד. החורשה ניטעה לפני קום המדינה, על גבעות תול אדום ודיונות (חולות נודדים). במרוצת השנים התפתחה החורשה ליער בעל אופי מיוחד, שיש בו מיגוון של עצים מסוגים שונים, ועמקים קטנים וערוצים חבויים בו.

במקום מצויים מיתקני חניון נופש פעיל, נקודות תצפית ופינות בילוי ומנוחה. נצא מן הפינה הצפון־מזרחית של חורשת קדימה ונחצה שדה לעבר „גדר חיה" של עצי שיטת משוכות.

ליד „הגדר" נעלה על דרך המוליכה בין פרדסים למושב גאולים. במרחק כ־350 מ' משמאל לדרך ניצב בין הפרדסים בית דו־קומתי. זהו „בית פלטניק" (2). נעלה על גגו כדי לצפות ממנו על האיזור (בימים של ראות טובה, אפשר לראות את ארובות תחנת הכוח בחדרה, את הכרמל ואפילו את פיסגת החרמון).

„בית פלטניק" ניבנה על ידי בעל הפרדס הגדול, הפרוס מסביב. הבריכה הסמוכה סיפקה מים להשקיית הפרדס. בתקופת המאורעות (1936–39) נכנסו פורעים לפרדס והשחיתוהו.

כאשר ראה בעל הפרדס שרכושו יורד לטמיון, הציע לסוכנות היהודית לקבל את הפרדס לרשותה. הדבר נעשה ואנשי המושב צור משה קיבלו על עצמם את המשימה לשמור על הפרדס ולשקמו. השומרים היו ניצבים על גג הבית וצופים מסביב, כדי להתריע על בואם של מתנכלים.

בימי התיישבות „חומה ומגדל", ב־1938, התיישב במקום גרעין של עולי גרמניה וצ'כיה, והמקום נקרא אז בשם בני גאולים. בשנת 1945 עברו חברי הגרעין הזה למושב כפר ידידיה. עולי תימן תפסו את מקומם, ושם המקום הוסב ל„גאולים".

נחזור אל דרך העפר, נפנה ימינה ונמשיך אל מושב גאולים. מדרך העפר נעלה לכביש ונתקדם במעלהו אל בריכת המים (3) אשר במרכז המושב.

במלחמת העצמאות היה מושב גאולים בקו החזית המזרחית בשרון. ב־29 במאי 1948 התקיף כוח עיראקי את המושב בשיריוניות ורגלים. על הכפר הגנו כוחות מקומיים ונוסף להם כוח קטן מאנשי נתניה, ששמרו בלילה.

ההתקפה החלה עם בוקר בהפגזת מרגמות על הכפר. בתום ההפגזה, בשעה 8 בבוקר, יצאו שיריוניות עיראקיות לעבר הכפר, כשבעקבותיהן פלוגת חי"ר עיראקית סדירה, ובוזזים רבים מטירה, קלנסאווה וטול־כרם; בעוד המגינים מנסים להדוף את ההתקפה, התפנו התושבים לצור שלום, ותוך כדי כך נהרג אחד מבני נתניה, שליוו את הנסוגים.

כוח המגן המקומי התקשה בינתיים להחזיק מעמד נגד הכוח העיראקי הגדול ממנו. התחמושת הלכה ואזלה, והעיראקים הצליחו להשתלט על החלק המזרחי של הכפר. אבל המגינים שנותרו, הצליחו להחזיק מעמד בקצה המערבי של הכפר, עד שבאה התגבורת, ושינתה את המצב.

מספר מפקד התגבורת, יהושע ברזיז:

„...כאשר התקרבנו למגדל ובריכת המים, הואטה ההתקדמות. במשך שעה תמימה התקדמנו מרחק של 15 מ', כי השטח כולו היה נתון באש. הפגזנו רימוני־עשן ובמסך העשן והעפר שהרימו הרימונים; זינקנו והתקדמנו מטר או שניים, עד שהגענו למגדל. מולנו עמדו השיריוניות העיראקיות. שלוש שיריוניות היו ליד הלולים של בית מספר 12 ושלוש שיריוניות ליד הבית המשמש כיום גן ילדים. כשנכנסנו לבית מספר 11, פגע כדור במכשיר־הקשר, ואיבדנו את הקשר האלחוטי עם הכתה השניה. כשהצלחנו להשתלט על המגדל סימנו לכוח הרתק שיבוא בעקבותינו. הם הגיעו בריצה. העיראקים, שעסקו בביזה תוך כדי קרב, נסוגו כאשר ראו את הכוח מתפרץ. לא עלינו על המגדל, מחשש מילכוד. התפרסנו על הרכס והתחלנו בטיהור העמדות, תוך כדי צליפות של האויב עלינו. בבדיקת השטח הסתבר שהעיראקים עמדו לפוצץ את בריכת המים. על דופן הבריכה, ליד הצינור היוצא ממנה, נמצאו שלוש לבנות חבלה. מיטען החבלה פורק ופוצץ על ידי אנשינו.

„בסביבות שעה 14.00 הופיעו פתאום מטוסי אויב, אשר הפציצו אותנו. למזלנו הם לא הצליחו לפגוע בישוב.

„בשעה ארבע ורבע אחר הצהריים הגיע טנדר עם סיוע ארטילרי: תותח ,נפוליונצ'יק". כשפרקנו אותו מהרכב, הוא נפל, ואחד משני גלגלי העץ שלו נשבר. מאחר שתותח חייב להיות מאוזן בשעת הירי, איזנו אותו בעזרת פלסמים על גבי בלוקים שהינחנו במקום הגלגל השבור. כמות הפגזים שהובאו עם התותח היתה רבה... שלושה פגזים!

„מפקד התותחנים, עולה חדש מרוסיה, שאל ברוסית: „מה הטווח?" לא ידענו לומר ברוסית את המרחק לכן רשמתי על פיסת נייר את הטווח: 1280 מטר. הוא כיוון את התותח לעבר קלנסאוואה, ולפני הירי שאל מהו המקום אותו מפגיזים. אמרנו לו: ,קלנסאוואה'. מאחר שהשם המזרחי לא נקלט באוזני העולה מרוסיה, הוא נתן פקודת ירי לעבר ,קלמנסו' (מדינאי צרפתי). למרות השיבוש בשם המקום, פגע הפגז בדיוק במרכז קלנסאווה. הפגז השני פגע בפרדס לפני קלנסאווה ושלישי הרחק מאחורי קלנסאווה. כאן נסתיימה ההפגזה, כי מלאי הפגזים נגמר. (ראוי לזכור, שבעת ההיא היו בידי צה"ל תותחים מעטים ותחמושת דלה, והפעילו אותם בצורה מוגבלת ומבוקרת, רק במצבים קריטיים).

בעקבות ההפגזה החל האויב לסגת מקלנסאווה והכוח שלנו, ששיחרר את גאולים, הוחלף על ידי כוח מגדוד 32 של חטיבת אלכסנדרוני.

מגמת העיראקים היתה להמשיך בכיבוש עד חוף נתניה, ובכך לחצות את מדינת ישראל לשניים. רדיו בגדאד תירץ את הנסיגה בכניסת גדוד לוחמים יהודים „שתקף את הכוחות העיראקים". בשיחרור גאולים לא נפלו לוחמים מכוחותינו. בחורשה ניצבת אנדרטה לבני גאולים, אשר נפלו במערכות ישראל (5).

מן הבריכה נעלה לגבעה מיוערת, הנמצאת מצפון לנו, ובה היה פעם מישלט.

נמשיך אל מושב ינוב, שנוסד בשנת 1950 בידי עולים מטוניס. העולים היו חברי תנועות הנוער היהודיות „הצופים". „תורה ועבודה" ו„בית"ר". חלק מחברי המושב שלחו את ילדיהם, במסגרת מפעל „עלית־הנוער", מטוניס לנורווגיה, להבראה ולהכשרה, לקראת העליה ארצה. אולם הילדים לא הגיעו ליעדם: מטוס התרסק ב־21 בדצמבר 1949 וכמעט כולם נהרגו. המתיישבים הראשונים שבאו לינוב התישבו בבית נבולסי (5).

כיום מונה המושב כ־500 נפש. ענפי המשק העיקריים הם פרדס, לול, גידולי שלחין ופרחים.

נלך בצד הכביש עד לבית נבולסי, הנמצא בכניסה למושב מכיוון כביש נתניה – טול־כרם.

עאדי א־נבולסי, שזה היה ביתו, היה ערבי עשיר מאוד ובעל קשרים עם האנגלים והיהודים. כאשר פרצו מעשי האיבה ב־1947, שכר בכספו כוח עיראקי כדי שישמור על רכושו. כוח זה הטריד ללא הרף את כפר־יונה הסמוך. באחת מפעולות ההגנה של כוחותינו, פוצץ גשר בכביש טול־כרם–נתניה ליד כפר־יונה. הדבר עורר את זעמם של העיראקים, שישבו בבית נבולסי, והם [illegible] רק. ההזדמנות [illegible] 1946. שני טרקטורים [illegible] ביצורים בגמלו [illegible] יונה. העיראקים [illegible] ונופעילי הטרקטורים ניטשו את הכלים ונסוגו לכפר־יונה. כוח חי"ש שיצא לחלץ את הטרקטורים ביקש מגרעין האצ"ל, שהקים את נורדיה הסמוכה, לתת לו את המיקלעים שהיו ברשותו. מיקלעים אלה נלקחו שלל בפעולת אצ"ל כנגד שדה תעופה בריטי. אנשי האצ"ל הודיעו שהם מוכנים לתת את המיקלעים רק עם המפעילים שלהם. הדבר נעשה וכך נוסף ליחידת החי"ש של ההגנה כוח של מיקלעני אצ"ל. כוח משולב זה התקדם תוך אש, הגיע אל הטרקטורים התקועים וחילץ אותם.

התקרית הזאת הביאה להחלטה שיש לחסל את מקור ההטרדות. ואכן יחידת חי"ש תקפה את בית נבולסי וכבשה אותו.

מכאן אפשר להמשיך בדרך העפר צפונה, אל שרידי המיבצר הצלבני „המגדל האדום" (6). שרידיו – קיר אבן גבוה ובו חרכי ירי – נמצאים מצפון לכביש נתניה–טול־כרם.

אפשר לעשות את הדרך גם בסדר הפוך, כלומר להתחיל במגדל האדום, וממנו, דרך בית נבולסי וגאולים לקדימה.

אם ברצוננו במסלול מעגלי, נחזור מגאולים דרך שבילי הפרדסים מבית פלטניק (2) או נפנה בכביש לצור־משה, ודרך צור־משה נחזור לחורשת קדימה.

□ שלמה מוסק

ידיעות אחרונות

החברה
להגנת הטבע

מידע כללי

- משך הטיול: 3–4 שעות
- אורך המסלול: 6–7 ק"מ (עד למגדל האדום).
- גיל המטיילים: כל המשפחה
- מידע נוסף – ביה"ס שדה ירקון – 03־901112
- עונה מועדפת: חורף–אביב
- מפה: 1:50.000 נתניה
- מים: ביער קדימה, מושב גאולים, מושב ינוב
- הערות: חניון נופש פעיל נמצא בחורשת קדימה.
- אין לקטוף או לחדים פרי מהפרדסים.
- ספרות מומלצת: יער קדימה: מרכז שדה בהוצאת החברה להגנת הטבע.

תחנת מידע וסיורים

בשבת, ה־24 בינואר, נקיים תחנת מידע ביער קדימה וסיורים בנושא לפרדסים שבאיזור. הסיורים יצאו מתחנת המידע שילוט מהכניסה לקדימה (ראה מפה) ויודרכו ע"י מדריכי בית־הספר – שדה ירקון בין השעות 10.00–11.00 לפני הצהריים.

הסיורים מיועדים לחברי החברה להגנת הטבע.

למי שאינו חבר, תתאפשר הרשמה לחברות במקום.

(חברות משפחתית לשנה עולה 19 שקל ומזכה במנוי לחוברת „טבע וארץ", עלון טיולים ומידע ואחרות הטבות)

אם יירד גשם יבוטלו הסיורים ותחנת המידע.

מודיעין טבע
מרכז מידע למטייל

במרכז המידע למטייל של החברה להגנת הטבע (רח' השפלה 3, ת"א ליד התחנה מרכזית), ניתן ייעוץ לטיולים. אפשר גם לטלפן 03־375222, בימים א'–חמישי, בין השעות 9–12 ו־3–6.

הציבור מוזמן.

הטיול בשבוע הבא:
ברכב וברגל לאורך ים המלח

הורוסקופ

מאת

האסטרולוג אילן פקר

לשבוע המתחיל ב־23.1.87 והמסתיים ב־29.1.87

מאורעות צפויים השבוע ובשבוע הבא

- תסיסה ושביתות חוזרות להעסיק את המשק ואת הממשלה.
- הסכמים משקיים עסקיים ופוליטיים אינם מתבצעים.
- סערה בליכוד על רקע מאבקי [illegible]

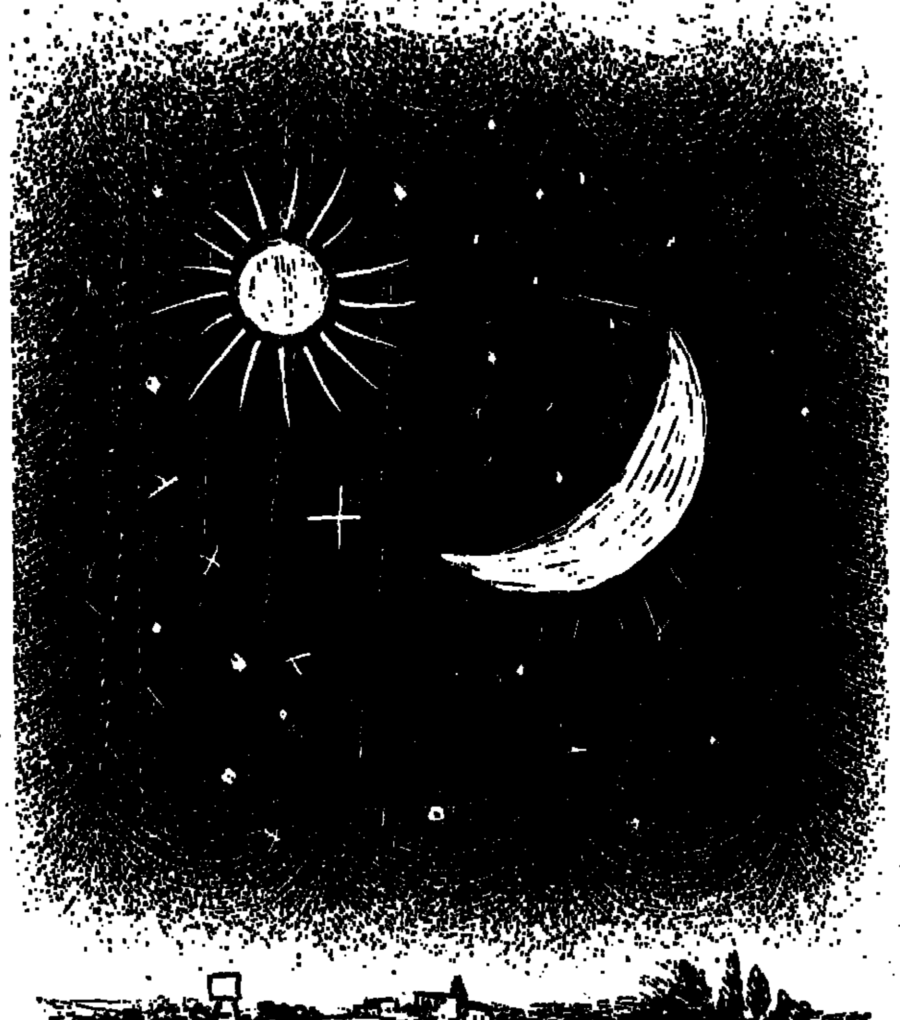

דלי (20.1–19.2)
נסיעות וביקורים הקשורים בעבודה או במישור האישי ידרשו מכם את רוב זמנכם. ידידים יתמכו בכם, אך ידרשו מכם הבטחות שלא תוכלו לעמוד בהן בעתיד. חוסר הבהירות בו אתם נתונים עדיין מפריע לכם לקחת אחריות או לבצע שינויים במישור העסקי והכספי. התחום החברתי מביא לכם קשרים מעניינים. במישור המקצועי אתם זוכים לכל המרמאות.

דגים (19.2–20.3)
אתם עומדים בפני הוצאות כספיות גבוהות מהרגיל. אף כי חל שיפור במישור המינָנסי, עליכם להשמר מתזנאות ותרמיות בתחום זה. זה הזמן המתאים להסדיר סכסוכים ומחלוקת עם שותפים ולסיים מערכת יחסים של עוייְנוּת. ענייני בריאות ידרשו תשומת לב מיוחדת. זה הזמן לנצל את הקשרים הטובים עם בעלי סמכות או עם בוסים.

טלה (21.3–20.4)
הרגשות הרומנטיים חזקים מאד. שיתוף הפעולה הוא העניין החשוב ביותר העומד בפניכם, על כן, הזהרו מתגובות תוקפניות כלפי הסובבים אתכם. חיי החברה פורחים ומשתפרים. ידידות חדשה עשויה להתפתח בעקבות ארוע חברתי. סכסוך על רקע כספי עלול להחריף ולהגיע לערכאות משפטיות. מוצע לכם לנהוג בזהירות בכבישים ולהמנע משימוש במכשירים מסוכנים.

שור (21.4–20.5)
משתפרים הסיכויים לראות רווחים בעסקיכם, אך טרם חלפו העננים במישור זה. אין זה הזמן להכנס להשקעות מפוקפקות גם אם הן מפתות מאד. עליכם לצפות לעיכובים בקבלת מסמכים או אינפורמציה חשובה. העיסוק או הקריירה מתישים אתכם ועליכם להוריד מעט את קצב הפעילות. אתם שוקלים עשיית תפנית רצינית במישור זה.

תאומים (21.5–21.6)
חיי החברה יביאו לכם קשרים חדשים ומרעננים. הבטחון העצמי עולה. תכניות לנסיעת מקבלות עדיפות. שותפויות עסקיות שהקמתם לאחרונה נבדקות מחדש על ידכם עקב חשש מצדכם כי מזה זמן שאינן מצדיקות את עצמן. תיחסים עם בני זוגכם משתפרים ואתם מקבלים מהם את התמיכה המצופה. יציאה להשתלמות מקצועית עשויה לקדם לכם את הקריירה.

סרטן (22.6–22.7)
אחריות חדשה או תפקיד חדש מאפשרים לכם להדוף לתחום מקצועי חדש. דבר המשפר לכם את מצב הרוח. מאידך, הרצון להגיע להשגים ולהספק עבודה גבוה, מעניק אתכם [illegible] מזל [illegible], דבר המחליש את בוחניכם מעבר לדרוש. [illegible] רכוש או כספים ידרשו מכם תשומת לב גדולה. מומלץ להתייעץ בעניינים אלה במומחים מקצועיים.

אריה (23.7–23.8)
שיפור משמעותי צפוי לכם במישור הרגשי אף כי עדיין המוראל אינו בעליית. דאגות במישור המשפחתי ובתחום הכספי ממשיכות להעיק עליכם. השתלמות מקצועית ועניני לימודים מקבלים עדיפות. נסיעה או סיור לימודים בארץ או בחו"ל עשויים להניב פירות מידיים. במישור המקצועי או העסקי, אתם זוכים לשיתוף פעולה מעל המצופה.

בתולה (23.8–22.9)
אתם מוצפים בהצעות, הן במישור הרומנטי והן במישור העסקי. עם זאת, מומלץ לבדוק כל הצעה באופן יסודי ולהמנע מטעויות גורליות. ענייני הבית והמשפחה דורשים את התערבותכם המיידית. מצב בריאותם של בני משפחה מבוגרים ממשיך להטריד אתכם מאד. בענייני כספים חל שיפור הדרגתי.

מאזניים (23.9–23.10)
הרגשות הרומנטיים תופסים מחדש את סדר העדיפות אצלכם. הסכמים ושותפויות פותחים בפניכם אפשרויות חדשות במישור העסקי והמקצועי. מידע חדש שיגיע אליכם יאפשר לכם לנצל הזדמנות מיוחדת. זה הזמן המתאים להפגין את כשרונותיכם. יכולת השכנוע שלכם בשיאה.

עקרב (23.10–22.11)
ענינים מקצועיים גוזלים מכם את רוב הזמן. עם זאת, במישור הפיננסי מסתמן שיפור משמעותי. זה הזמן להתפנות לשיפור היחסים במשפחה ובמקום העבודה. אתם נוטים לערוך בדיקה מחודשת בכל הקשור לחיים הרומנטיים להם נתתם עדיפות גבוהה בחודשים האחרונים. נראה כי אתם מחליטים להאיט את הקצב במישור זה.

קשת (23.11–21.12)
בתחום חיי הרגש אתם זוכים להתעוררות מחודשת לאחר תקופה של דכאון או דיכוי. עם זאת, אין זה מומלץ להסחף ברגשות בטרם עשיתם בירור עם עצמכם שאכן אתם מוכנים לכך בכל המובנים. ענייני בטחון ורכוש דורשים מכם תשומת לב מיוחדת. בני משפחה באים לקראתכם ותומכים בתכניותיכם. נסיעות וביקורים יעלו לכם את המוראל.

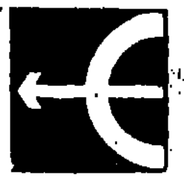

גדי (22.12–19.1)
במישור הפיננסי מצבכם משתפר בהדרגה. אתם מתגברים על הקשיים בתחום זה בזכות סבלנותכם ושיטותיכם השיטתיות. אתם מגלים כי אין כל הצדקה לירידה בבטחונכם העצמי, והדרך פתוחה בפניכם להתחיל מחדש מבחינה אישית. תוך עריכת סדר עדיפויות חדש בחייכם. שימוצים בעלת [illegible] רכישת ריהוט ואביזרים אחרים ישפרו לכם את מצב הרוח.

מפת השמיים השבוע

השמש וכוכב חמה עוברים במזל דלי בהיבט שלילי לכוכב פלוטו הנמצא במזל עקרב (מאבקי כח מצד אלמנטים מקופחים); הכוכבים נוגה ושבתאי נמצאים בצמידות במזל קשת ובקרבתם גם כוכב אורנוס, בהיבטים שליליים לכוכב צדק במזל דגים (הסכמים אינם עומדים בלחץ המציאות) (עדיין אין פתרונות וגישור למחלוקות משפטיות או רעיוניות); המאדים נמצא במזל טלה בהיבט שלילי לכוכב נפטון הנמצא במזל גדי (עיכובים בביצוע תכניות עקב טעויות בשיפוט ובאבחנה); הירח פותח את השבוע כשהוא במזל עקרב (פעילות חתרנית ומאבקים סמויים) ומסיימו כשהוא במזל דלי (חשיפת מחלוקות ומאבקים גלויים).

מצב כוכבים זה מציין החלטיות מול חוסר ודעות. קיים בנו רצון להזיז דברים ולהיכנס לפעולות אינטנסיביות, ומאידך, אנו שרויים במצב מעורפל של חששות ותוסף ודאות. שותפויות נבחנות על ידינו מחדש לאור אכזבות העבר. אנו נוטים לבדוק דברים ביתר יסודיות ובגישה מעשית, ומאידך, מוכנים לתת לעצמנו ולסובבים אותנו הזדמנות נוספת להוכחת היכולת והאמינות.

ילידי השבוע – משתייכים לשלישון הראשון של מזל דלי ונשלטים על־ידי כוכב אורנוס. מודגשת אצלם הנטייה למרדנות וחוסר מנוחה אך גם לעבודה יצירתית הקשורה בתקשורת אנושית ובנושאים הקשורים למימוש רעיונות חברתיים או עסקיים וכלכליים. הם נוטים להתלבט במישור האישי במיוחד לפני כל שינוי או תפנית, אך, עם זאת, הם יודעים להשתלב במהירות בכל מערכת חברתית או מקצועית אשר אליהם הם נקלעים.

"כשיש קבוקים העניינים מתגלגלים"

מבצע השנה:

200 אופני BMX

והפרס הגדול:

2 כרטיסי טיסה למופע BMX בארה"ב

קבוקים - חטיפי בוטנים מצופים של פרומין, מדליקים, טעימים, מהנים ו... מגלגלים ת'עניינים!

איך משתתפים?

- קנו קבוקים של פרומין וצרפו לכל מעטפה 2 אריזות ריקות ושלמות של קבוקים.
- מלאו את כל הפרטים שבתלוש, השלימו הסיסמה, גיזרו אותו או העתיקו את כל הפרטים שבתלוש לדף נייר והכניסו למעטפה.
- שלחו את המעטפה אל: פרומין, מבצע קבוקים, ת.ד. 1458 תל־אביב 61014.
- ככל שתשלחו יותר מעטפות יגדלו הסיכויים שלכם לזכות.
- כל חודש יוגרלו 70-65 זוגות אופניים BMX ולזוכים תישלח הודעה.
- בתום המבצע יוגרל הפרס הגדול בין כל המעטפות שהגיעו לכל הגרלות הביניים - 2 כרטיסי טיסה (לזוכה ולמלווה לפי בחירתו) למופע BMX ב־SEA WORLD בסן־דייגו שבחוף המערבי בארה"ב.
- ההגרלות תערכנה בנוכחות רואה החשבון, עו"ד החברה ונציג משרד הפרסום.
- ההשתתפות אסורה על עובדי פרומין, אסם והחברות השלובות, עובדי גיתם וסוכנויות קופמן.
- תקנון המבצע ישלח לפי דרישה.

המבצע בשיתוף עם חברת "STEEL MASTER" - יצרנית אופני BMX הידועים והמשווקים בלעדית בישראל ע"י מרכז האופניים של שיווק קופמן בע"מ. מגרשי התערוכה הישנים, סוף רחוב דיזנגוף ת"א.

כל חודש הגרלה
ההגרלה השניה ב־10.2.87

בהגרלה הראשונה שנערכה ב־11.1.87 זכו:

תל־אביב: אילת משה, מור קרן, בקייב ראובן; רמת־אביב: עמית עמוס; ירושלים: לוי מעין, כהן ריקי, מונרשטיין עינת; חיפה: גולדנברג אבי, שנהב אליאור, שפרלינג אורן, ברמן יונתן, עידן דבורה, חמודה דומנג; בת־ים: שהם יואב; רחובות: שטרן יעקב, כהן מיטל, חזן הגר וגיל, ביטון ורד, רוזנבוים רמה, שרון גיא; ראשל"צ: דקשטיין בלה, כהן ארז; ב"ש: שוורץ תמר, חורי נסים, דואי מצה; בני־ברק: צדוק שרה, גבריאל דני, גולדנברג משה; הרצליה: פז יניב; נתניה: כהן ליאורה, שניא מאירי, לרנר עירית; קרית־אונו: כהנא רונן; ק. גת: אמר יהודית; פ"ת: איצקוביץ אלון; קיבוץ ידידחנה: קאלי מירי ושלומי; ראש העין: גמיל ארז; רעננה: מצליח טלי, בן־צדף אלעד; חדרה: חלפון יעקב; ק. נורדאו: גולדמן שפרה; יהוד: רחוות דורון; אשקלון: כהן שאול; מושב גיאה: רץ תמי; קרית מלאכי: לוי ארז; יד בנימין: בק פנחס; ק. חיים: אורטל עפר; עפולה: דנגור קלרה; פוריה: רדאה מורית; טבריה: סגלוביץ אסי; כרכור: ראובני אלעד; מעלה הגליל: סויה סאמי; נצרת עלית: טבריאש דליה; קיבוץ מזרע: פלג מייק; ק. מוצקין: פולק מאיר; בית־שמש: אוחיון אסף; בית השיטה: שטאל נעם; עומרן להב נור; נתיבות: נגר נתנאל; ערבה: אבישי שחר וארז; מושב גדולה: זיגדון שי; מושב זנוח: בוסקילה הדס; ק. שמונה: ביטון שמעון; מושב מטע: זאגורי אלי; קראון: סיונה אבי וגיא.

פרומין

קבוקים - החטיפים המדליקים.

מומנט מוסיקאלי

(המשך מעמ' 25)

89 פסתרנים צעירים מכל העולם התכנסו בוורשה, ב־1960, לתחרות שופן. נער איטלקי, מאוריציו פוליני, צעיר המשתתפים, קטף את הפרס הראשון. רובינשטיין, בין השופטים, נטה להעניק את הפרס לאחר

פאשיסטיות, זה נכון. אבל מה לזה ולישראל? לו הייתי חי באיטליה בתקופתו של מוסוליני, אני מקווה שהייתי מתנהג כמו טוסקניני.

„את הקהל הישראלי אני אוהב במיוחד. ואינני מחניף לכם. זו עובדה. אבל משנה לשנה אני מצמצם את הופעותי. עכשיו, רק 40 הופעות בשנה. מספיק. צריך לעבוד וללמוד".

■■■

בביקור הזה הוא מנגן בטהובן, ברהמס ושופן. אבל מוצארט – זה הדבר הקשה ביותר במוסיקה.

„כל הדרמה של החיים יש בקונצרטים של מוצארט. והכל בשפה כל כך פשוטה. דרמה נוראה בתוך פשטות מדהימה. איך אפשר לעמוד בזה, איך אפשר לבטא את כל הדקויות של מוצארט. אני מחפש מנצח שיקליט איתי את הקונצרטים של מוצארט. עוד לא החלטתי במי לבחור. אני פתוח להצעות. מעניינת אותי דווקא תגובתו של מבקר".

וכאן הוא עוצר את הרשמקול. כולם עברו לניצוח – בארנבוים, צוקרמן, פרחיה, אשנבאך, אשכנזי. כולם רצים לחטוף את השרביט. יום אחד הופיעה הקלטה של אופרה, מן הלא־ידועות של רוסיני. המנצח – פוליני.

– אז מנצחים, מה?

„או, לאו אומנם זכיתי להצלחה וגם נהניתי מזה, אבל זה גוזל את הפסנתר ולא נותן זמן לעבוד וללמוד. לא. אני חוזר רק לפסנתר".

■■■

פוליני. למי שמסוגל לעקוב אחר הדקויות והעומק שבמוסיקה. תצלום: ציפי מנשה

איתו וחוזר לפסנתר אצלנו גם ראדו לופו. זה שמנגן הכל ניבפנים, מהבטן, כמו פוליני – ההיפך מרובינשטיין. יהודי, יליד רומניה, זוכה תחרות לידס, נראה בנגינה כמו אוטיסט. מלנכולי. אבל הוא מאלה שיודעים לשיר בפסנתר. והוא יזרוק כרטיס ביקור של בטהובן ויהיה גם היחיד שינגן באך.

ואיתו, הצעיר ממנו, מארי פרחיה. אמריקני ממשפחה יהודית סלוניקאית. גם הוא 'כוגר' תחרות לידס. עוד מופנם אחד, מאלה שצריך להרים טוב את האוזניים כדי לשמוע את הדקויות שלו. שניהם, לופו ופרחיה, ינגנו יחד מוצארט. עבורם ועבור אלפרד ברנדל, האוסטרי המעמיק והסנפן, מוצארט זה הלחם והחמאה.

ברנדל ישיר את שירת שוברט. אל תבהלו אם תראו על הבמה פרופסור ולא טיפוס של כוכב. כל אלה הם נציגיו של הפסנתר המופנם, זה שאיננו מחפש את החיצוניות. משונה, אבל דווקא אלה מצריעים עכשיו לרובינשטיין. ויהיה כמובן גם דניאל בארנבוים, שאותו אין צורך להציג.

– מה יביא העתיד, מה יהיה הפסנתר של מחר?

„מי יודע", אומר פוליני, „אולי אתה צודק, אולי יחזור הפסנתר הווירטואוזי. לכולנו יש וירטואוזיות, אך זו לא המטרה. ואולי תחזור הטכניקה לשמה, כמטרה. אני רוצה לקוות שלא".

זה פוליני. הוא שאמרנו, אל תתפשו רק את האמן, תפשו את האדם, ואז אפשר להבין את סוד אמנותו. ■

אמא של שבת

(המשך מעמ' 18)

המעדכנות את הגרושה. תבחין בעניין רק מי שתבדוק.

■■■

רותה כהן, גרפיקאית במקצועה, מנהלת את הסטודיו של משרד פירסום 'ורשבסקי, פרוילין, רובר', התגרשה אחרי 13 שנות נישואים. בלילה שלפני הפגישה שלנו חלמה חלום. ובחלום היא מסתובבת ערומה, בשדיים חשופים, וקבוצת אנשים עומדת ומסתכלת בה. זה בסדר, היא אומרת לעצמה, זה יפה. אני לא מסתירה שום דבר מכוער.

לפני חצי שנה, היא אומרת, אם היית פונה אלי ומבקשת שאתראיין, היית נתקלת בסרוב מוחלט. היום הגישה שלי השתנתה. אני לגמרי שלמה עם עצמי, וחשוב לי לומר זאת.

כשהתגרשה, היו הילדים בני 10 ו־7. בעצם תהליך הגירושין לא עלה בדעתה שהיא תוותר על הילדים, עד שהבעל הציג זאת כדרישה אולטימטיבית. רגע לפני שנכנסה לקרב, רגע לפני הגיוס הכללי, תפסה את עצמה חופרת פנימה, מחפשת תשובה. בכל אדם, חשבה, מסתתר גם הורה, גם דווק. יש כאלה שכוחות ההורות שלהם חזקים יותר, יציבים יותר. פחות חרדים, יותר סובלניים, קלים בנתינה, חמים.

חשבה שמה שהיא קוראת 'כוחות ההורות' – של בעלה חזקים משלה. שנוכחות הילדים פחות דורכת עליו. אז החליטה לוותר על החזקתם.

„חונכתי שקודם כל אני אמא. שכל אשה היא קודם כל אמא, גם ברבנות יש סידרה שלמה של ביטויים מעליבים כמו סורחת, מורדת ואחרים, בהתייחסות לנשים שההחזקה נלקחת מהן. אני נשאתי לגבר שהיה מאוד הורה תמיד. יכול להיות, שאלמלא הוא היה אבא טוב כל כך, לא הייתי משאירה את הילדים אצלו".

לא ניסתה לרמות את הילדים, לייפות את ההחלטה. לא אמרה להם, לא היתה לי ברירה. החודשים הראשונים היו קשים מכל. הילדים היו שואלים למה התגרשת, ולא למה התגרשתם. הבן היה אומר לה, אם כך אמא את מאוד אגואיסטית. נכון, היתה עונה לו, כל אדם הוא אגואיסט.

וכשהבת היתה לוחצת אותה, מנסה לברר עד כמה היא אוהבת אותם, היתה אומרת לה, אני לא יכולה להוכיח לך עד כמה אני אוהבת אתכם. את צריכה להאמין לי.

לקח זמן. היום, היא אומרת, היחסים זורמים, אין רגשי אשם, אין טענות. הילדים באים פעמיים בשבוע, אחר הצהריים. פעם בשלושה שבועות לסוף שבוע. רופא שיניים, מספרה, זה בתחום האחריות שלה. בגדים הם קונים עם האב.

לה עצמה, למרות שלא היתה בת להורים גרושים, לקח הרבה מאוד זמן, עד לתקופה האחרונה, בעצם, לפתוח את מערכת היחסים שלה עם אמה. לברר כאבים שמעולם לא דיברו עליהם. עם הילדים שלה, החליטה, זה יהיה אחרת. מותר לדבר על הכל. וצריך לומר את האמת.

הילדים השלימו עם המצב, ההכרה פתות. כשעזבה את הבית, חשה כי בכל מקום שאליו היא הולכת, מתרוממות גבות. חברים

תמיד היה לי חשוב להיות אהובה ומקובלת. זו הפעם הראשונה שעשיתי משהו בניגוד לנורמות – והייתי שלמה ומאושרת עם זה

קרובים התרחקו ממנה. ביקורת קשה הוטחה מאחורי גבה.

פעם מישהי במשרד שאלה אותה, ומה עם הילדים. הילדים אצל בעלי, ענתה. זה כסח נורא קשה לך, אמרה הבחורה.

„לא היה לי קשה. תמיד היה לי חשוב להיות אהובה ומקובלת. זו פעם ראשונה שעשיתי משהו בניגוד לנורמות, והייתי מאושרת. היה טוב לי להיות לבד, עם עצמי. כנראה שזה מה שמתאים לי".

אלמנט הבושה, מסתבר, הוא אחד השיקולים הקשיתיים, הנלקחים בחשבון, טרם ההחלטה. גרושה צעירה, המגדלת את ילדיה, סיפרה לי במהלך הכנת כתבה על משפחות חד הוריות, כי שקלה את האפשרות להשאיר

את הילדים אצל הבעל. „אמא שלי אמרה אז, שהיא תתאבד אם אעשה לה את זה. לעולם לא אוכל לצאת לרחוב, היא אמרה, וגם את לא".

מחסום הבושה, אומרות הפמיניסטיות, ייפול עם שינוי התפיסה שאשה היא קודם כל אם. יש להניח, שהפלת מחסום הבושה, תעלה את מספר הנשים שתוותרנה על החזקת הילדים.

■■■

נשים שוויתרו על החזקת ילדיהם, סובלות מרגשי אשמה, הרבה יותר מאשר גברים שוויתרו, אומר ד"ר אלן סטמפלר, פסיכולוג אמריקני. נשים רבות מצאו עצמן במצב של התגוננות. מנסות למצוא צידוק למעשה שהן עשו. מתקשות לשכנע.

„לא ראיתי אמא שלא סובלת מרגשי אשמה על נטישת הילדים. לא ראיתי ילדים שלא חוזרים ומטיחים זאת באם, ולא ראיתי אמא שלא המציאה אליבי להצדקת עצמה", אומר פסיכולוג המטפל במשפחות שעברו גירושים.

הילדים, מסתבר, שומרים פחות טינה לאב שעזב את הבית. „אינני יודע אם זה משום שעזיבת האם נתפסת כטראומה קשה יותר, או משום שילדים, כמו מבוגרים, הורגלו לראות בנטישת האם את הבית, מעשה בגידה חמור".

רחל גיורא: „התוצאה היא, אמהות אשמות ולאו דווקא אמהות טובות יותר. נשים שעזבו את ביתן, הן נשים שהעיזו לממש את חופש הבחירה שלהן. נשים אלו, בהגדרה, מאיימות

על על התבניות הסטנדרטיות של יחסי גברים ונשים. באופן פרדוכסלי לכאורה, הן מעוררות זעם דווקא אצל נשים אחרות. אני יכולה לומר בהקשר זה, שאותן נשים המגנות את התופעה, מגיבות כמו כל קבוצה מדוכאת אחרת".

האשמה, אומרת רותה כהן, היא הרעל המיותר ביותר שקיים.

■■■

נ., מהנדס, מגדל שלושה ילדים. קם ב־06.30, עוזר להם להתארגן לבית הספר, מכין ארוחת בוקר, סנדוויצים. בצהריים יוצא מהמשרד, חוזר הביתה, מכין ארוחת צהריים. יושבים מסביב לשולחן, מדברים על בית הספר, על השיעורים, על הבחינה הקרובה בגיאוגרפיה. בארבע חוזר למשרד, ובשבע בערב חוזר הביתה. ב־22.00, הוא מוצא זמן למקלחת. אם הוא יוצא, הוא עושה זאת מאוחר יותר.

פעמיים בשבוע באה עוזרת. לפעמים, כשאין לו חשק לבשל, הילדים מגיעים אליו למשרד והם הולכים לאכול במסעדה סינית.

– איפה אתה מפסםד, בתהליך גידול הילדים?

„קודם כל, בגדול, אני לא חושב שאני מפסםד. במושגים של ברורסל הייתי אומר, שהשמירה אזורית ולא אישית. אני מניח, שבכל תא משפחתי שמתפרק יש הפסד מבויים. אני מקווה שההפסד הוא בשוליים".

הוק מזין נורמה, ולהיפך, אומר משפטן ברואיין לכתבה זו. זהו תהליך סוציולוגי, הפועל לשני הכיוונים: בכל שמתפתחת מודעות האשה לזכויותיה, כך גם הולכת ונוברת הנטיה לזנות את העכות המסורתיות, טיפוח הבית וגידול הילדים.

אצל הגברים, מאידך, הולכת וגדלה המעורבות בתהליך גידול הילדים. הולכת וגדלה המגמה לדרוש את ההחזקה עליהם, במקרה של גירושים.

„התהליכים האלו גורמים להסרת מסך המסתורין לגבי יכולת הבעל לפרנס את המשפחה, ויכולת הטיפול המופלאה של הנשים בילדים מאידך".

המערכות המשפטיות והחברתיות, מן הסתם, יסתגלו עם הזמן למושגה, שדיסה בבוקר וחלצה מגוהצת בערב, על הכיסא, חשובים פחות מחום ואהבה.

ומי שמקבל הילד נגר עיניו, בסופו של דבר, ישמש נמתנחים של חום ואהבה. ■

„תרגע ראיתי את החדשות שהתכוונתי להקריא לכם..."

„הארוחה שלי תחכה לי על השולחן. לא בצלחת, פשוט על השולחן..."

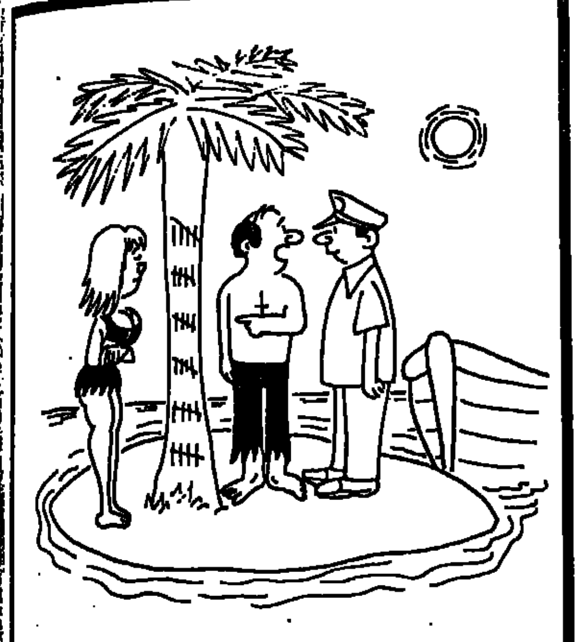

„זה מספר הפעמים שהיא אמרה לי 'לא'..."

„איך יוצא, שכל פעם שאני חוטף 'שפעת־של־יומיים', זה בסוף השבוע...?"

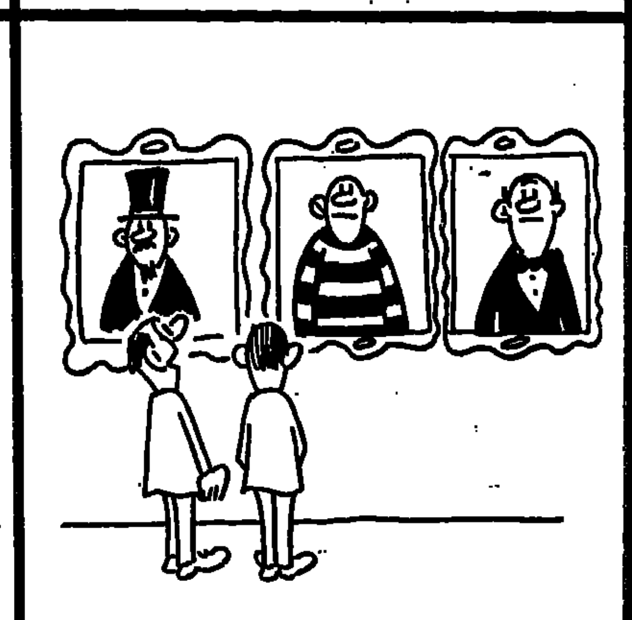

„הוא היה זה שהפך אותנו למשפחה עשירה..."

„יש שמועה, שזה הפתח של המגרסה..."

להצליח בבגרות

נמשכת ההרשמה לכיתות בוקר וערב למועד יוני 1987 לכל מקצועות הבגרות בפיקוח משרד החינוך והתרבות.

כולל: מתמטיקה 5 יח' ★ פיזיקה 5 יח' כולל מעבדה ★ כימיה ★ ביולוגיה ★ אומנות ★ בחינות פסיכומטריות

רק באולפן לבגרות: 1. 80% מתלמידינו עברו בהצלחה את בחינת הבגרות במתמטיקה במועד ינואר 1986. 33% קבלו ציונים 10-19. 2. לימוד עד להצלחה או החזרת שכר לימוד במקרה של כשלון שני. 3. מורים מעולים בכיתות קטנות. 4. מלמדים את כל החומר הדרוש לבחינה, כך שלא נדרש ידע מוקדם. 5. שעורי תגבור לתלמידים מתקשים **ללא תשלום.** 6. בסקר דעת קהל של חברת קלע נקבע כי האולפן לבגרות הוא בי"ס האקסטרני הטוב ביותר בישראל.

ההרשמה לבחינות הבגרות במשרד החינוך והתרבות מסתיימת ב־10.2.87

ראיון בלעדי עם מנהל האולפן, אינג' א. לחמן (מחבר הספרים).

הפתרון הגואל

מורה מקסים, מקסים, אוירה נהדרת בשעורים וממש כיף ללמוד ביחד. זוהי תגובתה של תלמידה אחת מיני רבות הממליצות בחום על הלימודים באולפן לבגרות המשמש כבי"ס בוקר וערב לאקסטרנים.

שאלנו את מר לחמן: האומנם נמצא הפתרון הגואל לתלמידים המעונינים להשיג תעודת בגרות?

תשובתו: האולפן לבגרות שנוסד בשנת 1979 הציב לעצמו מטרה לא רק ללמד את כל מקצועות הבגרות, אלא אף להביא את התלמידים לאהוב מקצועות אלה ולהנות מן הלימודים.

אליהו חבזה: „מ־6 בתיכון ל־10 באולפן לבגרות בפיזיקה 5 יח'"

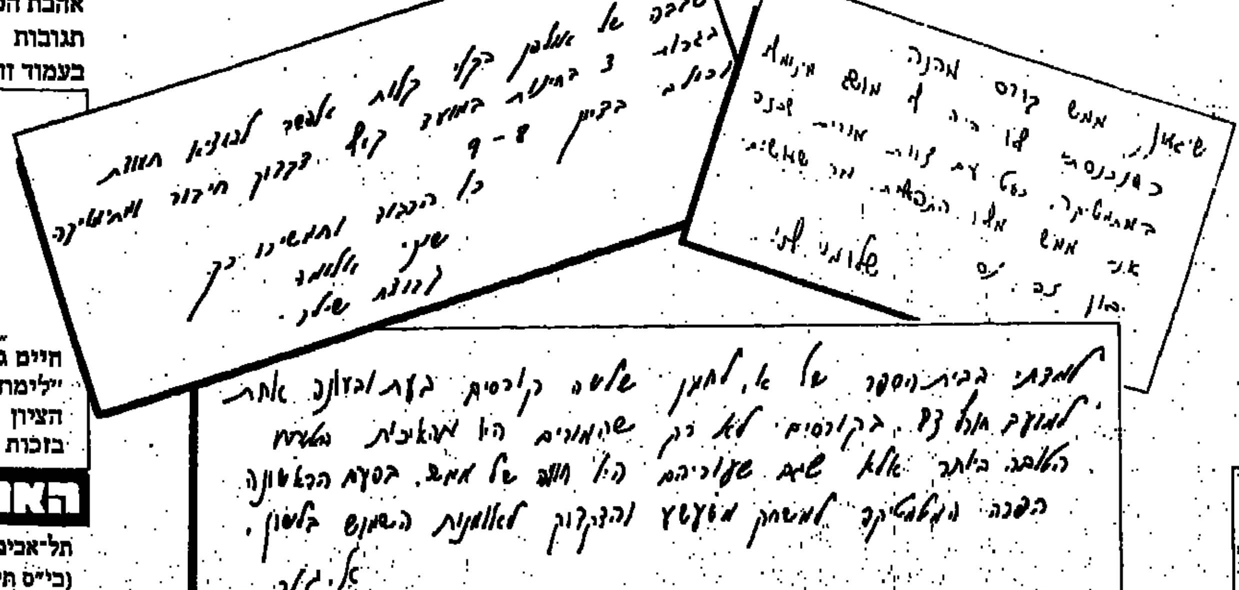

הצלחה מדהימה

האם הצלחתם במשימתכם? תשובה: בסקר שערכנו בקרב בוגרי האולפן לבגרות, שניגשו לבחינות במתמטיקה במועד ינואר 1986 התקבלו התוצאות הבאות: 80% עברו את הבחינה בהצלחה (ציון 6 או יותר); 33% קיבלו ציון 9 או 10, ציון ממוצע: 7.4.

אהבת המקצוע? תשובה: ראה את תגובות הבוגרים (מקצתן ניתן בעמוד זה).

חיים גרוס: „לימודים עם יחס אישי. הציון הגבוה (9) במתמטיקה בזכות המורה ריקי."

האולפן לבגרות

תל־אביב: דרך חיפה 81 (בי"ס תיכון חדש חדר 7) טל': 03-5461106, 03-5460618
ירושלים: רח' המלך ג'ורג' 16 טל': 222375, 02-222340
חיפה: רח' יל"ג 3 טל': 6674, 04-641040
באר־שבע: רח' העצמאות טל': 71690, 057-73146
ראשון לציון טל': 969459

בת־ים: עברנו מבנין גמנסיה הרצליה לבניין תיכון חדש!

ברידג' מאת רחל שמיר

מה ענין שמיטה להר סיני?

„לא ידעתי שאת עושה הכרזות פסיכיות", העיר דרום לאחר שנכשל בביצוע החוזה.
ההערה היתה מופנית אל הגברת גולדברג, שבמקרה זה ישבה במזרח.
ליד כל השולחנות היה החוזה הסופי ששה או שבעה ספייד וליד כל השולחנות ביצעו שבעה ספייד. ליד שולחנה של הגברת גולדברג החוזה הוכשל.
המערך:

צפון
♠ A K 9 7
♥ 4
♦ A J 10 7 6
♣ A 10 7

מערב
♠ 5 4
♥ A K 7 5
♦ 9 5 3
♣ 9 5 3 2

מזרח
♠ 3 2
♥ Q J 10 9 8 6 3 2
♦ 8 4 2
♣ —

דרום
♠ Q J 10 8 6
♥ —
♦ K Q
♣ K Q J 8 6 4

[illegible]

„וכל יציאה אחרת היתה מאפשרת לך לבצע את החוזה".
„וכה היה קורה אילו שותפך השאיר את החוזה בשבעה קלאב מוכפלו" שאל דרום.
הכפל של הגברת גולדברג ממזרח הדליק נורה אדומה בכיוונו של שותפה והוא הוביל בקלאב. הגברת גולדברג תכננה באחד הש־ליטים הקטנים סבירה להכשלת החוזה.
„שכחת שאחרי הכפל שלך הי־תה לגברת גולדברג עדיין זכות דיבור", התערב צפון, שכל השיחה הזו עיצבנה אותו.

שחמט מאת אורי צחור

האלוף למד לקח

אלוף העולם בשחמט, גארי קספארוב, הצטיין גם באולימ־פיארת השחמט בדובאי ולאחר מכן בתחרות „אוהרה" בבריסל. בדובאי, צבר 8.5 נקודות ב־11 משחקים. בבריסל 7.5 נקודות בעשרה משחקים. בכל אחד מש־ני האירועים ספג הפסד אחד וסיים שלושה משחקים בתיקו, אך ניצח ב־11 משחקים.

הן באולימפיאדה והן בברי־סל, הן בכלים הלבנים והן בש־חורים, חזר קספארוב להשתמש בפתיחה בה כשל בדו־קרב האח־רון על אליפות העולם, נגד קארפוב. המדובר הוא בהגנת גרינפלד. נראה שקספארוב למד את הלקחים מכשלונותיו בפתי־חה זו. העובדה שקספארוב שי־חק, במשחק המובא להלן, נגד נוסח שונה של הגנת גרינפלד, מזה שנקט נגדו קארפוב, מעיד שגם לכך הוא מוכן. המפסיד, במשחק להלן, הוא צעיר מצטיין מפרו, שהוא מהטובים ביותר בשחמטאים הצעירים בעולם, [illegible]

הגנת גרינפלד

לבן: [illegible] שחור: גארי קספארוב

דובאי 1986

[illegible]

18.צ־ד2, בא: ד3!! 18...ר:ד3; 19.ה:ד3, מה־א6! 20.פ:ג3, ד:ג3; 21.מה־ב5, מה:ב5; 22.ר:ב5, צ־ב8; 23.ר־א4, ג3; 24.צ־ו1, 24.צ־ג1? צ־ב1; וזוכה) 24...צ־ב2; והלבן נכנע שכן על 25.ר־ב3, בא ר־ג3; מלווה ב־ר־ד2; ואין הצלה.

לפנינו עוד מיניאטורה נתמרה שהחלה בהגנת גרינפלד. הפעם יד הלבן, שהקריב מלכה, על העליונה.

לבן: פאלאטניק שחור: שטול

טאלין 1986

[illegible]

14...צ:ב2!! (ושוב הקרבת טיב המקנה תנופה לשחור) 15.מה:ב2, פ:ג3; 16.צ־ד3, גוד4; 17.ר:ג6, ר־א6; 18.פ־ב1, (הלבן חייב להחזיר את הטיב. על [illegible]

תייגה) בתיקו 2:2 נפרדו, בנתי־ים, קבוצות הפועל חדרה ובנק לאומי ת"א (עוזי גלר – רן שבת־אי – תיקו, אברהם מלאכי – יצ־חק ויסטאנייצקי – תיקו). תוצ־את המשחק בין חיים שניידר מחדרה לעופר חרותי תקבע על ידי ועדת השיפוט שכן כל קבו־צה דורשת נצחון בו. אס"א טכ־ניון חיפה גברה על „רובינשטי־ין" ירושלים 1.5:3.5. ויעקב קליימן – שאול רודקוב – תיקו, אילן מנור ניצח את אברהם גוט־צייט)

הדירוג: הוד השרון/פתח תקוה 13.5, ראשון לציון 13, בי־כורי העתים 10.5, אס"א ת"א 10(5), רחובות 8.5, באר שבע 7.5(10), טכניון 7.5(5), חדרה 6.5(1), בל"ל 6(1), „רובינשטיין" 6.

אלוף אירופה לנוער

ואסילי איבנצ'וק, מברה"מ, זכה בבכורה באליפות אירופה לנו־ער, [illegible]

מוצר התחבולה

[illegible]

צ'כוסלובקיה 1986

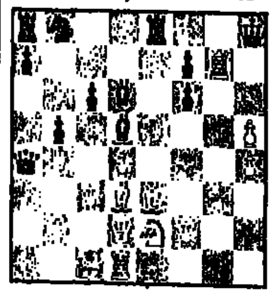

[illegible]

פתרון

[illegible]

הפתעות בליגה

[illegible]

אס"א אוניברסיטת ת"א גברה על הקבוצה המפתיעה של הפר־על רחובות 1:4. (נתן בירנבוים ניצח את מרדכי טבארידאשבי־לי, יאיר קריידמן גבר על צבי גל, שמעון כגן הפסיד לאורי [illegible]

מטבעות ומדליות מאת חיים לנגלבן

בכריכה אחת

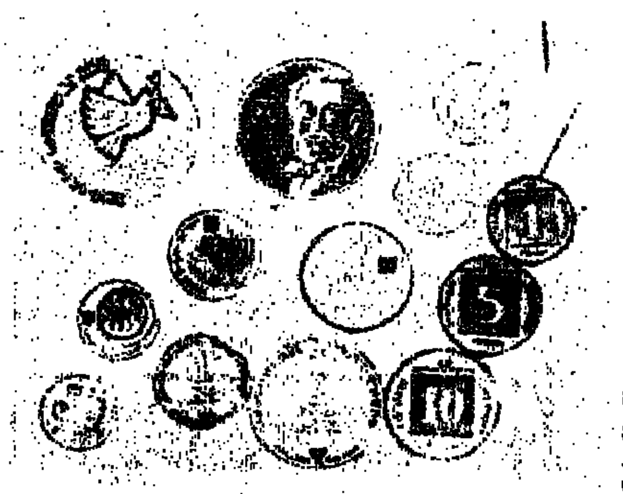

סידרה מיוחדת ומורחבת זו, כוללת הפעם שנים־עשר מטבעות עוברים לסוחר ומדליה מיוחדת אשר הונפקה לקראת חג החנוכה ה'תשמ"ז–1986. בסידרה זו חמש מטבעות עוברים לסוחר בערכי שקל חדש עם שנת הטבעה ה'תשמ"ז, ואותם חמש המטבעות עם שנת ה'תשמ"ז, בתוספת המי־לה „חנוכה", מוטבעת על פניהם בעברית ובאנגלית עם מנורה זעירה. הסידרה כוללת עוד שני מטבעות שהוטבעו בשנת ה'תשמ"ה: 1 שקל חדש עם המלה „חנוכה" בעברית ובאנגלית עם מנורה ו־½ שקל חדש עם דיוקנו של רוטשילד וסמות הישובים אשר הוקמו בסיועו. מטבעות אלה נטבעו על־ידי בנק ישראל בכמויות מוגבלות וקטנות מן הרגיל ואולי מוכן מן השוק. כל המטבעות הם חדשים, הישר מן המכבש, ללא סימן טביעה: MINT FRESH UNCIRCU-LATED.

בנוסף על כך מצורפת בפעם הראשונה בתולדות הנומיסמטי־קה הישראלית גם „מדליית הנר־בה" עם שנת הטבעה ה'תשמ"ז, [illegible]

מטבעות הבלולים בתוך סידרה מיוחדת זו, שהורכבה על־ידי החברה הממשלתית למדליות ולמטבעות לקראת חג החנוכה:

מטבע	קוטר מ"מ	משקל גרם	מתכת	שנת ההטבעה
1 ש"ח	18	4	נחושת־ניקל	התשמ"ז
1 ש"ח	18	4	נחושת־ניקל	„חנוכה" התשמ"ז
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

[illegible]

על בולים ובולאים מאת שלמה שמגר

צב הדואר האיטלקי

חוסר־היעילות של הדואר האיטלקי הפך לשם־דבר. זהו ממש צב לעומת צבי־הדואר הישראלי, שכידוע גם הוא אינו נמנה עם הזריזים בעולם...

אבל, כעת, יש הרגשה, שהאיטלקים מגזימים: הם הנהיגו שירות של דואר דחוף למכתבים וחבילות עד שני ק"ג, המתחייב למסור כל דבר־דואר בתוך 24 שעות בשמונה ערים ראשיות וביניהן: רומא, נאפולי, פאלרמו, קאליארי, פירנצה, פראטו, בולוניה ומילאנו. הדואר [illegible]

בארצנו גבוהים – שיחזור בו מיד ובבושת־פנים!

★

הדרכון הכחול

הפדרציה של מיקרונזיה, שמיספר אזרחיה כמאה ועשרים אלף בלבד, מציגה בגאווה את דרכונת הראשון על גבי בול חדש. הדרכון הכחול מעוטר בי־סמל המדינה הצעירה. (שעורה נתונה לחסות של ארה"ב) המורכב מרקע כחול וארבעה כוכבים המסמלים את האיים יאפ, טרוק, פונפיי וקוסריי.

ג'לאל באוזאו

[illegible]

תשבץ תרתי־משמע ©

מאת נדיב אבידן

מספר 164

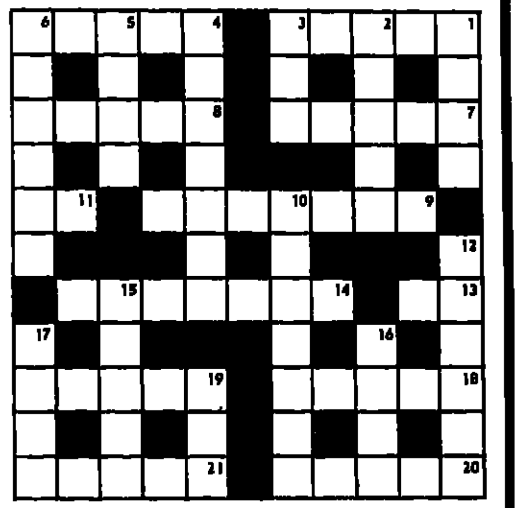

מאוזן:
1. זה מחייב לברר היכן המרגל (מ)(5)
4. דגלי מפ"ם נראים ברחובות (5)
7. איך נביע התנגדות ל „3 אנכי"? (5)
8. בקש שיוציאו כינים מהכובע (5)
9. הם מתים על ספורי מעשיות מהעיר הגדולה (7)
11. קיצפו של נהר בצאת העונה (2)
13. לבון לא ישן אצלו (2)
14. לדוגמה: חדש מחלה (7) (עפ"י אילן גולדהירש)
18. לו למאהב הזה היה פה, הוא היה הופך לכוכב כדורגל (5)
19. ארביץ קרוב למלצר (5)
20. לפני שמגיעים ללונדון טוב להיות בצבא (5)
21. מה נעשה, אולי, אם נרצה למכור וולין? (5)

מאונך:
1. ראו „19 אנכי"
2. איך להשתמש בכסף כנשק? (5)
3. עם „6 אנכי" במקרה הזה מטאטא לא יורה – יורים בו (6,3)
4. חלק מהספר מוקדש ליצור דיטוני, שדואג לאינטרסים שלי (7)
5. על־פי ההסכם ברודי חזר אלוף (4)
6. ראו „3 אנכי"
10. הוא שר על המרכיב המתמתי בבירה (4,3) (עפ"י אילן גולדהירש)
12. מתכתב בעפרון (3,3) (עפ"י דוד צח)
15. אפשר לראות שם משהו זוטרי (5)
16. קישט עוד לפני סיוון (מ) (4)
17. בכל פעולה כמל יש תחליף (4)
19. עם „1 אנכי" לא חייבים לקבל את קביעת בית־המשפט, שהבחורה שיתפה פעולה (4,3)

בין הפותרים יוגרל סך 25 ש"ח.
את הפתרונות יש לשלוח לפי הכתובת: תשבץ תרתי משמע „ידיעות אחרונות" ת.ד. 9177 מיקוד 61091 ת"א.

עושים חושבים

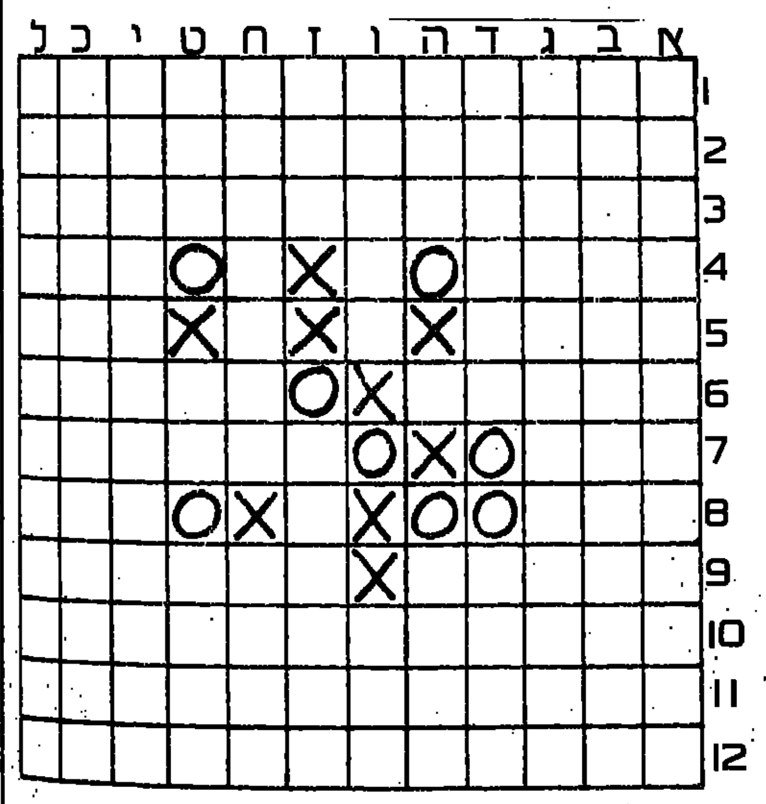

במשחק שלפניך על השחקן ליצור רצף של חמישה סימנים זהים בשורה (במאוזן, במאונך או באלכסון). היכן על השחקן לסמן x כך שינצח בארבעה מהלכים לכל היותר.

בין הפותרים יוגרל הספר, אבי, בחו מאת יעל דיין.

שעה של פנאי

תשבץ מאת הלל הרשושנים

מספר 1405

21 פרסים יחולקו בתגרולת בין הפותרים נכונה. פרס א': הספר „לא זכיתי באור מן ההפקר", מאת יצחק רפאל ועוד 20 פרסים שונים.
המען למשלוח פתרונות: „הלל", תשבץ השבוע 1405, ת.ד. 20227, ת"א, (61201).

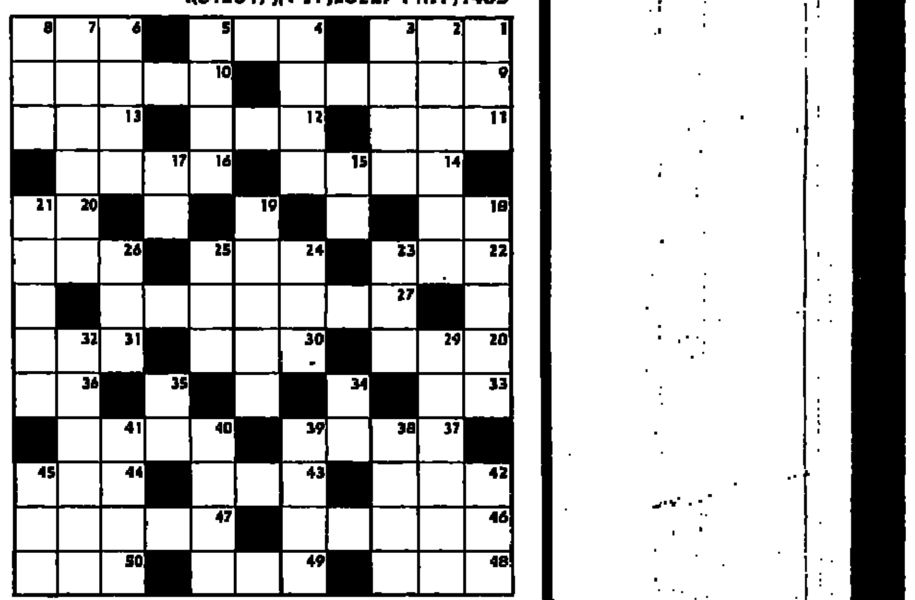

במאוזן – מימין לשמאל: 1) „תרדיף" (שם נרדף) ל„מנהיג" 4) מרדעת 6) בהמה דקה 9) מקום הצדי־קים לעתיד לבוא 10) טרחן, „נודניק" בלעז 11) נוזל תיוני 12) אחד מטעמי המקרא 13) ים קטן 14) פחד־פתאום 16) צמח־בר צורב ומכאיב 18) נקב 20) איבר זוגי בגוף האדם 22) תבואה הנזרעת באיחור 24) צמח תבלין ריחני – „ואניל" בלעז 26) „גומי" – בעברית 27) זמרת עבריה בעלת קול עדין ונעים 28) אומה 30) ארון בקיר 31) בו רואה את עצמו בלבד 33) כלי נגינתה של מרים הנביאה 36) פעיית השה 37) „תרדיף" ל„מנורה" 39) „תרדיף" ל„שיירה" 41) „תרדיף" ל„גשם" 42) מחזקת את מיתרי האוהל 43) התחייבות חמורה 45) „מלך" הדגים 46) סיימה לימודיה ב„תיכון" 47) סל ביכורים 48) ריתמת ראש הבהמה 49) מין צבע – „אוקר" בלעז.

במאונך – מלמעלה למטה: 1) תבנית – „מודל" בלעז 2) עיר בישראל – רובה דתית 3) „כתר" האריה 4) עוף גדול דומה לחסידה 5) מין חלוק 6) דג טהור אכיל 7) משוררת עברית – שמה הפרטי „יוכבד" – מחברת „מרחוק" 8) שנים־עשר חודש 15) מלא רטי־בות 17) כלי בשחמט 18) „תרדיף" ל„כרכשת" 19) מעבר מתחת לאדמה 21) קבוצה בעמק־הירדן, נוס־דה בשנת 1910; 23) קליפה של אלון 24) בת אשר – נכדת יעקב 25) „תרדיף" ל„מורא" 26) אשנב 29) פילוסוף יווני, 427–347 לפני הספירה; תלמידו של סוקרטס 32) פרשת דרכים 34) כלי שולחן 35) תבר־אה נקיה 38) בהמה מפוטמת 39) מטבע רומי עתיק 40) מתנהג באדיבות יתרה – „ג'נטלמן" בלעז – מתחדשי הלשונאי הלל הרשושנים: 40) „תרדיף" ל„מחול" 41) לתת – בלעז 44) אליהו הנביא חסה בצילו.

הפתרונות והזוכים

פתרון גליון 1196

● כתב סתרים: יונים נקבצו עלי אוי...

פתרון תשבץ השבוע מס. 1400

במאוזן: 1) בעץ 4) באר 7) שלף 10) ברי 11) דבש 12) אוב 13) אברה 14) אולה 15) יהב 17) „מט" 19) גלמוד 20) נא 21) איד 23) „קמיע" 24) תגר 25) רפש 26) „חמד" 27) שוק 28) שמן 30) „רתם" 32) מן 33) אבוקה 35) יד 36) פרט 37) מדד 39) נכרי 42) קלפי 44) יפי 45) דלק 47) „פרג" 48) „הלס" 49) קצר 50) יעל.

במאונך: 1) „בבא קמא"ב 2) ערב 3) ציר 4) בד 5) „אברהם מאפו" 6) רש 7) שאון 8) לול 9) „מברואר" 15) ילק 16) בוץ 18) טירון 20) „נגדתי" 22) דפק 24) תמר 27) „שמפניה" 28) שבט 29) נקם 31) מדריגל 33) ארי 34) הדק 36) פרוס 38) הלפי 40) כפל 41) גלץ 43) פרע 45) דק 46) קר.

[illegible]

פתרון תשבץ חנוכה 1401

במאוזן: 1) דרור 5) עסקה 8) מז 9) „עשתרת" 12) פו 13) יון 15) כתם 16) פיל 17) חנכה 18) מוטו 19) נס 20) נהג 22) חלף 23) כס 24) יהודית 26) בעל הון 27) בן 28) שרה 29) חד 30) פלס 31) בקי 32) מש 33) שרב 34) חשן־משפט 38) נס 40) יהודה 41) חן 42) יון 44) גנה 45) תנ"ך 46) קדקד 48) דלהי 49) מודיעים.

במאונך: 1) דמי חנוכה 2) „רזוננס" 3) רע 4) מתתיהו החשמונאי 3) עת 6) קפיטל 7) הולופרנס 10) שך 11) נכס 16) פוחת 20) נחל 21) גדוד 24) יעה 25) ין 26) בריח 27) כלב 28) שק 30) פרט 31) ברניקה 32) מנהג 33) שפה 35) שי 36) שדה 37) חנכיה 39) סוד 41) חנה 43) נקם 45) תלם 47) דו 48) די.

הערה: השאלה במאונך 48 ת.צ.ל. „מספיק" ולא כפי שהודפס.

שמות הזוכים וזוכי צ.ה.ל. בתגרולת 28 פרסי הספרים – תשבץ חנוכה מס. 1401

פרס א': שלמה שפיגל; פרס ב': יעל מנירב ת"א; [illegible]

„לאן נעלמה המתעמלת"? (מגליון 1191)
לוי עמרי; דרוק כהן; בנימין תנוי צופית בהר; מיכל זהבי; לאור גלי; נירית הניג.

פתרון תשבץ תרתי משמע מס' 161

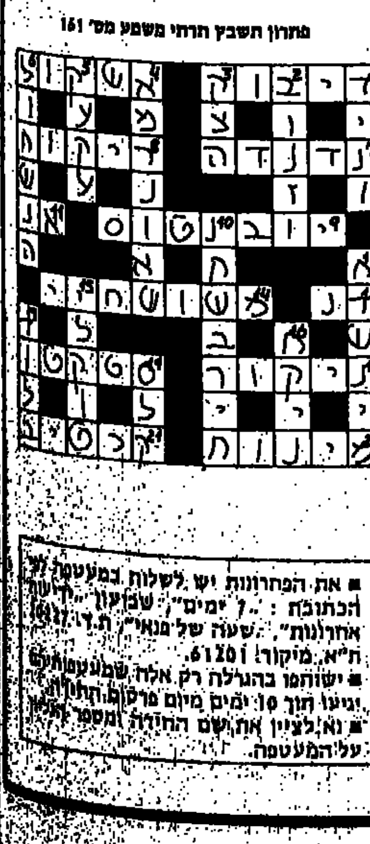

[illegible]

הציור השבועי לילד

לאן הציפור נעלמה?

[illegible]

תפוח ועץ

286 לילדים ולהורים

מדף הצעצועים

משחקים טובים

„הבטיחו" לנו בצורת, וכמה טוב שקבלנו המון גשם, אך מה עושים עם הילדים בימים גשומים וקרים? קונים משחקים כדי להעסיק אותם? תהיינה כמה בעיות עם יתרת חשבון הבנק. דרך חסכונית ונעימה לפתרון הבעיה, מספקים ספרי משחקים, בתנאי שהם טובים. לאחרונה יצאו לאור שניים כאלה.

הראשון – „טובים השניים" – הוא ספר משחקים בהוצאת „דביר בצמון". זהו צירוף של 32 לוחות משחק שונים, מודפסים שחור־לבן משני עבריהם של ששה־עשר דפי קרטון קשיח ומחוברים ברצועת מתכת לוליינית.

כדי לשחק במשחקים הרבים, צריך דיסקיות, אך אפשר להשתמש גם בכפתורים. המשחקים מגוונים, אך כולם מיועדים לשני מתחרים בלבד. יש למשל שח סיני, שללוח המשחק שלו צורת משושה, וכלליו שונים מאלה של השח הרגיל. חבל רק שבמשחק זה, כמו באחרים בספרון החביב, לא צוין בבירור מה מספר הדיסקיות הדרושות למשתתפים. גם לוח המשחק של השח הסיני קטן מדי לביצוע נוח. בסך הכל רעיון מוצלח וטובים השלושים ושניים של „טובים השניים" שיכולים לספק עניין עד חופשת הקיץ ועד בכלל. המחיר סביר בהחלט: 12 ש"ח.

עוד ספר משחקים הוא „ספר המשחקים" של תמר טלשיר. זהו מעין ספר מתכונים מוצלח מאד למשחקים, ומדובר בעשרות משחקים שונים. מוצלח, כי אפשר להשתמש בו בגן ובבית הספר וגם בבית. הספר מעניק למבוגר את המתכון הנכון ליצירת המשחק, אותו אפשר להכין עם או בלי עזרת הילדים. רצוי לבחור באפשרות הראשונה.

לרוב, מדובר במשחקים לימודיים שנועדו לא רק כדי להעביר זמן, אלא הם מעניקים תכנים ומלמדים בצד ההנאה. מחברת הספר מעודדת לחרוג מחשיבה של „כזה ראה וקדש", ולהתאים את התוצר הסופי לצרכי הילדים וגם לדרישותיהם ולדמיונם הפורה.

הפרקים השונים מתייחסים לחגי ישראל. יש משחקים לחנוכה, לפורים, ולכל שאר המועדים, אבל אפשר להפיק ממנו תועלת רבה גם בסתם יום של חול. הרי לא צריך להמתין לפורים דווקא, כדי ליהנות מכתבי־סתרים, שהוא למעשה מלים בתחפושת. חמוד הוא הפרק המוקדש לשפות־סתרים. בספר מציעים ששה כתבי סתר – החל משיטת הגימטריה העברית, על פיה מקבלת כל אות ערך מספרי, ועד לאלף בית של יוליוס קיסר, שהמציא כתב החלפות: כל אות במלה מוחלפת באות השלישית הנמצאת אחריה בא"ב. עתצמע – כך היה יוליוס קיסר כותב בעברית את המלה מקסים.

שושנה חן

בישול בזק־זק

מוסר עם כליות

רב הילדים בישראל לא טעמו טעם כליות, בגלל העבדה הפשוטה, שרב האמהות אינן קונות כליות למרות מחירן הזול. נכון, בזמן הכנת הכליות יש ריח לא נעים במטבח, אך ברגע שמכבים את האש, עובר גם הריח. וכשמזמינים את בני המשפחה לשלחן, כשהמאכל נמצא בצלחות, לא ינחש איש שהיה פעם ריח בגלל התבשיל הזה.

אני מציעה לכם לספר את זה לאמא ולהציע לה לקנות פעם חצי קילו כליות, ואחתם תלמדו אותה מה לעשות בהן.

וכבן, רוחצים היטב את הכליות וחותכים אותן לפרוסות קטנות. שוטפים שוב ומנגבים בעזרת מגבת נייר. עכשו מחממים במחבת שמן או מרגרינה ושמים עליהם את הכליות. מטגנים משני הצדדים עד שכל פרוסה משחימה (בערך דקה מכל צד). (האכל מוכן). אם רוצים שהמטעם יהיה טעים יותר ומיוחד, אפשר לערבב כפית חרדל חריף עם שתי כפות מים, לשפך על הכליות המטגנות שבמחבת, לסגר במכסה ולבשל על אש קטנה עוד חמש דקות. זוכרים את ההסבר בענין הריח? אז נא לא להבהל – זה עובר!

דניאלה שמי

יומנה של אמא

עבודות אמנות

סינן מביאה עבודות מהגן – מיני דפים עמוסי צבע גואש. אך היצירות המפלאות ביותר שלה הן עבודות ההדבקה מגרוטאות.

סינן מגיעה מהגן מזיעה וצוהלת:

"אמא, תראי מה הבאתי!"

אני רואה לפני קפסת נעלים, עליה מדבקת אריזות פודינג, למעלה מוזדקר גליל נייר טואלט צבוע, ובצד מדבקת קפסת ופלים גדולה. אני מתמלאת התפעלות:

"סינן, זה ממש מענין!"

"אמא, את יודעת מה זה?"

"מה זה?"

"זה בית, ולזה בצד זה עץ."

"נהדר!" אני עונה, "שימי את זה בפנת האכל, כדי שאבא יראה את היצירה הזאת כשיחזור."

כצפוי, הביעו כל בני הבית התפעלות מן היצירה.

כעבור יומים הביאה סינן המעודדת והשמחה מהספוק העצמי עוד חמש עבודות מקפסות גדולות. הללו הועברו מפנת האכל למקום שבסלון, ומשם לשלחן העבודה שלו. לאט לאט התחיל להיות לי צפוף. נכון, יש יצירתיות, יש אמנות, יש עזרה, אבל (בסוף) של עולם – אין מקום!

במצפון מתנגד העברתי את היצירות לפח המשפחה שמול הבית. שם גליתי להפתעתי עוד יצירות מאותו נסח (לא של בתי!), שהעברו לשם על ידי אמהות שכנות.

מה, גם אתן?

גילה מנח פליישר

יד המשמר

יהא אדם מפלס דעותיו תמיד ומכון אותן לדרך האמצעית, שיהא שלם בגופו. כיצד? לא יהא בעל חמה נוח לכעס ולא כמת שאינו מרגיש, אלא בינוני. וכל אדם שדעותיו בינוניות ממצעות נקרא חכם.

ר' משה בן מימון (רמב"ם)

כרטיס כניסה

אף אדום זה לא „במקום"

● מסיבת ליצנים – פיקולו וטאוויל ● ראובן ישראל ורפי תמים.

הופעות של ליצנים תפוחי ישבן ובטן ואדומי חוטם באתנחתא בין קטעי קרקס, הן ענין מקובל, וברוך כלל גם מצחיק. בזמנים הקצרים והקצובים העומדים לרשותם, מספיקים הליצנים לריב, להתפייס, לבכות ולצחוק. אנחנו מקבלים אותם בהקלה רבה, כי הם עוזרים לנו להשתחרר ממתחים ומפחדים שלנו, למראה הלוליינים בגבהים, חיות טרף שואגות ובולעי חרבות ואש.

פיקולו (ראובן ישראל) וטאוויל (רפי תמים): האחד נמוך ולא כליכך שמן וחברו גבוה ודק, מאשימים איש את רעהו שחברם, הליצן השלישי, עזב את הקרקס. כבר בתחילת ההצגה הם מייבבים וכך הם מגיעים אל קידמת הבמה. לכל אורך המופע הם "הולכים" אל המסורת הליצנית ושואלים ממנה „טריקים" ליצניים, שאינם מבוצעים ממש עד הסוף, חבל.

בין ה„טריקים" משולבים שירים מוכרים והם מזמרים אותם בליווי מוסיקה מוקלטת. לפי מה שראינו, נראה היה ששני הליצנים שלנו נהגו להסתלק משעורי תנועה וקצב. כל הזמן הם רבים ומתפייסים, מפליקים סטירות לחי, מדגדגים האחד את השני, ומפעם לפעם משתפים את הקטנים: איפה הוא? אני לא רואה אותו! ראיתם אותו? לתת לו? ועוד כאלה פנינים מאוצר הליצנים.

משתמו ארבעים הדקות הארוכות, היה ברור מעל לכל ספק, כי חוטם אדום ותאוותה ליצנית אינם הצגה, בשום פנים ואופן.

שרה ארנון

ממדף הספרים

לא די בכוונות, גם אם הן טובות

שירים ראשונים לפעוטות ★ קובץ מובחר של שירים לגיל הרך ★ קלטת בסידרת „קרא ושמע" בצירוף ספר תמלילי השירים בעברית וכן תרגום לאנגלית, ותעתיקם העברי באנגלית ★ עיצוב והפקה: אריה בודיאן ★ מפיק הקלטות: צביקה בגן ★ איורים: דני קרמן ★ ציור השער: פלוני אלמוני (או סתם אנונימי) ★ ביצוע גראפי: אורלי גולן ★ מעבד ומנהל מוסיקאלי: אורי קריב ★ ישראית: הוצאה לאור.

פריכה כזאת, של קלטת+ספר לשירים ראשונים לפעוטות, היא נכונה לארץ קולטת עלייה. מי שנולד בעברית, לא יזדקק לספר המצורף לקלטתו והוא טוב לאלה מקרוב באו, הרוצים שילדיהם יספגו את העברית יחד עם ריח התפוזים, כי הם רוצים ששפת האם של ילדיהם תהיה עברית. ואיך נעשה הדבר? נראה פשוט: מצרפים תעתיק אנגלי למלות השירים. בדרך זו יכול כל מי ששומע ומבין קצת עברית, אבל עדיין לא קורא, לשיר את כל מלות השירים שבקלטת. אך כאן טמון העוקץ: אי דיוקים רבים וחוסר התאמה בין המלים המושרות למתוגבות בעברית ובעיקר בתעתיק האנגלי. זה גורם אי־אמון, לפחות

מבחר השירים והביצועים – לא רע. לדוגמה: שעון בניחיל (ל. קיפניס וילנסקי), עשר אצבעות (ר. דוריה, נרדי), עוגה־עוגה (א. אשמן ועממי), משה (עברית א. ברוש ועממי) שלנו (פ. ברגשטיין ועממי) הקלאסיקונים הוותיקים, גם הוותיקים ונורית הירש. מפליא – לוותיקים שמות פרטיים מלאים. האם נשכחו? הכוונה טובה, אך לא די בכך הקפדה ואי־דיוקים רבים, לא לספר קלטת הזה ציון טוב.

למאזין הבוגר, ובכלל, אם כך, למה הטורח? הרי אי אפשר לשיר כך!

חוץ מזה – לא אהבתי את האיורים של דני קרמן, שנעשו הפעם ברישול רב. וגם, אגב, מי אחראי לציור העטיפה של הספר? חידה.

שפות והשכלה תיכונית | למד והשכל | קורסים והכשרה מקצועית

ערבית מדוברת
חוויית לימוד משותפת לך, לחברך, למשפחתך ולילדך
(מתקבלות משפחות עם ילדים מגיל 12 ומעלה)
השתלמות בתנאי נופש בפנימיית האולפן - מלון החוף הירוק נתניה. מגרשי ספורט, וחוף ים.
מיועד לציבור הרחב, אנשי חינוך, עובדי מדינה, מורים בשנת שבתון, סטודנטים, בוגרי תיכון טרום צבא.
א. ערבית מדוברת למתחילים - 17 יום שיחת יום יום, ראשית הקריאה והכתיבה.
ב. ערבית מדוברת למתקדמים - 17 יום בוגרי אולפן עקיבא ואחרים ראשית קריאת עתון, האזנה לרדיו ולטלוויזיה.
ג. ערבית מדוברת "על קצה המזלג" - 5 ימים למתחילים ולמתקדמים.
מועדי פתיחת קרובים: 2.2.87, 2.3.87, 27.4.87, 25.5.87, 29.6.87
לכבוד אולפן עקיבא, ת.ד. 256, נתניה, מיקוד 42102 (טל' 053-52312/3)
נא לשלוח אלי (חינם) חוברת מידע.
שמי ...
כתובתי ...
עברית-ערבית שפות מפגש

אולפן עקיבא נתניה
מרכז ללימוד השפה העברית תרבות ישראל וידע הארץ
נוסד בשנת תשי"א
זוכה פרס ישראל בחינוך לשנת תשמ"ו

מישלב ערב להצלחתך
מכון ישראלי להשכלה בפיקוח משרד החינוך והתרבות
רשת בתי ספר ללימוד בגרות למבוגרים בפיקוח משרד החינוך והתרבות
תל־אביב (כיתות בוקר וערב) מישלב – ויצמן 53, ת"א
חיפה (כיתות בוקר וערב) רח' העליה 45, בת־גלים
חולון (כיתות ערב) בי"ס „רביבים", רח' השומר 12 — א'–ה' 17–19
ראשון־לציון " " רחוב הפרדס הראשון 3 — א', ג', ה' 17–19
רעננה " " במועצת הפועלים — ב', ג', ה' 17–19
כרמיאל " " במועצת הפועלים
נצרת " " בביה"ס התיכון שיכון ג'
הוד השרון " " במועצת הפועלים
בית־שאן " " במועצת הפועלים
במישלב — לומדים לבגרות!
מרכז מישלב – רחוב ויצמן 53 ת"א, טלפון: 263185-9
ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י / מפעלי תרבות וחינוך בע"מ

ספרי חמד מציעים
בריטניקה לנוער
אנציקלופדיה ב־17 כרכים
האנציקלופדיה לנוער המומלצת ביותר
אף אחד לא מנסה להתחרות בה.
אף אחד לא מעז לחקות אותה.
אף אחד לא מצליח להגיע לרמתה.

המרכז לחינוך טכנולוגי חולון
בחסותה האקדמית של אוניברסיטת תל אביב
הרשמת מועמדים לשנה האקדמית תשמ"ח 1987־88
לקראת תואר ראשון
בוגר אוניברסיטה בחינוך טכנולוגי B.Sc.T.E
ולתעודת הוראה
מגמות הלימוד
חשמל ואלקטרוניקה* מכונות ובקרה* עיצוב תעשייתי
*מסלול רגיל וגמיש
מסלול הלימודים הגמיש מבוסס על לימודים בשעות אחה"צ והערב ויום לימודים מלא אחד בשבוע במגמה לעיצוב תעשייתי מסלול לימודי רגיל בלבד
המעוניינים בפרטים נוספים וטופסי הרשמה מתבקשים לפנות למזכירות האקדמית במרכז לחינוך טכנולוגי רחוב גולומב 52 חולון 58102 טלפון 5051181 בין השעות 8.00 – 13.00

תיכון ברק
נפתחות כיתות בוקר, צהרים וערב בכל המקצועות. לנוער ולמבוגרים.
אחריות להצלחתך בבחינות
בגרות
בוא להתייעץ עם מנהל בעל־נסיון של 25 שנה.
אוטובוסים: כל קווי דן ואגד העוברים בדרך פתח־תקוה
ת"א, שד' יהודית 30 (כניסה משד' החשמונאים 6) מול הקריה טל: 339017

אוניברסיטאות בארצות הברית
יעוץ ★ הכוונה ★ הרשמה
★ כל סוגי לימודים אקדמיים לקראת תואר ראשון, שני או דוקטורט
★ אפשרות ללימוד שנתיים ראשונות בארץ והמשך בארה"ב
Israel American Institute
COLLEGE ADVISORS
טל. 03-201392

מכללה לחינוך
סמינר הקיבוצים ת"א
החלה ההרשמה לשנת הלימודים תשמ"ח בכל מסלולי ההכשרה
לקראת תואר אקדמי ראשון "בוגר חינוך" (B.Ed)
לתעודת מוסמך בכיר.
פרטים והרשמה בסמינר הקיבוצים - דרך חיפה 149 ת"א טל: 03-424221

המכון לשפה הספרדית
לימודים בארה"ב
טל. 03-472707
למד/י הנהלת חשבונות בביתך בזמנך הפנוי
מועדון קוראי ידיעות אחרונות
חוג פרי"פ
ופגשים באילת בסוף שבוע משושו 12-14/2

„מכון שחר" – ציון אחד מעל כולם!
בגרות במתמטיקה ואנגלית — זו המומחיות שלנו!
נפתחות כיתות נוספות לבגרות למועד יוני 87', בכל הרמות (גם לחלשים ביותר)
מתמטיקה — 3, 4, 5 יחידות — ב־3 חודשים ● אנגלית — 5, 4 יחידות — ב־3 חודשים
שעורי־עזר נוסף בכל שבוע — ללא תשלום!
נצלו את הקורסים האינטנסיביים שלנו לקיץ 87' והרשמו מיד
המכינה באנגלית לתלמידים חלשים — נפתחת בשבוע הבא!

אורה שינרמן מתמטיקה ומנהלת המכון
מכון שחר, אורה שינרמן, בית בני ברית, המאספים 28, תל־אביב, טל' 252637

מדור לימודים

חמלינות קלדנות

האם תשקיעי כמה שעות מזמנך כדי להרוויח 1200 ש"ח בחודש?

אנו נכשיר אותך תוך מספר שבועות ע"ג מחשב משוכלל IBM PC ללא תלות בגילך והשכלתך בכל מקום בארץ ובשעות הנוחות לך כ:
• מערכת תמלילים
• קלדנית
• מפעילת נוסף
הקורס התקנה לך 2 מקצועות נמקביל: מעבדת תמלילים וקלדנית.

הכוונה תעסוקתית –
לבוגרות, הכוונה תעסוקתית למשרדים, מוסדות ומפעלים ברחבי הארץ.

חינם 24 שעות ביממה
ת"א 03-292240 רמת-גן 03-726132 חיפה 04-684505
ב"ש 057-32872 ירושלים 02 221933
משרדינו פתוחים בין השעות 9.00-19.00 רצוף

תל אביב	חיפה	ירושלים	באר שבע	ראשל"צ
בן יהודה 32 בנין אל על חדר 510 טל 292240	ביאליק 17 פינת הרצל טל 664505	יפו 36 מול בית יואל טל 221933	החלוץ 86 חולק שביט טל 32872	רוטשילד 35 כפר חיים טל 956801
פתח תקוה	בת ים	הרצליה	נתניה	חולון
איכילוב 13 טל 912669	רוטשילד 18 פינת בלפור טל 584161	סוקולוב 36 ס בן-גוריון טל 87882	הרצל 24 כיכר ציון טל 22404	סוקולוב 48 בנין הסופר טל 880888

מ.י.ל. מכון ישראלי למינהל

עיצוב פנים

קורס לעיצוב פנים

כולל תיכנון ועיצוב ריהוט נפתחים קורסי בוקר וערב בת"א, חיפה, ירושלים, באר-שבע.
מתקבלים/ות בעלי/ות כישרון ונתונים לאחר מבחן התאמה.

מטרת הקורס
הקורס לעיצוב פנים מיועד לאנשים בעלי נטייה אסתטית ויצירתית המתכוונים להפוך להיות מעצבי פנים מקצועיים, לבעלי חנויות שחשוב להם למשוך קהל לחנויותיהם, לבעלי אולמות תצוגה ולכל אדם הרוצה לדעת כיצד לתכנן ולהנות מהמרחב שלו ברווחה ובנוחות מירבית.

תכנית הלימודים כוללת
שירטוט ארכיטקטוני (יסודות, שירטוט, גרפיקה).
שירטוט לעיצוב פנים (גרפיקה, חומרים, טיוח).
גאומטריה תאורית (איזומטריה, אקסונומטריה, פרספקטיבה, הצללות), תיכנון ארכיטקטוני (תיכנון ועיצוב חללי מגורים, תיכנון ועיצוב ריהוט), חומרים ותהליכים, פרטי בנין, פרטי נגרות וריהוט, עקרונות סטטיים וחוזק, צבע, תאורה, רישום, טקסטיל וריפוד, צמחיה, בניית מודלים, תמחיר ועוד...
הנך מוזמן/ת לשיחת יעוץ ומבחן התאמה ללא כל התחייבות מצידך

משרדינו פתוחים בין השעות 9.00-19.00 רצוף

מכון להכשרה מקצועית

הנהלת חשבונות

הנהלת חשבונות

השבוע נפתחים קורסים סוג 1 · 3;2

כולל לימוד הנה"ח ממוחשבת.

קורס כתבנות או אנגלית חינם לכל נרשם

משרדינו פתוחים בין השעות 9.00-19.00 רצוף

מכון ישראלי למינהל

אלקטרוניקה

ידיעות אחרונות

מחסור בטכנאים לטלויזיות הצבע

רוכשי הטלויזיות נאלצים לעתים להמתין שבועות רבים עד לתיקון מקלטיהם

אנו מציעים לך להיות טכנאי שרות וידאו וטלויזיה

ללא תלות בגיל, השכלה או ידע באלקטרוניקה!

מקצוע נדרש, הכנסה גבוהה, עבודה מעניינת
הקורס כולל הכשרה להתקנת אנטנות צלחת לקליטת שידורי לוויינים.

כולל קורס לאנטנות צלחות לוויינים!

חינם, 24 שעות ביממה

המכון להכשרה מקצועית

אנגלית

אנגלית מדוברת שוטפת

קורסי ערב, בוקר, או שעורים פרטיים
טיפול אישי, משקה חם, לימוד בקבוצה קטנה

אנגלית מחודש!
* 10% הנחה
* חינם — קסטה ללימוד עצמי
* חינם — מילון אנגלי-עברי

חינם, 24 שעות ביממה
חייג כבר ברגע זה לטלפון 03-228545 04-669041, 057-32872, 02-221933
גם בלילות ובשבתות מסור את שמך כתובתך ומספר הטלפון, ותקבל לביתך פרוספקט והזמנה.
למבחן התאמה - חינם.

* 12 רמות לימוד
* קורסים ל-ABC
* אנגלית לבגרות
* הכנה ל-TOEFEL

* אנגלית לתלמיד
* קורסים לעובדי מוסדות ומפעלים
שכ"ל - הוצאה מוכרת ע"י שלטונות המס.

שפות נוספות •צרפתית •גרמנית •ספרדית

משרדינו פתוחים בין השעות 9.00-19.30 רצוף

תל אביב	חיפה	באר שבע	ירושלים
דיזנגוף 115 טל 228545	בלפור 5 פינת נורדאו טל 669041	החלוץ 86 חולק שביט טל 32872	יפו 38 מול בית יואל טל 233186
רמת גן	חולון	בת ים	קרית אונו
ביאליק 47	סוקולוב 48 בנין הסופר טל 880889	רוטשילד 18 פינת בלפור טל 584161	מרכז קהילתי רח' צה"ל 104 טל 718647
הרצליה	פתח-תקוה	נתניה	רמלה
	איכילוב 13 טל 913685	הרצל 24 כיכר ציון טל 22404	הרצל 84 בפסז' מעל בנק לאומי טל 242386

מכונים אמריקאים לשפות

תיכנות מחשבים

תכנות מחשבים
קורסי בוקר וערב
בפיקוח משרד העבודה
לקראת התואר תוכניתן סוג 1

מבצע ×3 מבצע ×3 מבצע ×3 מבצע ×3

1. 10% הנחה ממחיר הקורס
2. חינם – קורס אנגלית או הנהלת חשבונות
3. חינם – 2 שפות תיכנות נוספות

החודש ! נפתחים קורסי בוקר וערב לימוד 3 שפות תכנות BASIC COBOL. FORTRAIN בהתאם לתכנית הלימודים של משרד העבודה
תרגול ועבודה מעשית על גבי מחשבים
סידור מיוחד למשרתים במילואים
לומדים המשרתים במילואים משלימים את החומר וקורס וזכאי ל
יעוץ תעסוקתי לבוגרים
המכון מקיים מחלקה ליעוץ תעסוקתי המסייעת לבוגרים להצליח ולהקלט בהצלחה בעבודה בהתאם לכישוריהם ולשאיפותיהם
לחיילים משוחררים תנאים מיוחדים
מבחן פסיכוטכני להתאמת כושר - חינם

קורסים לעובדי מוסדות ומפעלים.

קורסים למפעילי מחשב

הנך מוזמן/מוזמנת למבחן התאמה ולשיחת ייעוץ והדגמה

משרדינו פתוחים כל יום בין השעות 9.00-19.30 רצוף.

המכון להכשרה מקצועית

בגרות

למד בגרות בקלות וחסוך $1.000

נפתחים קורסים מזורזים למועדי יוני 87, ינואר 88
לימוד בכתב, למוד ערב או משולב, לפי בחירה
רק במכונים האמריקאים:
• שכ"ל זול ב-50% מבתי ספר אחרים:
למשל. הנרשם ל-2 מקצועות בכתב משלם 180 ש"ח למקצוע
הנרשם לכל המקצועות בכתב משלם 105 ש"ח למקצוע
הנרשם ל-2 קורסי ערב, מקבל 3 קורסים נוספים בכתב חינם!
25% הנחה לחיילים
• 35 שנות נסיון • 95% הצלחה בבגרות • 8 רמות במתמטיקה ואנגלית
• חומר הלימוד מסוכם בתקצירים • ביטוח הצלחה ואם תלמיד לא מצליח בבחינות, מוחזר לו שכ"ל או שיוכל לחזור על הקורסים
• הכנה לכל מועדי הבגרות לאוניברסיטה ולטכניון
• סידור למשרתים במילואים

הנכם מוזמנים למשרדנו הקרוב אליכם בין השעות 9.00-19.30

לכ' ת"ד 28124 ת"א למס' 97 מיקוד 61281
אבקשכם לשלוח אלי חינם חוברת הסבר ועותק מאמר מידיעות אחרונות הקובע כי המכונים האמריקאים בשיתוף המכונים הבריטיים הם בתי הספר הטובים ביותר לבגרות!

שם וכתובת ______
טל ______

מכון ישראלי למינהל

מזכירות רפואית

גם מזכירה רפואית וגם מזכירה בכירה בקורס אחד

עיון בחוזרי הדרושים בעיתונים, מראה על 2 מקצועות נדרשים ביותר: מזכירה רפואית ומזכירה בכירה.
הקורסים למזכירות רפואית של מי"ל מעניקים תעודה המוכרת על ידי משרד הבריאות וכן מכינים אותך לתואר — מזכירה בכירה.
פעמיים בשבוע, בזמנך הפנוי בשעות הערב או הבוקר תוכלי לסיים קורס להכשרת מזכירות רפואיות. הקורסים כוללים לימוד כל הנושאים הקשורים למזכירות כללית ורפואית, הלוחות העבודה והשתלמויות עבודה מעשית בבתי חולים, כך שעם סיום הקורס תוכנ ושנה נסיון מעשי ותוכלנה להשתלב באופן מיידי בשוק העבודה.

דיפלומה בפיקוח משרד הבריאות

חינם, 24 שעות ביממה
חייג כבר ברגע זה לטלפון 03-295529, 03-291858, 04-669041, 02-221933, 057-32872 וגם בלילות ובשבתות
מסור את שמך, כתובתך ומספר הטלפון ותקבל לביתך חומר הסבר על הקורסים

משרדינו פתוחים בין השעות 9.00-19.30 רצוף

המכון להכשרה מקצועית

גרפיקה

גרפיקה

השכלה בכתב

גרפיקה וציור
תכנות מחשבים

יעוץ מס

יועצי מס

מכון ישראלי למינהל

התנדב לגדנ"ע צלילה

חיל הים בשיתוף עם פיקוד גדנ"ע
פותחים בקיץ 1987 – **קורס גדנ"ע צלילה**
נתוני קבלה: 1. נערים (בנים) בוגרי כתות י"א 2. סוג בריאות גבוה
פרטים והרשמה בד.צ. 01010 – גדנ"ע צלילה

אל: ד.צ. 01010 צה"ל
נא לשלוח לי פרטים נוספים בקשר לקורס גדנ"ע צלילה.
שמי ______
כתובתי ______
מיקוד ______ תעודת זהות ______

המערכת ללימודי מבוגרים

ואם במוסך 3גורי מוכר!

מזוג אויר לרכב התקנה והחזקה

קורסי הכשרה והשתלמות יפתחו בחודש ינואר 1987

פרטים והרשמה:
תל-אביב:
שד' דוד המלך 39, מיקוד 64954,
טל': 234507, 233231/293.
חתבור 32, מיקוד 65255, טל: 657065, 660086.
בי"ס אורט י"א, רחוב בת-ציון 10 כניסה מרחוב יצחק שדה 76, טל': 330917.

חיפה:
שמריהו לוין 30,
מיקוד 33103,
טל': 666182, 664671.

אשדוד:
רוגוזין 32,
מיקוד 77271, טל': 22261.

שפות והשכלה תיכונית | למד והשכל

תפוס אותנו במי"ל

עם "פרקטיס" - שיטת האסימונים של מי"ל, תדבר אנגלית בדרך המהירה ביותר

אנגלית שפה קשה? בהחלט לא!
"פרקטיס" שיטת האסימונים החדשנית והבלעדית למיל"ה, מאפשרת לך ללמוד אנגלית ביעילות, במהירות ובקלות.

מה אומרים התלמידים?

דוד ברק: "השיטה של מיל"ה מאפשרת להתבטא בחופשיות כאן יש יותר רצון לשאול ולענות."
רחל ברוך: "בשיטה זו אני מדברת הרבה יותר מכל שיטת לימוד אחרת וקולטת הרבה יותר מילים ודקדוק, השיעור עובר מהר ואני ממש נהנית."
יצחק פירלינג: "שיטה מצויינת. נכנס לך טוב לראש אם אתה רוצה ואם אתה לא רוצה. בעוד שבשיטה הרגילה אתה נרדם, בשיטה זו אתה מתעורר".

בוא להכיר "פרקטיס" - שיטת האסימונים של מיל"ה
שעורי הדגמה יתקיימו:
בת"א בבית ציוני אמריקה, אבן גבירול 26, ביום א' 25.1.87 וביום ה' 29.1.87 בשעה 18.30.
בנתניה בבית ליגת הנשים מקדונלד 5, ביום ב' 26.1.87 וביום ד' 28.1.87 בשעה 18.30.
בכפר-סבא - בית תרבות לצעירים, גאולה 12, ביום א' 25.1.87 וביום ה' 29.1.87 בשעה 18.30.
בפתח-תקוה - בית מילית, בר-כוכבא 63 ק"א ליד אולמי גאולה ההדגמה תתקיים ביום ג' 27.1.87 בשעה 18.30.

קורסי יום ו' בבוקר: יתקיימו במלון פלאס, הירקון 277 ת"א המעוניינים מוזמנים למלון פלאס ביום ו' 30.1.87 בין השעות 10.00-11.00.

פרקטיס שיטת האסימונים של מ י ל ה

טל 916185, 03-912093

הנהלת-חשבונות בפיקוח משרד העבודה "גינת"
בי"ס ציבורי עם מיטב המורים

בוא ללמוד ברצינות, באמינות ובהצלחה בביה"ס לחשבונאות ומינהל של המכללה למינהל. רכוש מקצוע מכובד ומבוקש בתנאים הנוחים לך ובשעות הרצויות לך. לגינת מוניטין של עשרות שנים ועשרות אלפי בוגרים.

לתשומת
★ קורסי בוקר או ערב
במסלול מרוכז — 3 פעמים בשבוע
במסלול רגיל — פעמיים בשבוע.
ומסלול רגיל – פעמיים בשבוע.
* למודים מרמת היסוד ועד לרמה הבכירה ביותר הנה"ח 1,2,3, הנה"ח ממוחשבת ומדופלמים.
* ייעוץ אישי וליווי מקצועי ע"י מפקחת בית הספר
* בחינות סיווג המקצועי נערכות בכיתה במסגרת הלמודים.
* הסדר מיוחד לתלמידים לאחר העדרות ממושכת.
★ תנאים מיוחדים לבוגרי גינת
המעוניינים להשתלם בהנה"ח ממוחשבת.
אתה מוזמן לנסיון — 8 שעות לימוד.

הרשם בהקדם		
הנה"ח 1, 2	ערב	26.1
הנה"ח 1, 2	בוקר (3 פעמים בשבוע)	5.2
הנה"ח 3	ערב	15.2
הנה"ח ממוחשבת		28.1

גינת ת"א רח' בן זכאי 6 (פינת אחד העם 35)
טל' 290775, 03-295977
המכללה למינהל
כתיב פתוח - לעתיד בטוח

קריאה מהירה

ילדים, נוער ומבוגרים עוברים קורסים לקריאה מהירה של מכון ישראלי למינהל בשיטה האמריקאית החדשה - בעזרת מכונת החבזקה EXCEL-O-READER ומשפרים את הישגיהם בכל תחומי החיים.

אלפי סטודנטים, מנהלים ועובדים בכירים, אנשים הרוצים להיות בעניינים, כבר עברו קורס קריאה מהירה. אין שום סיבה שלא תתנו לילדכם, כבר עכשיו, את האפשרות להיות התלמיד הטוב ביותר בכיתה. אין שום סיבה שאתם לא תוכלו להתמודד ולשלוט בכמויות חומר כתוב.
הרשמו לקורס לקריאה מהירה — ויפה שעה אחת קודם!

מחיר מוזל מיוחד:
137 ש"ח בלבד (כולל מע"מ)

הינך מוזמן/נת לביקור בלתי מחייב בסניף הקרוב למקום מגוריך להדגמת השיטה

קריאה מהירה בכל מקום בארץ בימים ובשעות הנוחות לך. סניפנו פתוחים בכל יום מ-9.00 ועד 19.30 רצוף.

תל-אביב	חיפה	רמת גן	פתח-תקוה
דיזנגוף 116 ליד סופר רול טל. 228545, 243428	בלפור 5 פינת נורדאו טל 669041	ביאליק 47 מול אורדע טל. 724191	איכילוב 13 טל. 912685
ראשל"צ	רחובות	חולון	בת ים	ירושלים	באר שבע
רוטשילד 35	הרצל 163	סוקולוב 48	רוטשילד 18	יפו 38	החלוץ 86

מכון ישראלי למינהל

250,000 למדו כאן

רבע מיליון תלמידים למדו לקראת בחינות הבגרות אצלנו,
38 שנות ניסיון, עם צוות מורים מעולה,
מעניקים גם לך את ההזדמנות לתעודת בגרות.

מישלב ערב להצלחתך

מישלב, רשת בתי ספר למבוגרים כתות בוקר וערב.
רחוב ויצמן 63, תל-אביב טל. 9 - 263185
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ-ישראל.

פרטים והרשמה: בימים א'-ה'
משעה 8.00-14.00 לפנה"צ,
16.30-20.30 אחה"צ. ביום ו' 8-12 בלבד.

נמשכת ההרשמה ללימודים במועד יוני-יולי 87 לכל מקצועות הבגרות.

★ כיתות הכנה מיוחדות במתמטיקה ואנגלית
★ כיתות מיוחדות למתמטיקה ופיסיקה מורחבת (4-5 יחידות)
★ כיתות מיוחדות לביולוגיה
סוציולוגיה
תולדות האמנות
תנ"ך, 5 יחידות לנבחנים אינטרנים

לחיילים ולחיילים משוחררים עד שנה וחצי — 25% הנחה

פתיחת כיתות

מישלב בגרות עם תעודה

בפיקוח משרד החינוך והתרבות